

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Szydłowieckiego na lata 2015-2020

(Projekt z dnia 12.01.2015)

Szydłowiec 2015

SPIS TREŚCI

I. Wstęp.....	4
II. Procedura tworzenia strategii.	6
II.1. Uwarunkowania prawno-systemowe.....	6
II.2. Metodyka prac nad strategią.....	10
III. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania strategii	11
III.1. Charakterystyka Powiatu Szydłowieckiego	11
III.2. Charakterystyka gmin tworzących Powiat Szydłowiecki	13
III.3. Podmioty gospodarcze	16
III.4. Poziom życia ludności.....	19
III.5. Sytuacja rodzin w powiecie.....	24
III.6. Zasoby i warunki mieszkaniowe	25
III.7. Prognoza demograficzna dla Powiatu Szydłowieckiego	26
III.8. Rynek pracy.....	29
III.9. Ochrona zdrowia	30
III.10. Edukacja i wychowanie.....	31
III.11. Sport i rekreacja	33
III.12. Organizacje pozarządowe.....	34
III.13. Kultura.....	36
III.14. Charakterystyka systemu pomocy społecznej.....	38
III.15. Bezpieczeństwo publiczne	41
III.16. Infrastruktura, transport i komunikacja.....	43
III.17. Ochrona środowiska.....	44
IV. Diagnoza sytuacji społecznej w Powiecie Szydłowieckim.....	46
IV.1. Wprowadzenie	46
IV.2. Analiza problemu ubóstwa.....	49
IV.3 Analiza problemu sieroctwa.....	52
IV.4. Analiza problemu bezrobocia	54
IV.5. Analiza problemu niepełnosprawności	60
IV.6 Analiza problemu przemocy w rodzinie	62
V. Analiza SWOT (dla całej Strategii)	65
VI. Cele.....	68
VI.1. Cel główny i cele szczegółowe Strategii.....	68

VII. Harmonogram	76
VIII. System wdrażania strategii.	78
IX. Monitoring.	80
Załącznik 1. Wyniki badań ankietowych KKZ - Powiat Szydłowiecki.....	81
Załącznik 2. Kwestionariusz ankiety – badanie własne PCPR w Szydłowcu	94

I. Wstęp

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Termin strategii funkcjonuje w obszarze społecznym już od kilkunastu lat. Jak definiują autorzy Słownika Socjologicznego (K. Olechnicki i P. Załęski): „*Strategia to zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągnięcia jakiegoś wyznaczonego celu*”, ale również „*teoria, a także metody i techniki rozwiązywania określonych problemów badawczych*”. Ważę strategii jako narzędzia rozwiązywania problemów społecznych podkreślił również ustawodawca, zobowiązując w ustawie o pomocy społecznej wszystkie szczeble administracji samorządowej do opracowania takiego dokumentu.

Obowiązek opracowania i realizacji strategii na szczeblu powiatowym wynika z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, na mocy której do zadań własnych powiatu należy „*opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami*”. Ustawodawca określił również, iż dokument ten powinien zawierać, w szczególności: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań.

Umiejscowienie obowiązku opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych w ustawie o pomocy społecznej skutkuje często błędną interpretacją, iż winna ona zawierać jedynie treści związane z niwelowaniem problemów klientów pomocy społecznej. Kompleksowa i prawidłowo zbudowana strategia rozwiązywania problemów społecznych winna obejmować wszystkie obszary polityki społecznej, które mogą przyczynić się do lepszego funkcjonowania społeczności lokalnej, a w konsekwencji poprawy warunków życia mieszkańców danej jednostki administracyjnej. Aby strategia mogła odzwierciedlać oczekiwania mieszkańców koniecznym jest włączenie do prac nad dokumentem jak najszerszego grona ich przedstawicieli, a także reprezentantów wszystkich instytucji społecznych funkcjonujących w powiecie.

Strategia opracowana dla struktury powiatowej jest dokumentem szczególnym. Odnosząc się w swych zapisach kierunkowych do zadań i możliwości realizacyjnych samorządu powiatowego, musi brać pod uwagę przesłanki wynikające z działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej szczebla gminnego. Stąd w porównaniu ze strategiami gminnymi dokument powiatowy sygnalizuje występujące w poszczególnych gminach problemy społeczne, projektując rozwiązania systemowe pozostające poza zasięgiem możliwości kompetencyjnych samorządu gminnego.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały, przygotowany został dla Powiatu Szydłowieckiego dokument, który pozwoli na:

- Stopniową realizację celów polityki społecznej na poziomie lokalnym,
- Racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz

- Wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz samorządowych.

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych dzieli się na dwie główne części: opisową i wdrożeniową.

Do części opisowej należą rozdziały:

1. Procedura tworzenia strategii
2. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania strategii
3. Diagnoza sytuacji społecznej wraz z wnioskami końcowymi

Na część wdrożeniową składają się rozdziały:

1. Analiza SWOT
2. Cele Strategii
3. Harmonogram
4. System wdrażania Strategii
5. Monitoring

II. Procedura tworzenia strategii.

II.1. Uwarunkowania prawno-systemowe.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 19 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013r. poz. 182, z późn. zm.).

Ustawa o pomocy społecznej określa:

1. Zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. Rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
3. Organizacje pomocy społecznej,
4. Zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Podczas opracowywania Strategii opierano się na aktach prawnych dających podstawy do różnych działań w sferze polityki społecznej:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. Nr 64 poz. 593 z 2013 r., z późn. zm.) – określająca zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania, organizację pomocy społecznej oraz zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99 poz. 1001 z 2013 r., z późn. zm.) – określająca zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. Nr 149 poz. 887 z 2013 r., z późn. zm.) – określająca zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, z późn. zm.) – regulująca status prawny oraz prawa i uprawnienia osób niepełnosprawnych.
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tj. Dz. U. z 2010 Nr 234, z późn. zm.) – regulująca m.in. zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych oraz współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania organizacji pożytku

publicznego oraz warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń.

- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2011 r. Nr 149, z późn. zm.) – określająca zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie i zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2012 r. z późn. zm.) – określająca m.in. zasady działania i kompetencje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, zasady sprzedaży napojów alkoholowych oraz postępowanie w stosunku do osób nadużywających alkoholu.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2012 r. z późn. zm.) – określająca m.in. zasady i tryb postępowania w zakresie przeciwdziałania narkomanii, zadania i uprawnienia organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów w zakresie przeciwdziałania naruszeniom prawa dotyczącego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii oraz kary za nieprzestrzeganie przepisów ustawy i określonych rozporządzeń.

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych odnosi się nie tylko do rzeczywistych wyzwań mieszkańców w sferze społecznej, ale także uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych oraz pobudzania aktywności grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Przedłożony materiał został opracowany w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Szydłowcu. Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2020 roku:

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie Strategii do zapisów dokumentu
POZIOM EUROPEJSKI		
1.	Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Strategia wpisuje się w jeden z trzech powiązanych priorytetów: Priorytet III. <i>Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu</i> – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Ponadto, wpływa na osiągnięcie kilku nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku: <ol style="list-style-type: none"> 1. zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata z obecnych 69% do co najmniej 75%, 2. ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%, 3. ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.
POZIOM KRAJOWY		
2.	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Strategia wpisuje się w trzy obszary strategiczne, którym podporządkowane są cele strategiczne oraz kierunki interwencji: Obszar <i>Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki</i> : Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: Cel 3 - Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki: Cel 6 - Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; Obszar <i>Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski</i> : Rozwój regionalny: Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; Obszar <i>Efektywności i sprawności państwa</i> : Kapitał społeczny: Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.
3.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	Strategia jest zbieżna z następującymi obszarami i celami: Obszar strategiczny: <i>Sprawne i efektywne państwo</i> , cel 3: Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek interwencji: rozwój kapitału społecznego. Obszar strategiczny: <i>Konkurencyjna gospodarka</i> , cel 4: Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego. Obszar strategiczny: <i>Spójność społeczna i terytorialna</i> , cel 1: Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.
4.	Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	Dokument jest zbieżny z celem głównym oraz następującymi celami szczegółowymi: Cel główny: Rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia. Cel szczegółowy 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych. Cel szczegółowy 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cel szczegółowy 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej. Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.
5.	Strategia	Dokument wpisuje się w następujące cele:

	Rozwoju Kapitału Społeczne o 2020	<p>Cel główny. Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski.</p> <p>Cel szczegółowy 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.</p> <p>Cel szczegółowy 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.</p> <p>Cel szczegółowy 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.</p> <p>Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.</p>
6.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	<p>Strategia wykazuje komplementarność do:</p> <p>Cel główny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym</p> <p>Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).</p>
7.	Strategie sektorowe dotyczące problemów społecznych	<p>Dokument jest uzupełnieniem na poziomie lokalnym zapisów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, 2) Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomani na lata 2011-2016, 3) Narodowego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2011-2015, 4) Narodowego Programu Zdrowia na lata 2007-2015, 5) Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015, 6) Rządowego Programu Ograniczania Przestępczości i Aspołecznych Zachowań „Razem Bezpieczniej” 2007-2015.
POZIOM REGIONALNY		
8.	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020	<p>Strategia wpisuje się w misję oraz następujące cele strategiczne:</p> <p>Misja: Mazowsze jako najbardziej rozwinięty gospodarczo region w Polsce podejmuje uczestnictwo w rywalizacji z innymi rozwiniętymi regionami, poprzez eliminowanie dysproporcji rozwojowych, rozwój nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy oraz zapewnienie mieszkańcom Mazowsza optymalnych warunków do rozwoju jednostki, rodziny, jak i całej społeczności, przy jednoczesnym zachowaniu spójnego i zrównoważonego rozwoju.</p> <p>Cel strategiczny 1. Budowa społeczeństwa informacyjnego i poprawa jakości życia mieszkańców województwa</p> <p>Cel strategiczny 3. Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju</p>
POZIOM LOKALNY		
9.	Strategia Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego (aktualizacja do 2020 roku)	<p>Strategia jest zbieżna z następującymi celami strategicznymi i pośrednimi:</p> <p>Cel strategiczny „Poprawa jakości życia mieszkańców Powiatu Szydłowieckiego oraz budowa społeczeństwa informacyjnego”</p> <p>Cel pośredni „Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społecznej”</p> <p>Cel pośredni „Promocja integracji społecznej”</p> <p>Cel strategiczny „Zwiększanie konkurencyjności powiatu w układzie regionalnym”</p> <p>Cel pośredni „Rozwój kapitału ludzkiego”</p> <p>Cel strategiczny „Wzrost spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej powiatu w warunkach zrównoważonego rozwoju”</p> <p>Cel pośredni „Rozwój społeczeństwa obywatelskiego” bezrobotnych oraz poszukujących pracy z terenu Powiatu Szydłowieckiego</p>

II.2. Metodyka prac nad strategią

Przy opracowaniu niniejszej strategii przyjęto ekspercko-partycypacyjny model, polegający na możliwie szerokim udziale społeczności lokalnej oraz władz Powiatu przy jednoczesnym wykorzystaniu wsparcia w ramach projektu „Kalkulator Kosztów zaniechania...”¹ odpowiadających między innymi za przeprowadzenie spotkań Zespołu ds. aktualizacji SRPS, konsultacji społecznych oraz zredagowanie końcowej wersji dokumentu.

Jednocześnie, metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Uzewewnętrznieniem wspomnianej metody są niżej określone etapy powstawania Strategii:

1. Powołanie Zespołu ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
2. Opracowanie diagnozy problemów społecznych, występujących w gminach powiatu i w samym powiecie.
3. Opracowanie projektu Strategii oraz przeprowadzenie konsultacji społecznych.
4. Przygotowanie ostatecznej wersji Strategii, uwzględniającej rezultaty przeprowadzonych konsultacji.

Podczas prac nad częścią diagnostyczną Strategii PCPR w Szydłowcu przy wsparciu Starostwa Powiatowego przeprowadził dwa badania ankietowe wśród mieszkańców Powiatu. Pierwsze badanie ankietowe zrealizowano w oparciu o rekomendacje projektu „KALKULATOR KOSZTÓW ZANIECHANIA – wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej, w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco wspierających”, realizowanego w ramach Priorytetu VII „Promocja integracji społecznej”, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 – 2013. Jego wyniki zamieszczono w Załączniku nr 1 do tego dokumentu.

Drugie badanie ankietowe przeprowadzono jako pogłębienie własnej diagnozy w obszarze problemów społecznych i oczekiwań mieszkańców w zakresie form wsparcia. Zebrany materiał można traktować tylko jako wstępny sondaż. Kwestionariusz ankiety, stanowiący Załącznik nr 2 do tego dokumentu, zawiera 32 pytania półotwarte i otwarte oraz 5 pytań metryczkowych. Całość podzielona jest na siedem głównych kategorii problemowych i zgodnie z nimi będą omówione – w skróconej formie – uzyskane wyniki. Pytania miały charakter wielokrotnego wyboru (maks. 3), dlatego uzyskane dane procentowe nie sumują się do 100%.

¹ Projekt innowacyjny realizowany na terenie województwa mazowieckiego przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie, Szkołę Główną Handlową w Warszawie oraz Stowarzyszenie „Radomskie Centrum Przedsiębiorczości” w Radomiu.

III. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania strategii

III.1. Charakterystyka Powiatu Szydłowieckiego

Powiat Szydłowiecki położony jest w południowo części województwa mazowieckiego i stanowi 1,27 proc. jego powierzchni. Znajduje się w grupie dziewięciu najmniejszych powiatów Mazowsza. Siedzibą powiatu jest Szydłowiec. Powiat jest częścią subregionu radomskiego. Geograficznie należy do prowincji Niżu Środkowoeuropejskiego i Wyżyn Polskich, podprowincji Niziny Środkowopolskiej i Wyżyny Małopolskiej, makroregionów Wyżyny Kieleckiej i Wzniesienia południowomazowieckiego.

Rycina 1: Mapa Powiatu Szydłowieckiego

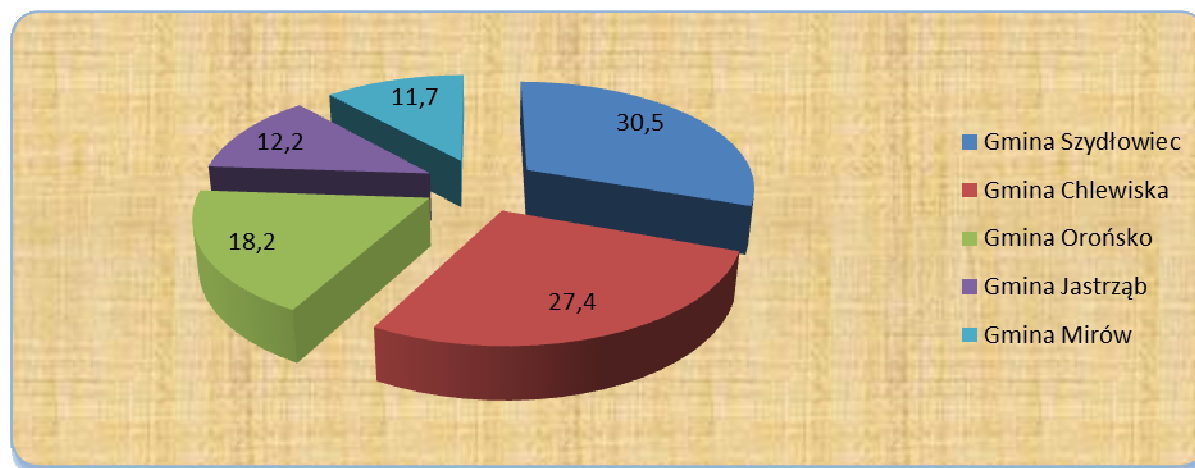

Źródło: UM Szydłowiec.

Ziemie powiatu leżą w większości na Przedgórzu Iłżeckim, południowo-wschodnią część powiatu zajmuje Garb Gielniowski. Niewielka część gminy Orońsko znajduje się w obrębie Równiny Radomskiej. Większość obszaru powiatu leży w zlewisku rzeki Szabasówki (dopływu Radomki), której ramiona – wschodnie i zachodnie – łączą się koło Zaborowia. Jej dopływami na terenie powiatu są: Korzeniówka, Jabłonica i Oronka. Na terytorium powiatu przeważają tereny lekko faliste. Najwyższe wzniesienia przekraczają 300 m n.p.m. (m.in. najwyższe wzniesienie w woj. Mazowieckim: Altana – 408 m n.p.m., Cymbra – 378 m n.p.m., Skłobska Góra – 347 m n.p.m.).

Obszar powiatu szydłowieckiego zajmuje 45 181 km². Od północy graniczy z powiatem przysuskim i radomskim, od wschodu z powiatem starachowickim, od zachodu z powiatem koneckim, a od południa z powiatem skarżyskim. Administracyjnie należy do niego jedna gmina miejsko-wiejska Szydłowiec i cztery gminy wiejskie: Chlewiska, Jastrząb, Mirów i Orońsko. Sieć osadniczą tworzą: miasto Szydłowiec i 96 miejscowości wiejskich. Powiat zamieszkuje 40430 osób. Największą liczbę mieszkańców ma Gmina Szydłowiec (19445 os.), a najmniejszą Mirów (3920 os.).

Wykres 1. Udział gmin w ogólnej powierzchni Powiatu Szydłowieckiego.

Źródło: Opracowanie własne

Powiat szydłowiecki należy do rejonów występowania złóż piaskowców i kruszywa naturalnego (drobne piaski i grube żwiry i piaski). W mniejszych ilościach spotykane są surowce ilaste: ility jurajskie i gliny czwartorzędowe. W północnej części gminy szydłowieckiej występują złoża rudy żelaza. Surowce te były przedmiotem eksploatacji i obróbki jeszcze w epoce kamienia (krzemień), w średniowieczu i w okresie nowożytnym (piaskowiec, rudy żelaza). Ośrodki ich wydobycia i przetwarzania liczyły się w potencjale gospodarczym Staropolskiego Okręgu Przemysłowego. Bogate tradycje kamieniarskie (kontynuowane po dzień dzisiejszy) i hutnicze wyróżniają powiat w skali kraju, a zabytkowa huta żelaza w Chlewiskach jest unikatem w skali europejskiej².

Obecność złóż krzemienia czekoladowego budziła zainteresowanie terenem współczesnego powiatu szydłowieckiego już w okresie późnego mezolitu. Laponoidalna ludność, zbieraczo-łowcy kultury janisławickiej (tzw. cyklu wiślańskiego), rozpoczęła eksplorację kopalni w Tomaszowie (gm. Orońsko) ok. 6500 r. p.n.e. Krzemień wydobywali w Tomaszowie także przedstawiciele kultury lendzielskiej – neolityczni rolnicy i hodowcy bydła. Kopalnia działała przez ponad 1000 lat – do ok. 5000 r. p.n.e.³

Powiat szydłowiecki z siedzibą w Szydłowcu po raz pierwszy utworzono w 1809 r. (do 1866 r.), następnie w 1954 r. (do 1975 r.) i po raz trzeci po reformie administracyjnej w 1999 r.⁴

Historycznie oraz kulturowo obszar współczesnego powiatu należał do ziemi sandomierskiej w Małopolsce. Zgodnie z wynikami badań archeologicznych osadnictwo średniowieczne na terenie współczesnego powiatu rozwijało się od XI w. Wczesnośredniowieczne grodziska mogły już funkcjonować w Chlewiskach i Szydłowcu na przełomie XII i XIII w. – w okresie późniejszym na ich miejscu stanęły zamki kontynuujące tradycje dawnych siedzib rycerskich. Rozrzucone wokół nich

² Dane Starostwa Powiatowego w Szydłowcu i BDL GUS.

³ R. Schild, H. Królik, M. Marczak, Kopalnia krzemienia czekoladowego w Tomaszowie, *Archeologia Polona* 38(1988)197-216.

⁴ P. Kardyś, *Fratres armorum et domus Odrowąsinae. Odrowążowie przez wieki – ze szczególnym uwzględnieniem terenów na północ od rzeki Kamiennej* (w:) M. Przeniosło (red.), *Z dziejów Powiatu Szydłowieckiego*, Szydłowiec 2009, s. 143; G. Miernik, *Podziały administracyjne ziemi szydłowieckiej* (w:) M. Przeniosło (red.), dz. cyt., s. 211.

dobra wchodziły w skład kasztelanii radomskiej⁵, a następnie należały do powiatu radomskiego w województwie sandomierskim. W XV i XVI w. powstawały tu liczne osady o znaczeniu przemysłowym. Pierwsza lokacja Szydłowca miała miejsce prawdopodobnie przed rokiem 1401 - dawne podania łączą powstanie miasta z Jakubem i Sławko; jego rozkwit zaś z wyniesieniem i pomyślnością rodu Szydłowieckich. Po wygaśnięciu rodu „dobra szydłowieckie” przeszły w drodze spadku w posiadanie Radziwiłłów, którzy w 1591 r. potwierdzili w Nieświeżu prawa lokacyjne Szydłowca; należące do nich na tym terenie majątki do roku 1828 nosiły nazwę hrabstwa szydłowieckiego (po Radziwiłłach w drodze licytacji dobra szydłowieckie przejęła ks. Anna Sapieżyna, która z kolei w 1828 r. odsprzedała je skarbowi Królestwa Polskiego)⁶. Poza Szydłowcem prawa miejskie pomiędzy rokiem 1422 a 1869 miała także dzisiejsza wieś Jastrząb. Prosperita Szydłowca wraz z okalającymi go ziemiami związana była z eksploatacją kamienia i rudy żelaza (część Staropolskiego Okręgu Przemysłowego) oraz dogodnym dla handlu położeniem w pobliżu ważnego szlaku tranzytowego, prowadzącego z Wielkopolski do Grodów Czerwieńskich⁷. Dynamiczny rozwój został zahamowany w XVII w. Region nie nadrobił już nigdy strat, jakie przyniosła mu epidemia dżumy (gwałtowny spadek liczby ludności) i zniszczenia podczas wojen XVII i XVIII w., a następnie polityka władz rozbiorowych i wymordowanie ponad 65 proc. mieszkańców Szydłowca podczas II wojny światowej.

Od drugiej połowy XVII w. Szydłowiec stał się prężnym ośrodkiem osadnictwa żydowskiego – jedną z największych w Polsce żydowskich gmin wyznaniowych w XIX i XX w. W roku 1921 Żydzi stanowili ponad 75 proc. ogółu mieszkańców Szydłowca. Zajmowali się głównie rzemiosłem (czapnictwem, kamasznictwem, krawiectwem, piekarstwem, rzeźnictwem i szewstwem) i handlem. W 1942 r. Niemcy utworzyli na terenie Szydłowca getto, w którym zamknęli 16 300 osób (przesiedlono tu także ludność żydowską z Wolanowa, Wierzbicy i Skaryszewa). 23 września 1943 r. wszyscy jego mieszkańcy zostali wywiezieni do obozu śmierci w Treblince⁸.

III.2. Charakterystyka gmin tworzących Powiat Szydłowiecki

Gmina miejsko-wiejska Szydłowiec jest **największą** gminą powiatu i stanowi 30,5 proc. jego obszaru. W jej skład wchodzi 24 sołectwa. Zajmuje powierzchnię 1381 ha – w tym 49,35 proc. to użytki rolne, a 37,4 proc. lasy. Gminę zamieszkuje 19334 osoby (62,3 proc. w mieście Szydłowiec). Gmina położona jest w południowej części województwa mazowieckiego, w odległości 30 km od Radomia, na ważnym szlaku komunikacyjnym (droga międzynarodowa E-77 (krajowa nr 7): Gdańsk - Warszawa - Radom - Kraków – Chyżne). Od południa sąsiaduje z gminami Województwa Świętokrzyskiego. Obszar gminy położony jest w północnej, brzeżnej strefie makroregionu Wyżyny

⁵ P. Kardyś, dz. cyt., s. 9-42

⁶ F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski (red.). Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i Innych Krajów Słowiańskich, t.12, Warszawa 1888, s. 100-101.

⁷ J. Pająk, Szydłowiec w przemianach sieci administracyjnej (w:) J. Wijaczka (red.), Hrabstwo Szydłowieckie Radziwiłłów, Szydłowiec 1994, s. 141-159.

⁸ Muzeum Historii Żydów Polskich, Wirtualny Sztetl: http://www.sztetl.org.pl/pl/city/szydlowiec_z_dn_19.09.2014_r.; R. Renz, *Życie codzienne Żydów w Szydłowcu w latach 1918–1939* (w:) *Żydzi szydłowieccy*, Szydłowiec 1997, s. 94.

Kielecko - Sandomierskiej. Południowa część gminy znajduje się na obszarze lasów przysusko - szydłowieckich związanych z Krainą Gór Świętokrzyskich. Gospodarka gminy oparta jest przede wszystkim na działalności usługowej. Działa tu 1621 podmiotów gospodarczych (ok. 58 proc. ogólnej liczby podmiotów w powiecie). Najwięcej firm działa w branży kamieniarskiej, produkcji rolno-spożywczej oraz transportowej i w budownictwie. Gmina Szydłowiec ma bardzo słabe warunki glebowe – przeważają gleby kwaśne i bardzo kwaśne (90 proc.). Tylko jej południowa część ma charakter rolniczy – przeważają gospodarstwa do 5 ha, produkujące żywność na potrzeby własne. Bogactwa naturalne (biały piaskowiec, żwir) cenione na rynku polskim i europejskim pozwalają na podejmowanie działalności w dziedzinie ich dystrybucji. Gmina Szydłowiec posiada doskonałe warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji. Sprzyjają temu walory środowiska przyrodniczego (leży w otoczeniu kompleksów leśnych związanych z Górą Świętokrzyską) oraz unikatowe w skali regionu walory środowiska kulturowego (zabytkowy układ urbanistyczny Szydłowca, z rynkiem i XVII-wiecznym ratuszem miejskim, 600-letnią farą, otoczoną fosą rezydencją magnacką z XVI w.). Notuje się tu stały wzrost ruchu turystycznego i rosnące ceny działek budowlanych⁹. Centrum osadniczym gminy jest Szydłowiec – siedziba powiatu i jego jedynym ośrodkiem miejskim. Na poziomie ponadlokalnym pełni on funkcje obsługi ludności w zakresie szkolnictwa średniego i zawodowego, specjalistycznej opieki zdrowotnej, kultury, otoczenia biznesu i administracji (m.in. instytucje i służby podległe Starostwu Powiatowemu, Urząd Skarbowy, Inspektoraty PZU i ZUS, Państwowa Straż Pożarna, Oddział PCK itp.). Miasto posiada ciągle jeszcze znaczący potencjał gospodarczy w skali lokalnej.

Drugą, co do wielkości jest **Gmina Chlewiska** (27,4 proc. ogólnej powierzchni powiatu). Zajmuje obszar 12398 ha – z tego 43,5 proc. to tereny zalesione, a 35,5 proc. użytki rolne. W jej skład wchodzi 23 sołectwa. Gospodarka gminy opiera się przede wszystkim na rolnictwie. W ramach polityki rozwoju gmina wspiera na swoim terenie rozwój: turystyki i rekreacji, produkcji rolnej (w tym rolnictwa ekologicznego) i usług komunalnych – gospodarkę wodno-ściekową i gospodarkę odpadami. W XIX w. była jednym z największych ośrodków przemysłowych wschodniej Polski. Zabytki znajdujące się na terenie gminy i walory przyrodnicze stanowią podstawę dla rozwoju turystyki, w tym agroturystyki¹⁰.

Gmina Orońsko położona jest w południowej części Równiny Radomskiej, w dolinie rzeki Oronki (w jej dolnym biegu), przy drodze krajowej nr 7. Stanowi 18,1 proc. powiatu. Obejmuje obszar 8195 ha, zamieszkiwany przez 5970 osób. Administracyjnie podzielona jest na 19 sołectw. Obszar gminy charakteryzuje się monotonną rzeźbą terenu, który urozmaicony jest niewielkimi wydmami, dolinami rzecznyymi i ostańcami denudacyjnymi. Jest gminą wiejską, dla której podstawę gospodarki stanowi rolnictwo. Większość jej obszaru stanowią użytki rolne (70 proc. – z czego 80 proc. to grunty orne), 18,6 proc. terenu gminy jest zalesione. Na terenie gminy znajdują się złoża surowców skalnych (wapienie), chemicznych (fosforyty), ilastych (gliny zwałowe), krzemionkowych

⁹ Opracowanie na podstawie danych UG Szydłowiec, BDL GUS, Vedemecum Samorządowca (Portret Miasta i Gminy Szydłowiec) GUS 2012 r. i SP w Szydłowcu.

¹⁰ Opracowanie na podstawie danych UG Chlewiska, BDL GUS, Vedemecum Samorządowca (Portret Gminy Chlewiska) GUS i SP w Szydłowcu.

(krzemienie czarne), energetycznych (torfy) i kruszyw naturalnych (piaski budowlane, żwiry). W związku z ochroną Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Szydłowiec-Goszczewice” na obszarze gminy nie jest możliwe wydobycie kopalin na skalę przemysłową. Eksploatowane są tylko złoża piasków budowlanych. Rolnictwo to ciągle jedno z głównych źródeł utrzymania lokalnej społeczności (dla 55,6 proc. mieszkańców), pomimo tego, że przydatność rolnicza występujących w gminie gleb jest niska (głównie IV-VI klasy). Od kilku lat coraz więcej osób wybiera jednak pracę najemną poza rolnictwem lub rozpoczyna prowadzenie własnej działalności. Największy udział w strukturze podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy mają firmy zajmujące się handlem (36%). W dalszej kolejności są firmy budowlane oraz produkcyjne. Gmina wspiera przede wszystkim rozwój produkcji rolnej (w tym ekologicznej) i agroturystyki. Ze względu na walory przyrodnicze i zachowane zabytki (m.in. zespół dworski i stanowiska archeologiczne) teren ten jest atrakcyjny pod względem turystycznym¹¹.

Gmina Jastrząb położona jest przy drodze krajowej E77 łączącej Kraków z Warszawą oraz drodze wojewódzkiej nr 727 relacji Szydłowiec - Wierzbica - Radom. Przez jej teren przebiega linia kolejowa umożliwiające dojazd do Skarżyska i Radomia. Zajmuje 12,2 proc. Powiatu. Obejmuje obszar 5453 ha. 13 sołectw zamieszkują 5232 osoby. Jest to gmina typowo wiejska, której podstawą gospodarki jest rolnictwo – 80 proc. gruntów stanowią użytki rolne, a 10 proc. lasy. Przeważają gleby V i VI klasy. W produkcji roślinnej dominują ziemniaki i żyto, a w produkcji zwierzęcej przeważa hodowla trzody chlewnej i bydła. Produkcja rolna prowadzona jest głównie przez gospodarstwa indywidualne. Działalność gospodarcza poza rolnictwem związana jest z eksploatacją piaskowca jurajskiego i jego obróbką. Istniejące przedsiębiorstwa to przede wszystkim zakłady kamieniarskie, stolarskie, sklepy spożywczo-przemysłowe i w niewielkim stopniu zakłady blacharstwa samochodowego oraz zakłady krawieckie. Gmina jest całkowicie zwodociągowana i zelektryfikowana, brak natomiast kanalizacji, oczyszczalni ścieków i gazociągu. Wieś Jastrząb, siedzibę gminy, założył w 1422 roku biskup krakowski Wojciech Jastrzębiec - przez niemal czterysta lat posiadała prawa miejskie. Atrakcję turystyczną gminy stanowią zabytki kultury materialnej i zbiornik wodny o powierzchni 22,6 ha¹².

Gmina Mirów jest najmniejszą gminą powiatu. Zajmuje 11,7 proc. jego obszaru. Zamieszkuje ją 3904 osoby. 21,6 proc. z 5305 ha ogólnej powierzchni gminy pokrywają lasy. Jej środkowa i południowa część położona jest w obrębie chronionego kompleksu leśnego „Lasy Przysusko-Szydłowieckie”, w którym występują unikalne formy skałkowe zbudowane z piaskowca z uwidaczniającym się modelem ich powstawania oraz wychodnie skał piaskowcowych na północno-wschodnim stoku góry „Piekło”. Największymi miejscowościami są Rogów i Mirów. Głównym źródłem utrzymania mieszkańców jest praca w rolnictwie, drobna działalność usługowo-handlowa, praca dorywcza i sezonowa, Podstawową formą działalności gospodarczej jak i źródłem utrzymania jest rolnictwo. Na terenie Gminy istnieje 725 gospodarstw rolnych. Użytki rolne stanowią 73,1 proc. ogółu

¹¹ Opracowanie na podstawie danych UG Orońsko, BDL GUS, Vedemecum Samorządowca (Portret Gminy Orońsko) GUS i SP w Szydłowcu.

¹² Opracowanie na podstawie danych UG Jastrząb, BDL GUS, Vedemecum Samorządowca (Portret Gminy Jastrząb) GUS i SP w Szydłowcu.

powierzchni. Dominują gospodarstwa małe o powierzchni do 5 ha. Gmina jest całkowicie zelektryfikowana i zwodociągowana. Mieszkańcy nie mają jednak dostępu do sieci gazowej i kanalizacyjnej. Dobry stan środowiska naturalnego i walory krajobrazowe stwarzają dogodne warunki dla rozwoju agroturystyki i rolnictwa ekologicznego¹³.

WNIOSKI WRAZ Z OPISEM DYNAMIKI:

Obszar powiatu szydłowieckiego cechują szczególnie cenne walory przyrodniczo-kulturowe. Bogactwo to jest podstawą do dynamicznego rozwoju turystyki wraz z siecią noclegowo-gastronomiczną (przede wszystkim gospodarstw agroturystycznych), w tym na uwagę zasługuje wspieranie turystyki historycznej i działalności grup rekonstrukcji historycznej, w tym zainteresowanych archeologią doświadczalną. Konieczne jest podjęcie zintensyfikowanych działań promujących region i jego bazę turystyczną.

III.3. Podmioty gospodarcze

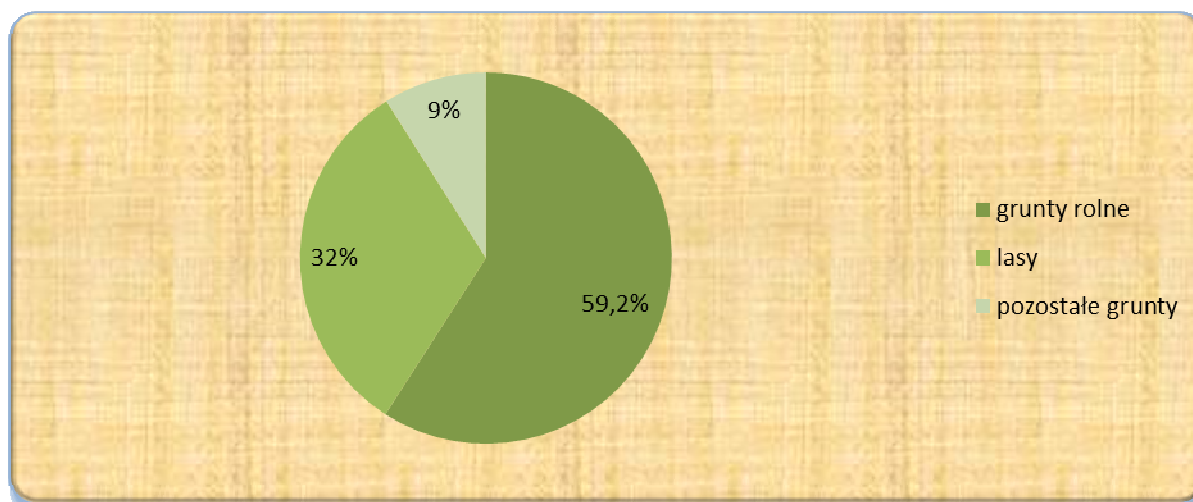
Powiat Szydłowiecki, ze względu na posiadane warunki naturalne i stan uprzemysłowienia regionu, ma charakter rolniczy i turystyczny. Dominującym sektorem w strukturze zatrudnienia jest rolnictwo, które tworzy miejsca pracy dla 48 proc. mieszkańców powiatu¹⁴. Tylko 52 proc. z ogółu zarejestrowanych gospodarstw prowadzi rzeczywiście działalność rolną. W większości są to gospodarstwa niewielkie o powierzchni do 10 ha (97 proc. – z czego 26,9 do 1 ha). Produkcja rolno-spożywcza stanowi jednak podstawę gospodarki powiatu, pomimo tego, że gleby są tu raczej słabe (najwięcej w klasach IV-VI) – przeważają bielcowe na podłożu kamiennym, piaszczystym i gliniastym, a tylko na niewielkich obszarach są gleby brunatne i rędziny mieszane.

W strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne, które zajmują łącznie 59,2 proc. ogólnej powierzchni. Obszary zalesione obejmują 14 919 ha (32 proc.). Pozostałe grunty (w tym grunty zabudowane i zurbanizowane oraz nieużytki) mają zaledwie dziewięcioprocentowy udział i zajmują 4 209 ha.

¹³ Opracowanie na podstawie danych UG Mirów, BDL GUS, Vedemecum Samorządowca (Portret Gminy Mirów) GUS i SP w Szydłowcu.

¹⁴ Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie:
[http://obserwatorium.mazowsze.pl/upload/user/szyd%C5%82owiec\(1\).pdf](http://obserwatorium.mazowsze.pl/upload/user/szyd%C5%82owiec(1).pdf)

Wykres 2. Udział użytków rolnych i lasów w Powiecie Szydłowieckim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

Drugim pod względem liczby zatrudnionych jest sektor usług (34 proc.), a następnie budownictwo i przemysł. W roku 2012 na terenie powiatu zarejestrowanych było 490 podmiotów w branży budowlanej i 455 w przemyśle, z czego ponad połowa na terenie Miasta i Gminy Szydłowiec¹⁵.

Istotnym elementem analizy uwarunkowań gospodarczych powiatu jest liczba i struktura według sektorów własnościowych, rodzajów działalności podmiotów gospodarczych funkcjonujących w powiecie. Dane na ten temat prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1: Podmioty wg sektorów własnościowych.

Lp.	Jednostki wg sektorów własnościowych	2009	2010	2011	2012	2013
I.	Podmioty gospodarki narodowej ogółem	2667	2781	2727	2790	2897
II.	Sektor publiczny ogółem	102	101	102	110	111
	- państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	79	79	80	88	87
	- spółki handlowe	3	3	3	3	3
III.	Sektor prywatny ogółem	2565	2680	2625	2680	2786
	- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2189	2277	2206	2237	2326
	- spółki handlowe	57	64	69	76	87
	- spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	7	9	9	9	9
	- spółdzielnie	16	16	16	16	17
	- fundacje	1	2	3	6	6
	- stowarzyszenia i organizacje społeczne	72	81	87	93	100

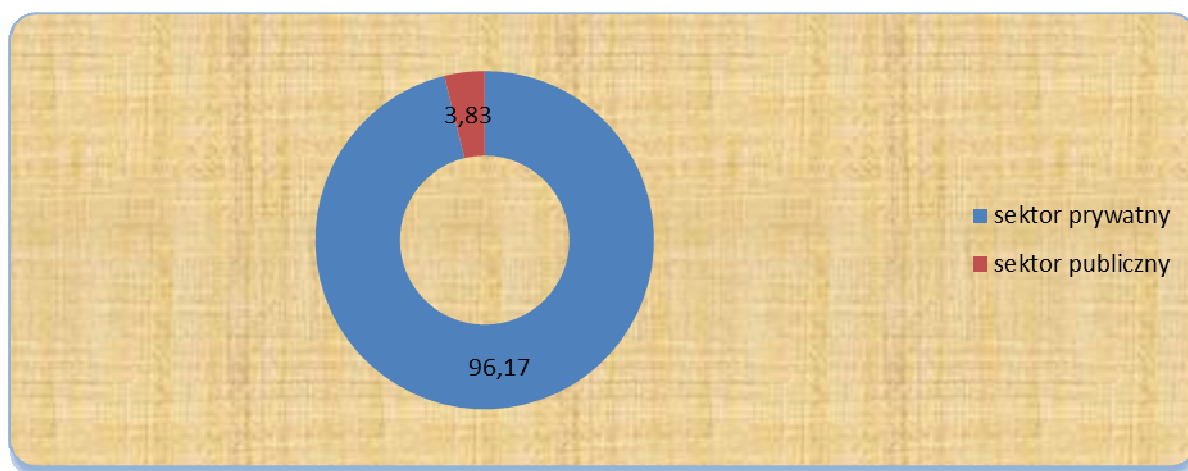
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, 2014

¹⁵ Portret Powiatu Szydłowieckiego w Vademecum Samorządowca GUS, 2012.

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2013 r. wynosiła 2897 i była wyższa o ,8% niż w 2012 r. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w ostatnich latach odnotowuje się niewielki wzrost podmiotów gospodarczych, jednak w porównaniu z 2008 r. liczba ta jest niższa o 364 tj. 11,2 %. Powyższe informacje potwierdzają trudną sytuację w powiecie w 2013 r.

Zgodnie z danymi powyższej tabeli, jednostki sektora publicznego stanowią 3,8%, a jednostki sektora prywatnego 96,2%. Sektor publiczny zdominowany jest przez podmioty użyteczności publicznej: administrację, edukację, opiekę zdrowotną i pomoc społeczną oraz działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją. Wśród podmiotów gospodarki narodowej w 2013 r. 2326 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, 87 spółki handlowe, 87 państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, a 100 stowarzyszenia i organizacje społeczne.

Wykres 3. Udział podmiotów gospodarki narodowej wg sektora.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

W sektorze prywatnym w większości są zarejestrowane osoby fizyczne prowadzące własną działalność gospodarczą. 95,3 proc. to mikroprzedsiębiorstwa, które zatrudniają do 9 pracowników. Firmy te najczęściej związane są z handlem i naprawą pojazdów samochodowych (31,2%), w dalszej kolejności z budownictwem (18,6%) oraz przetwórstwem przemysłowym (15,1%)¹⁶.

Tabela 2: Podmioty gospodarki narodowej w Powiecie Szydłowieckim.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ - WSKAŹNIKI ¹⁷												
Rok	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności				jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności				jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Wskaźniki	681	669	687	717	96	74	90	110	67	84	73	78

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

Najwięksi pracodawcy w powiecie:

- Zakład Elektroniki Przemysłowej „Profel”
- Huta Szkła Gospodarczego „Gracja”
- Spółdzielnia Inwalidów „Elektron”,

¹⁶ <http://www.wsiepolkie.pl/powiat/327/szydlowiecki>

¹⁷ Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

- Filia szwajcarskiego koncernu Biella Group produkującego artykuły biurowe
- „Mikrostar” Mechanika Precyzyjna wytwarzający narzędzia oraz części maszyn
- PPUiH ARIS
- Toolmex Truck Sp. z o.o
- Comes Sokołowski sp.j.
- Zakład Materiałów Budowlanych Wasik
- Mar Rom sp.j. Marian Janiszek i Wspólnicy
- Manoir House SPA Pałac Odrowążów.

Na rynku szydłowieckim ważną rolę odgrywają także mniejsze przedsiębiorstwa – zajmujące się głównie działalnością kamieniarską, garbarską i usługową (baza restauracyjna i noclegowa, w tym 3 motele, 2 hotele, schronisko młodzieżowe, pola namiotowe).

Urząd pracy w ramach ustawowych działań wspiera przedsiębiorczość powiatu. Ze środków Funduszu Pracy dofinansowywane są nowopowstałe podmioty gospodarcze. W 2013 r. udzielonych zostało 125 dotacji na podjęcie działalności gospodarczej. W okresie 2009-2013 wsparcie w ramach powyższej formy uzyskało 625 osób bezrobotnych na łączną kwotę 11 698 tys. zł.

WNIOSKI WRAZ Z OPISEM DYNAMIKI:

Na terenie powiatu nie ma wysoko zurbanizowanych ośrodków miejskich. Podstawową gałęzią gospodarki jest rolnictwo. Analizując dynamikę zmian na przestrzeni lat 2009-2013, zauważyć można niewielką, ale stałą tendencję wzrostową w sektorze prywatnym. Wniosek wynikający z tych analiz to powolny, ale stały rozwój gospodarczy regionu. Należy przeanalizować czynniki wpływające na tempo tego wzrostu i w długofalowych planach rozwoju wskazać działania wspierające rozwój gospodarczy. Charakter powiatu wskazuje na konieczność inwestowania w ekologię, turystykę i rekreację oraz transport i logistykę.

Wyniki różnych badań przeprowadzonych w powiecie szydłowieckim wskazują, że jednym z czynników hamujących rozwój lokalnej przedsiębiorczości jest brak kapitału finansowego. Problem ten jest barierą ekspansji dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Szczególne trudności w pozyskaniu kapitału zgłaszają najmniejsze firmy, ponieważ ich kapitał własny jest zbyt niski i nie stanowi odpowiedniego zabezpieczenia, bądź historia ich kredytowania jest zbyt krótka i nie daje podstaw do udzielenia kredytu.

III.4. Poziom życia ludności

Powiat Szydłowiecki znajduje się w grupie 9 powiatów ziemskich Mazowsza (na 38) liczących od 34 do 50 tys. mieszkańców, tj. powiatów najmniejszych. Ludność w większości zamieszkuje w 96 miejscowościach wiejskich. Osadnictwo wiejskie charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem i rozproszeniem (ponad 50% miejscowości nie przekracza 300 osób). Wskaźnik gęstości zaludnienia od kilku lat jest właściwie stały i w roku 2013 na 1 km² przypadało 1053 mieszkańców.

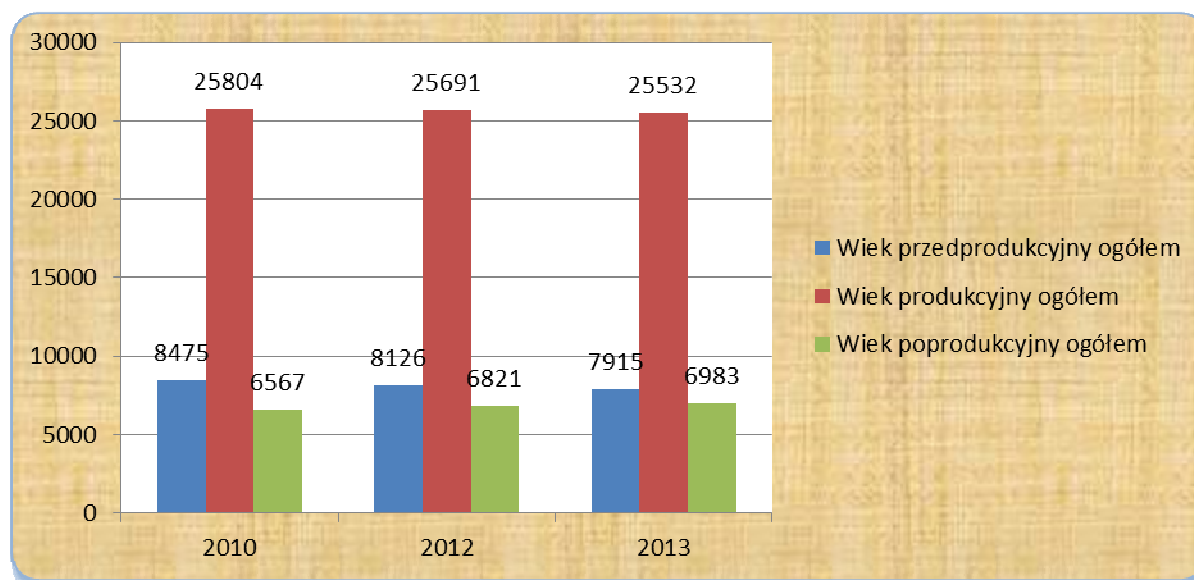
Tabela 3: Gęstość zaludnienia na 1 km²

Gęstość zaludnienia na 1 km ²				
Rok	2010	2011	2012	2013
Lb. osób	90	90	90	89

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

W strukturze wiekowej, podobnie jak w pozostałej części kraju, przeważa ludność w wieku produkcyjnym - ok. 62,3 proc. Populacja powiatu należy do społeczności starzejących się, wpisując się tym samym w ogólnopopulacyjny trend w Polsce. Znaczącym procesem jest tu stałe zmniejszanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, przy zwiększającej się liczbie osób w wieku poprodukcyjnym, które stanowią już 17,3 proc. populacji powiatu (proces ten chociaż dobrze widoczny wykazuje jednak nieco mniejszą dynamikę niż w wielu innych częściach województwa – w powiecie szydłowieckim ludność w wieku poprodukcyjnym jest wciąż mniej liczna niż część populacji w wieku przedprodukcyjnym). Wzrasta zatem liczba ludzi chorych i niepełnosprawnych. W powiększającej się grupie osób w wieku poprodukcyjnym oprócz problemów dotyczących sprawności fizycznej pojawiają się też problemy związane ze zmianami psychicznymi. Osoby te potrzebują więcej wsparcia ze strony społeczeństwa, aby osiągnąć takie same lub zbliżone warunki życia jak inni. Obecnie na terenie powiatu proces ten już zaczyna stanowić problem. Rodzi potrzebę rozbudowy usług socjalnych i zwiększenia zasobu usług opiekuńczych. Przybywa osób starszych, które mieszkają samotnie – nie mają rodziny lub ich najbliżsi mieszkają w znacznej odległości i często nie mogą zaopiekować się osobą starszą i niepełnosprawną.

Wykres 4. Struktura wiekowa ludności Powiatu Szydłowieckiego ogółem wg. grup ekonomicznych.

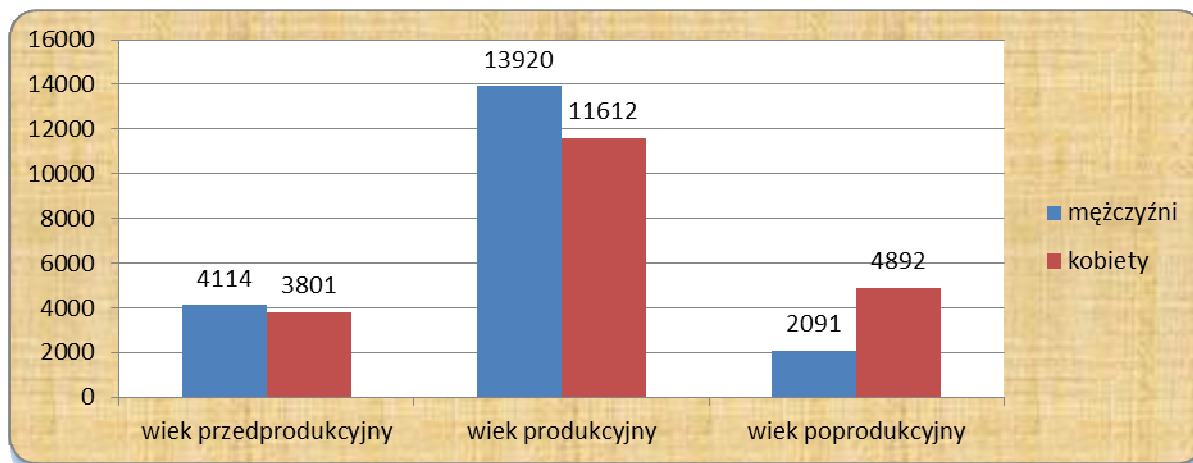

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

W Powiecie Szydłowieckim występuje niewielka nadreprezentacja kobiet w stosunku do mężczyzn (og. Liczba mężczyzn: 20125; ogólna liczba kobiet: 20305) – jest to przejawem ogólnej prawidłowości demograficznej, tj. zwiększonej liczby samotnych starszych kobiet. Dynamika zmian

w latach 2010-2012 wyraźnie pokazuje utrzymywanie się tendencji do przewagi mieszkanek płci żeńskiej.

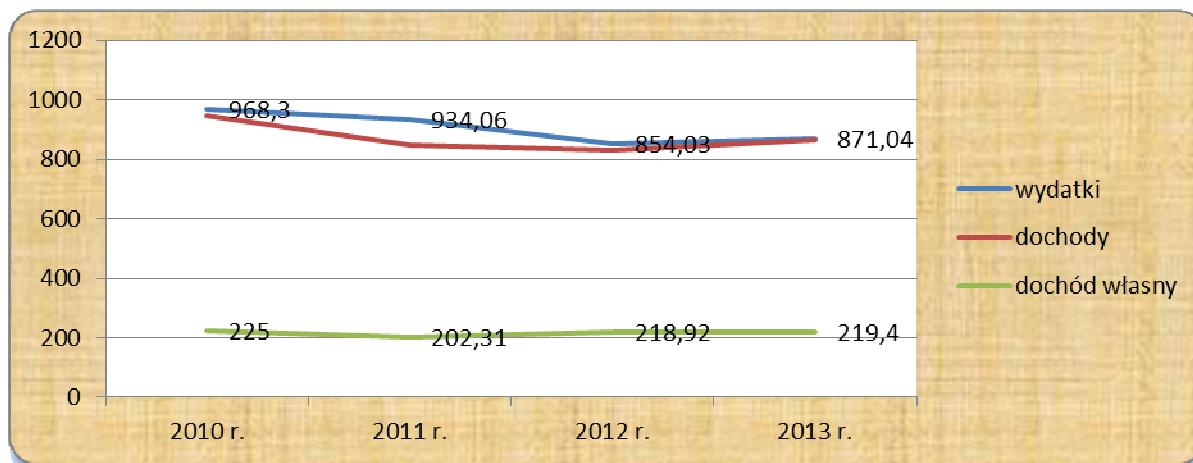
Wykres 5. Struktura wiekowa ludności powiatu wg płci w grupach ekonomicznych na 31.XII.2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

Poziom życia ludności powiatu jest niejednorodny. Dochód powiatu w 2013 r. na jednego mieszkańca wynosił 863, 48 zł. (w tym dochód własny 219,40 zł). Wydatki przekroczyły tę kwotę i wyniosły 871,04 zł. na 1 mieszkańca. Dochody utrzymujące się na podobnym poziomie w roku 2012 wyraźnie spadły, jednocześnie obniżyły się też kwoty wydatków na mieszkańca zrównując się niemal z dochodami (w latach poprzednich wydatki znacząco przekraczały dochody).

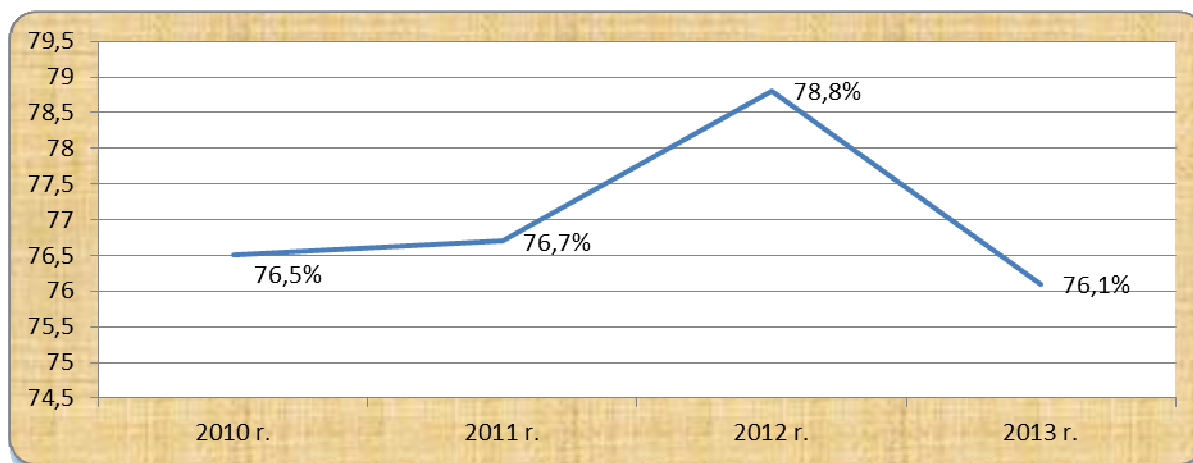
Wykres 6. Dochody i wydatki powiatu w zł. na 1 mieszkańca w latach 2010-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

Optymalnym wskaźnikiem poziomu życia mieszkańców jest analiza wysokości i struktury dochodów ludności. Średnie wynagrodzenie brutto dla powiatu szydłowieckiego w roku 2013 wyniosło 2950,92 zł., co stanowiło 76,1 proc. wysokości średniego wynagrodzenia krajowego – było relatywnie najniższe na przestrzeni ostatnich czterech lat. Brak jednak danych GUS pozwalających na przeprowadzenia szczegółowej analizy struktury dochodów ludności powiatu.

Wykres 7. Średnie wynagrodzenie miesięczne w relacji do średniej krajowej w latach 2010-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

W 2013 roku z różnych form świadczeń na podstawie ustawy o pomocy społecznej skorzystało w Powiecie Szydłowieckim łącznie 8555 osób z 2521 rodzin – to jest ok. 21 proc. ogółu mieszkańców powiatu. Świadczenia przyznano 3741 osobom (9,25 proc.)¹⁸. Pośród rodzin korzystających z pomocy większość stanowią rodziny pełne z dwójką lub jednym dzieckiem. Tylko 143 rodziny były rodzinami wielodzietnymi. Rodzin niepełnych zarejestrowano 11,5 proc.

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy mieszkańcom powiatu jest ubóstwo. Należy tu podkreślić, że za osobę lub rodzinę, której powodem przyznania pomocy było ubóstwo uznaje się osobę lub rodzinę, w której dochód na osobę był równy lub niższy od kwot wymienionych w art. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Od 1 października 2012 są to kwoty: 542, 00 zł dla osoby samotnie gospodarującej, 456, 00 zł dla osoby w rodzinie.

Kolejną przyczyną, która powoduje korzystanie ze środków pomocy społecznej jest bezrobocie, którego stopa wg danych GUS wyniosła w powiecie 2013 r. 38,7 proc. **W powiecie zarejestrowanych jest ponad sześć tysięcy bezrobotnych, z czego jedna trzecia pozostaje bez pracy od dwóch lat i dłużej.**

Biorąc pod uwagę liczbę osób korzystającą z pomocy społecznej można przyjąć, że poziom życia ludności nie jest zadowalający, mimo iż w większości przypadków (ok. 79 proc. populacji powiatu) uzyskiwane dochody są wystarczające do zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych. Trzeba jednak wziąć pod uwagę istnienie tendencji spadkowej, bezrobocie nierejestrowane i stały przyrost liczby rodzin wymagających objęcia pomocą społeczną.

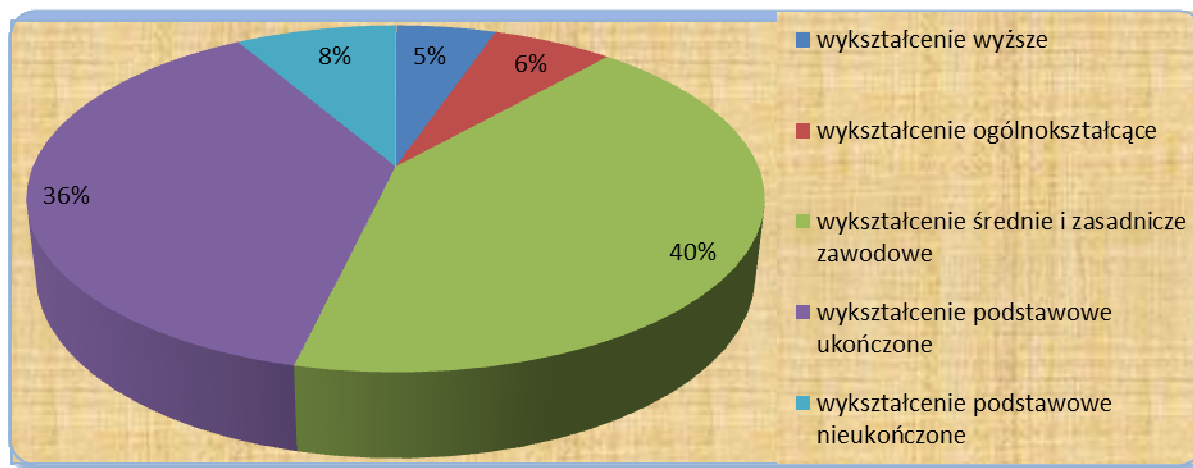
Obserwowane jest dość powszechne zjawisko migracji zarobkowej, co również miało wpływ na zmniejszenie liczby osób wymagających wsparcia finansowego. Członkowie rodzin decydują się na wyjazd do pracy zarówno do innych miast (głównie Warszawa i okolice), jak i za granicę. Część z nich

¹⁸ Sprawozdanie z działalności służb pomocy społecznej w Powiecie Szydłowieckim za 2013 rok („Sprawozdanie z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2013”).

wyjeżdża na dłuższy okres, ale w większości przypadków migracja ma charakter sezonowy i wahadłowy.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób na rynku pracy. Wykształcenie ludności jest bezpośrednio związane z jej cechami społeczno-zawodowymi, wpływając na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania. Pod względem poziomu wykształcenia najliczniejszą grupą w Powiecie Szydłowieckim są osoby z ukończonym wykształceniem średnim zawodowym i zasadniczym zawodowym. Studia wyższe ukończyło tylko ok. 5 proc. mieszkańców.

Wykres 8. Poziom wykształcenia ludności (udział w ogólnej liczbie ludności).

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie: [http://obserwatorium.mazowsze.pl/upload/user/szyd%C5%82owiec\(1\).pdf](http://obserwatorium.mazowsze.pl/upload/user/szyd%C5%82owiec(1).pdf) z dnia 10.11.2014 r.

W celu upowszechniania dostępu do Internetu wśród mieszkańców powiatu, w latach 2013-2015 Powiat podjął się realizacji projektu pt. „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w Powiecie Szydłowieckim”. Projekt o wartości 705 350,00zł jest finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

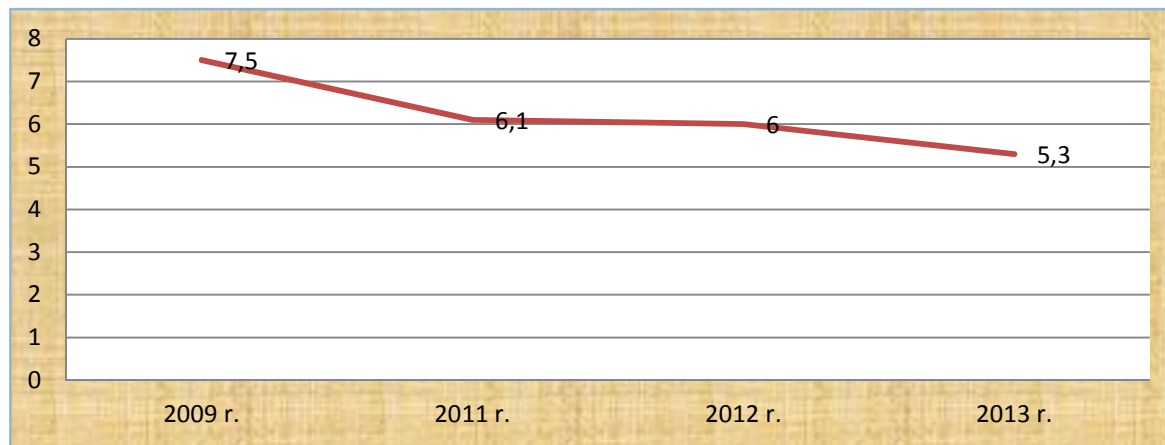
WNIOSKI WRAZ Z OPISEM DYNAMIKI:

Relatywnie udział osób z wyższym wykształceniem i średnim ogólnokształcącym jest nieduży – największą grupę stanowią osoby z ukończonym wykształceniem podstawowym i zawodowym (razem 76 proc.), co może mieć wpływ na aktywność zawodową ludności. Wg danych GUS stopa bezrobocia w Powiecie Szydłowieckim osiągnęła w 2013 r. 38,7 proc. – 1/3 z osób zarejestrowanych pozostaje bez pracy dłużej niż 2 lata. Najczęstszym powodem wsparcia finansowego z zasobów pomocy społecznej jest ubóstwo. Średnia dochodów brutto jest o 24 proc. niższa od średniej krajowej. Liczba osób w rodzinach, którym udzielane jest wsparcie stanowi ponad 20 proc. populacji. W większości są to rodziny pełne z dwójką lub 1 dzieckiem. Coraz więcej jest samotnych, starszych ludzi wymagających stałej pomocy i opieki - rodzi to potrzebę rozbudowy usług socjalnych i zwiększenia zasobu usług opiekuńczych w środowisku, jak również korzystania w większym stopniu z usług instytucjonalnych.

III.5. Sytuacja rodzin w powiecie

Uzyskanie potwierdzonych danych na temat struktury rodzin w Powiecie Szydłowieckim (rodziny wielodzietne, pełne, niepełne) na obecnym etapie prac nie jest możliwe (brak dostępu do danych USC i sądów rodzinnych).

Wykres 9. Małżeństwa na 1000 ludności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

Z uzyskanych danych wynika, że liczba zawieranych małżeństw stale maleje. W roku 2013 zawarto 128 małżeństw – tj. 5,3 na 1000 ludności. W powiecie szydłowieckim notuje się natomiast w ostatnich latach znaczący wzrost liczby rozwodów z 39 w 2010 r. do 51 w 2013 r. (ok. 30,8 proc).

Przeciętnie biorąc w skład gospodarstwa domowego na wsi wchodzi większa liczba osób niż w miastach, ponieważ stosunkowo więcej jest tam żyjących wspólnie rodzin wielopokoleniowych (dwu-, trzypokoleniowych). Jak wspomniano wcześniej Powiat Szydłowiecki jest regionem o charakterze rolniczym z przewagą osadnictwa wiejskiego.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

Młodzi ludzie niechętnie decydują się na zakładanie rodzin - liczba zawartych małżeństw w latach 2010-2013 wyraźnie się zmniejszyła. Jednocześnie notuje się trzydziestoprocentowy wzrost liczby rozwodów. Konieczne jest uzyskanie dalszych, niezbędnych danych do przeprowadzenia rzetelnej i wiarygodnej analizy dotyczącej struktury rodzin. Szczególnie interesujący może okazać się tu wpływ zarobkowych migracji zagranicznych na sytuację rodzin - w tym przede wszystkim dzieci pozostawianych pod opieką jednego z rodziców, bądź dalszych krewnych.

Ciekawych wniosków w zakresie potrzeb i oczekiwań mieszkańców powiatu dostarczyło pogłębione badanie własne PCPR. Głównymi działaniami, które mogłyby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo okazały się w opiniach respondentów: zwiększenie aktywności zawodowej – 68% wskazań, zwiększenie ofert instytucji wspierających rodziny – 63% wskazań, wyższe świadczenia dla rodzin potrzebujących wsparcia – 54% wskazań, praca socjalna w środowisku

44% wskazań. Ogólnie sytuacja rodzin w Powiecie Szydłowieckim nie polepszyła się w ciągu ostatnich lat – tak sądzi 83% respondentów.

III.6. Zasoby i warunki mieszkaniowe

Na terenie Powiatu Szydłowieckiego w 2013 r. było 10532 mieszkań, w tym w mieście 1826. Są to zarówno mieszkania w budynkach wielorodzinnych - blokach i kamienicach, jak i budynki jednorodzinne. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w 2013 r. wynosiła 75,5 m² – na jednego mieszkańca przypada średnio 24,1 m². Liczba mieszkań przypadająca na 1000 mieszkańców wzrosła na przestrzeni lat 2010-2013 o 3 proc. i wynosiła w roku 2013 – 319 mieszkań. W liczbie dostępnych mieszkań nie ma znaczącej różnicy pomiędzy obszarami osadnictwa wiejskiego i miejskiego. Nieznacznie tylko większa powierzchnia użytkowa przypada na 1 mieszkańca wsi – o 03,3 m² więcej.

Większość mieszkań w mieście wyposażona jest w wodociąg (96,7 proc.) i centralne ogrzewanie (88,5 proc.); w 92,3 proc. mieszkań znajdują się łazienki. Wszystkie mieszkania są skanalizowane. Gorzej przedstawia się sytuacja na wsiach. Zwodociągowanych jest 78,7 proc. mieszkań. W łazienkę wyposażonych jest 60,5 proc., a w centralne ogrzewanie 56,3 proc. Wskaźniki na przestrzeni ostatnich czterech lat są stałe.

Tabela 4: Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę.

Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę												
	pow. użytkowa				pow. mieszkania				mieszkania na 1000 mieszkańców			
rok	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
pow./ m ²	74,5	74,7	75,1	75,5	23,1	23,3	23,6	23,1	309,7	311,9	314,9	319,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

Według struktury własnościowej większość budynków mieszkalnych i mieszkań jest własnością prywatną (indywidualna własność hipoteczną, spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, zasoby wspólnot mieszkaniowych). Z ogólnej puli mieszkań 632 lokale należą do zasobów komunalnych (25470 m²), w tym 23 to lokale socjalne (433m²). Zasoby mieszkań komunalnych stopniowo maleją – w latach 2011-2013 sprzedano 96 lokali, w tym 69 tylko w 2013 r.¹⁹ – dotyczy to wyłącznie Miasta i Gminy Szydłowiec (na terenach gmin wiejskich sprywatyzowano w tym czasie tylko 1 mieszkanie).

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKA ZMIAN:

Według szacunków zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Szydłowieckiego dotychczasowy przyrost liczby mieszkań zaspokoi potrzeby prognozowanej liczby ludności w roku 2030, co również oznacza, że zmniejszy się dotychczasowy deficyt mieszkań w powiecie. W ostatnich 10 latach widoczna jest poprawa standardu wyposażenia mieszkań, jednak z drugiej strony spada przeciętna

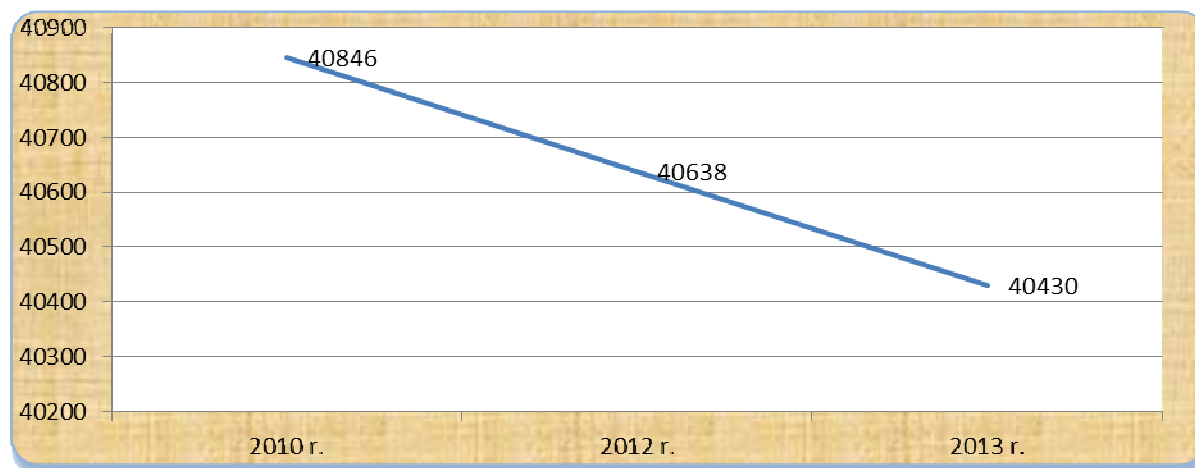
¹⁹ Jw.

powierzchnia przypadająca na 1 osobę. Notuje się natomiast deficyt budownictwa komunalnego w nowo powstających mieszkaniach²⁰.

III.7. Prognoza demograficzna dla Powiatu Szydłowieckiego

Liczba ludności powiatu wynosi 40430 - w tym 20125 mężczyzn i 20305 kobiet. Od 2005 r. zauważa się tendencję spadkową. Na przestrzeni tylko ostatnich trzech lat liczba ludności zmniejszyła się o 416 osób (ok. 1 proc.).

Wykres 10. Ogólna liczba ludności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

Po raz pierwszy ujemny przyrost naturalny, wyrażony wskaźnikiem -1,5 na 1000 ludności wykazały dane z 2003 r. Od roku 2012 wskaźnik ujemny się utrzymuje - w roku 2013 wynosił już -1,2; dla gmin wiejskich jest wyższy i wyniósł -2,7.

Tabela 5: Przyrost naturalny w Powiecie Szydłowieckim.

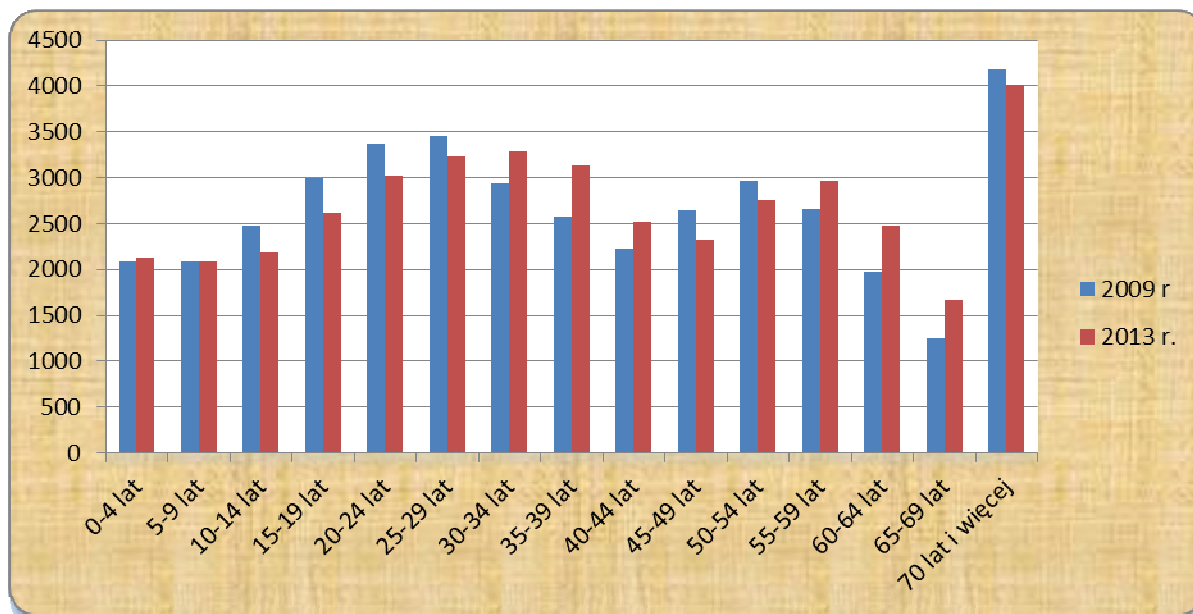
Przyrost naturalny												
	Urodzenia żywe ogółem				Zgony ogółem				Przyrost ogółem			
rok	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
Lb. osób	430	441	417	381	486	433	463	430	-56	8	-46	-49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2014.

Najliczniejszą grupą ludności w powiecie są osoby w wieku 70 lat i więcej (4011 osób), drugą w kolejności stanowią osoby w wieku 30–34 lat (3290 osób), a najmniej liczną w wieku 60-65 lat (1669 osób). W przeciągu czterech lat nastąpiła zmiana na drugim miejscu; w 2009 r. była to grupa osób w wieku 25-29 lat (3462 os.). Grupa najmniej liczna charakteryzuje się najbardziej dynamicznym przyrostem – w omawianym okresie wzrosła o 33,5 proc. Największy spadek obserwuje się w wśród osób młodych pomiędzy 10 i 24 rokiem życia (o 10-12 proc. w każdej z 3 grup wiekowych).

²⁰ BIP Starostwa Powiatowego w Szydłowcu.

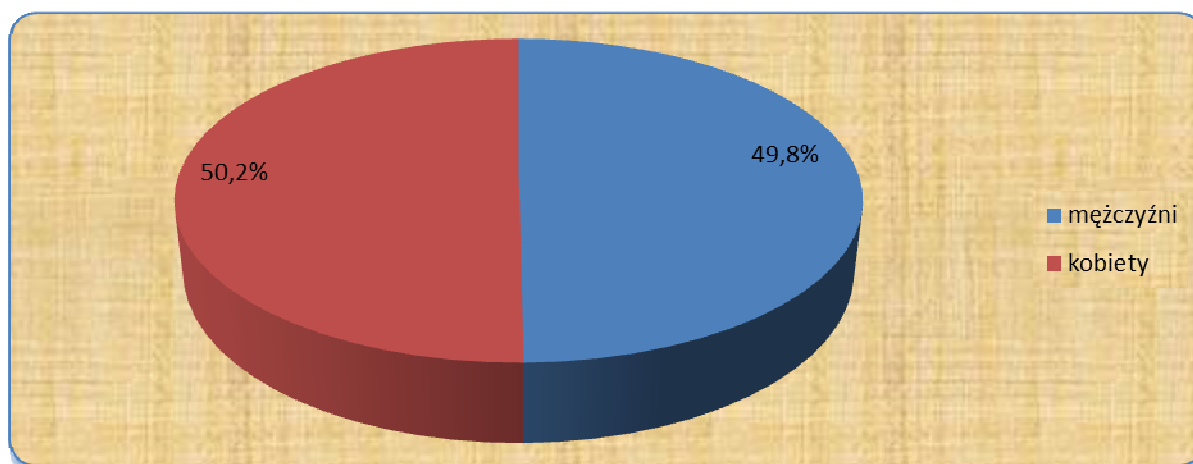
Wykres 11. Struktura ludności wg grup wieku w latach 2009-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

W ostatnich latach przewaga płci żeńskiej w ogólnej liczbie mieszkańców powiatu utrzymuje się na stałym poziomie: ok. 0,4 proc.

Wykres 12. Liczba kobiet i mężczyzn.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

Na sytuację demograficzną powiatu mają wpływ ruchy migracyjne. Migracje zewnętrzne do innych powiatów, województw i za granicę powodują stały odpływ ludności. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały jest dla powiatu ujemne i wyniosło -3,9 na 1000 ludności w roku 2013. Zauważalna jest zmiana wskaźnika obciążenia demograficznego na 100 osób dla mieszkańców powiatu w wieku produkcyjnym z 77,5 w 2010 r. do 88,2 w roku 2013.

Tabela 6: Saldo migracji w Powiecie Szydłowieckim.

Saldo migracji								
	Saldo migracji ogółem				Saldo migracji na 1000 osób ogółem			
rok	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
saldo	-50	-70	-116	-157	-1,2	-1,7	-2,8	-3,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Zgodnie z prognozami dla powiatu szydłowieckiego w latach 2011–2035 łącznej liczby osób będzie stale ubywać. Przewiduje się, że w roku 2020 liczba ogółu mieszkańców zmaleje do 38429, a w roku 2035 do 34826 osób. Do roku 2025 przybywać będzie stale osób powyżej 65 roku życia, a grupa dzieci do 17 roku będzie malała. W roku 2025 liczba seniorów (65+) przekroczy 30 proc. populacji powiatu, a w roku zamykającym prognozę 46 proc. Szacuje się, że udział kobiet w populacji mieszkańców powiatu w roku 2025 stanowić będzie 50 proc. W roku 2013 zaś 49 proc. Na uwagę zasługuje fakt, że w latach prognozy nie będzie krótkookresowego ograniczenia tempa spadku liczebności omawianej populacji²¹.

Zgodnie z prognozą redukcji ulegnie populacja osób w wieku 18–59/64 lata. W przeciwieństwie do pierwszej analizowanej zbiorowości, grupa ta charakteryzowała się jednak trendem rosnącym. W przypadku populacji osób w wieku przedprodukcyjnym lata prognozy stanowić będą kontynuację dotychczasowego trendu, a zmianie ulegnie tylko dynamika. W przypadku osób w wieku produkcyjnym trend, jaki obserwować będzie można w latach predykcji, nie będzie pokrywać się z tendencją z lat ubiegłych. Szacuje się, że pomiędzy rokiem 2014 a 2025 grupa ta ulegnie redukcji o 5 proc. – w sumie do roku 2035 zmniejszy się o 17 proc. W latach prognozy zmianie ulegnie jej obciążenie ludnością w wieku nieprodukcyjnym (w szczególności osobami w wieku 60/65+), a wskaźnik obciążenia demograficznego będzie wzrastał.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

Wskaźniki wskazują na zmianę układu liczebności grup wiekowych. Wartości górne (najliczniejsze) pozostają stałe w latach 2009-2013, natomiast zmiana nastąpiła na „drugim miejscu”. W roku 2009 miejsce to zajmowała grupa w wieku 25-29 lat, a w roku 2013 grupa 30-34 lata. Proces starzenie się populacji będzie się w kolejnych latach nasilać. Redukcji populacji w wieku produkcyjnym towarzyszyć będzie wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co przełoży się na zmianę wskaźnika obciążenia demograficznego. Należy zwrócić uwagę, że w niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową i zasili grono seniorów. Z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego będzie to wymagało dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych.

²¹Opracowanie na podstawie: dane GUS w Warszawie, Prognoza dla powiatu szydłowieckiego: http://old.stat.gov.pl/gus/5840_11752_PLK_HTML.htm z dnia 14.11.2014 r.

III.8. Rynek pracy

Gospodarka w powiecie szydłowieckim ze względu na posiadane warunki naturalne i stan uprzemysłowienia regionu odbiega od gospodarek rynkowych. W dalszym ciągu najwięcej osób znajduje zatrudnienie w rolnictwie, które tworzy miejsca pracy dla 48 proc. mieszkańców powiatu²², a nie w usługach, jak ma to miejsce w lepiej rozwiniętych regionach. Porównując zatrudnienie w sektorze usług z danymi charakteryzującymi województwo, można zauważyć znaczące różnice. Jest to słaba strona lokalnego rynku pracy. Różnice te najostrej występują w sektorze usług rynkowych. Znaczny udział zatrudnionych w sektorze usług nierynkowych wynika z dużej liczby miejsc pracy w sektorze publicznym, który jest dominującą pracodawcą w powiecie. Powstają one głównie w instytucjach administracji samorządowej, edukacji, ochronie zdrowia, porządku publicznego.

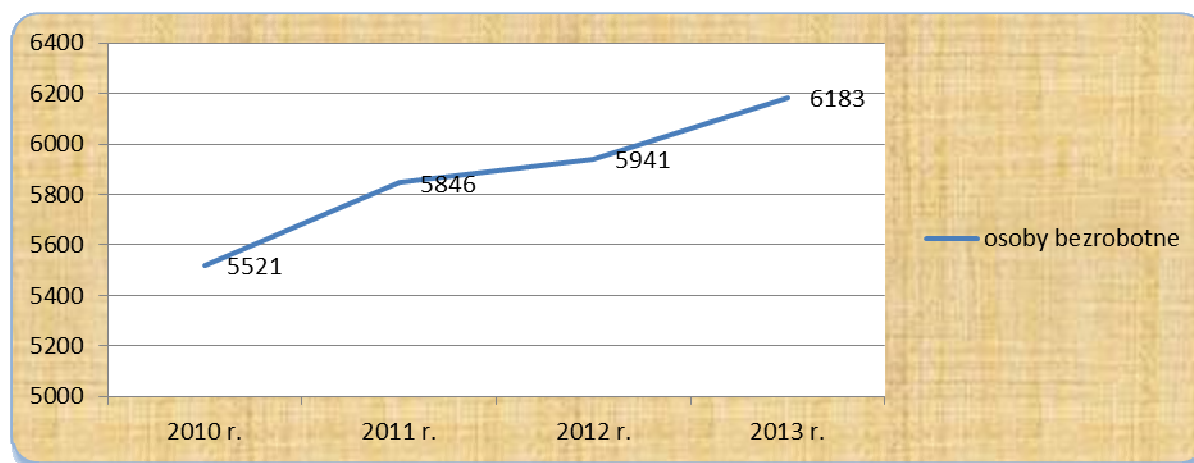
Tabela 7. Struktura pracujących wg sektorów ekonomicznych powiecie szydłowieckim w latach 2009 - 2013.

Sektor ekonomiczny	2009		2010		2012		2013	
Rolniczy	3592	47,9	3433	44,7	3425	45,1	3429	45,8
Przemysłowy	1179	15,7	1339	17,5	1341	17,6	1300	17,3
Usługi	2728	36,4	2901	37,8	2838	37,3	2744	36,7
Ogółem	7499	100,0	7637	100,0	7604	100,0	7473	100,0

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Na szydłowieckim rynku pracy występuje nadwyżka podaży siły roboczej nad popytem na pracę. Dysproporcje te są wysokie, na co wskazuje poziom stopy bezrobocia, która na koniec grudnia 2013 r. wynosiła 38,9 % i była wyższa o 1,3 pkt. proc. w porównaniu do danych z 2012 r. Podkreślić, należy iż w żadnym innym powiecie w skali kraju nie odnotowano tak wysokiego poziomu stopy bezrobocia.

Wykres 13. Osoby bezrobotne zarejestrowane w latach 2010-2013.

Źródło: Opracowanie na podstawie danych BDL GUS za rok 2013.

²²Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie:
[http://obserwatorium.mazowsze.pl/upload/user/szyd%C5%82owiec\(1\).pdf](http://obserwatorium.mazowsze.pl/upload/user/szyd%C5%82owiec(1).pdf)

Według danych z roku 2013 zarejestrowanych było 6183 osoby bezrobotne, w tym 3280 mężczyzn i 2903 kobiet. Analizując dane z ostatnich czterech lat zauważyć należy stałą tendencję wzrostową.

Z wysokim bezrobociem wiąże się coraz większa sfera ubóstwa, rozwój patologicznych zjawisk społecznych i wzrastająca liczba rodzin, charakteryzujących się bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz prowadzeniu gospodarstwa domowego (z powodu bezrobocia, niskich kwalifikacji zawodowych, braku umiejętności wychowawczych). W grupie zarejestrowanych jako bezrobotni w Powiatowym Urzędzie Pracy w Szydłowcu stanowią oni około 40 proc. populacji. W strukturze dominują osoby w wieku pomiędzy 25 a 34 rokiem życia, które stanowią blisko 1/3 wszystkich bezrobotnych. Szczegółowa analiza sytuacji osób bezrobotnych została zamieszczona w podrozdziale IV.4 „Analiza problemu bezrobocia”.

Szansą dla szydłowieckiego rynku pracy jest wzrastająca liczba podmiotów rozpoczynających własną działalność gospodarczą. Wzrasta też liczba osób zatrudnionych w przedsiębiorstwach prywatnych. Coraz szerszy jest krąg osób podejmujących pracę w handlu i usługach. Uwarunkowania sektora prywatnego zostały szczegółowo omówione w podrozdziale III.3. „Podmioty gospodarcze”.

Poziom wynagrodzeń jest o wiele niższy w powiecie szydłowieckim niż w województwie mazowieckim i kraju. Przeciętne wynagrodzenie na lokalnym rynku pracy w 2012 r. wynosiło 2 949,78 zł i stanowiło 78,8 % średniej krajowej, a przeciętne wynagrodzenie w województwie mazowieckim 4 637,58 zł.(123,9 % średniej krajowej). Najwyższy poziom wynagrodzeń w powiecie szydłowieckim odnotowano w sekcji edukacja. Płaca w tym sektorze była wyższa o 27,3% od średniej dla powiatu. Najniższe wynagrodzenie otrzymali pracownicy sekcji- handel detaliczny i hurtowy 1798,09 zł. Niski poziom wynagrodzeń można wiązać z wysokim poziomem zatrudnienia pracowników w sektorze publicznym, który oferuje niższe płace. Poziom osiąganych dochodów i utrzymujące się bezrobocie wpływają na niski stopień zamożności mieszkańców powiatu szydłowieckiego, co stanowi o jego słabej stronie.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKA ZMIAN:

Bezrobocie jest najpoważniejszym problemem w powiecie. Pomimo programów aktywizujących opracowywanych i wdrażanych przez władze samorządowe oraz stowarzyszenia działające na rzecz osób bezrobotnych sytuacja na rynku pracy nie poprawia się, co generuje z jednej strony emigrację zarobkową mieszkańców miasta, z drugiej zaś szereg powiązanych problemów społecznych. Szansą na rozwiązanie problemu bezrobocia jest wspieranie przedsiębiorczości w sektorze prywatnym, który jako jedyne może tworzyć nowe miejsca pracy.

III.9. Ochrona zdrowia

Na terenie Powiatu Szydłowieckiego działa Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej w Szydłowcu, Zakład Pielęgnacyjno – Opiekuńczy w obrębie Miasta i Gminy Szydłowiec, oraz Samodzielne Publiczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w Mirowie, Jastrzębiu z filią w Gąsawach

Rządowych, Orońsku i Chlewiskach. Szydłowcu funkcjonuje również jeden Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej. Według danych Banku Danych Lokalnych GUS na 10 tys. ludności powiatu przypadają 3 przychodnie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. W 2013 r. udzielono 243 124 porad medycznych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej, tj. o 12 729 porad więcej niż w roku 2012 - wzrost o 5,5%. W przeliczeniu na mieszkańców powiatu daje to średnio 0,16 porad dla każdego mieszkańca w 2013 roku.

Wskaźnik dostępności aptek, mierzony liczbą ludności przypadająca na jedną aptekę, obniżył się w ostatnich trzech latach wraz ze wzrostem liczby aptek z 8 w 2010 r. do 11 w roku 2013.

Tabela 8: Ludność na aptekę ogólnodostępną w Powiecie Szydłowieckim

Ludność na aptekę ogólnodostępną ²³				
rok	2010	2011	2012	2013
osoby	5106	5098	4064	3675

Źródło: Opracowanie na podstawie danych BDL GUS za rok 2013.

W Szydłowcu prowadzony jest całodobowy dyżur apteczny – apteki dyżurujące wskazane są m.in. na stronach Starostwa Powiatowego w Szydłowcu. Działa także Pogotowie Ratunkowe. Na terenie powiatu nie są prowadzone placówki opieki żłobkowej.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

Wraz ze zmianami cywilizacyjnymi i demograficznymi kwestia opieki zdrowotnej urasta do głównych kwestii społecznych. Respondenci w badaniu własnym PCPR zgodnie stwierdzili, że zasadniczym problemem związanym z opieką zdrowotną jest dostęp do lekarza specjalisty (m. in. okulisty, ortopedy, onkologa, kardiologa, diabetologa) - 72% wskazań oraz do specjalistycznych badań diagnostycznych (głównie wskazywano na skrócenie kolejek) – 62% wskazań. Tę niezbyt dobrą sytuację, która ogniskuje jak zwykle wiele niezadowolonych społecznie respondentów proponują rozwiązać głównie dwoma działaniami: zatrudnieniem większej liczby lekarzy – 67% wskazań i zapewnieniem opieki medycznej w szkołach – 53% wskazań. Ponadto na terenie powiatu zdaniem ankietowanych należałoby zaplanować powstanie placówki opieki żłobkowej oraz wprowadzenie rehabilitacji ruchowej dla dzieci.

//Brak danych z RIT od p. Magdaleny Kisiel ze Starostwa, dodać rozszerzenie o wczesnej interwencji//

III.10. Edukacja i wychowanie

Na terenie powiatu znajduje się infrastruktura oświatowa, umożliwiająca stosunkowo łatwy dostęp do placówek oświatowych. W roku szkolnym 2012/13 działało 25 szkół podstawowych - w tym 2 filie w Zdziechowie i Nowym Mirowie zlikwidowano w 2013 r. Do szkół podstawowych uczęszczało

²³ Jw.

ogółem 2425 uczniów. Systematycznie maleje liczba uczniów w szkołach. Największy spadek nastąpił w 2012 r. Zwiększa się natomiast liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (2010 r.: 282 os.; 2013 r.: 361 os.). Na terenie powiatu działa 5 przedszkoli publicznych, 3 prywatne oraz 7 publicznych gimnazjów. Kształcenie ponadgimnazjalne realizują 2 zespoły szkół ponadgimnazjalnych w tym:

- 1) Zespół Szkół im. KOP w Szydłowcu, w skład którego wchodzi: liceum ogólnokształcące, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa, internat oraz szkolne schronisko młodzieżowe ,
- 2) Zespół Szkół Ogólnokształcących im. Henryka Sienkiewicza w Szydłowcu, szkoła prowadzi kształcenie młodzieży i dorosłych, w skład jej wchodzi: liceum ogólnokształcące dla młodzieży, liceum ogólnokształcące dla dorosłych,

oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Szydłowcu, placówka oświatowa, w skład której wchodzi:

- 1) Publiczna Szkoła Przesposabiająca do Pracy w Szydłowcu
- 2) Publiczna Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna w Szydłowcu
- 3) Publiczne Gimnazjum Specjalne w Szydłowcu
- 4) Centrum Kształcenia Praktycznego w Szydłowcu.

Szkoły specjalne, przeznaczone są dla uczniów niepełnosprawnych z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, słabosłyszących, słabowidzących, z deficytami sprzężonymi oraz dla uczniów niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Centrum kształcenia praktycznego m.in. realizuje zadania z zakresu praktycznej nauki zawodu, oraz organizuje turnusy dokształcania teoretycznego młodocianych pracowników, wynikających z programu nauczania dla danego zawodu.

W roku 2013 nauczyciele zatrudnieni byli na 112,7 etatach (nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni). Wsparciem dla działalności placówek edukacyjnych jest działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Szydłowcu.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

Edukacja dzieci i młodzieży to kluczowy czynnik rozwoju i awansu tak indywidualnego, jak zbiorowego. Respondenci pogłębionych badań własnych PCPR zapytani o główne problemy z edukacją dzieci i młodzieży wymienili w pierwszym rzędzie: brak ofert zajęć dla dzieci wybitnie zdolnych – 58% wskazań, zbyt mało kół zainteresowań – 53% wskazań i brak alternatywnych form spędzania czasu wolnego – 45% wskazań. Aby jednak poprawić sytuację w tym względzie w opiniach respondentów należałoby przede wszystkim: rozszerzyć ofertę kształcenia i dostosować ją bardziej pod kątem potrzeb rynku pracy – 72% wskazań, postawić na innowacyjne programy nauczania – 58% wskazań i stworzyć system motywacyjny dla uczniów na każdym etapie nauki – 46% wskazań.

III.11. Sport i rekreacja

Położenie Powiatu Szydłowieckiego na terenach atrakcyjnych pod względem przyrodniczym (dawnej Puszczy Świętokrzyskiej) sprzyja uprawianiu czynnej turystyki i rekreacji - otoczenie parków, lasów, rezerwatów, obszarów krajobrazu chronionego, możliwość zwiedzania nieczynnych kamieniołomów, miejsc pamięci, a także licznych zabytków. Dostępnych jest m.in. 10 szlaków rowerowych:

- I szlak pomarańczowy, dł. 23 km (33 km): Szydłowiec-Kolejowa - Szydłowiec PKP- Sadek-Barak- (Skarbowa Góra)- Szydłowiec-Podgórze
- II szlak zielony, dł. 20 km (32 km): Szydłowiec-Stara Wieś- Budki II- Hucisko- Leszczyny- Huta- Aleksandrów- (Antoniów)- Budki I- Szydłowiec-Zalew
- III szlak żółty, dł. 24 km: Szydłowiec-Książek- Budki I- Aleksandrów- Chlewiska- Koszów - Szydłowiec-Wymysłów
- IV szlak fioletowy, dł. 37 km: Szydłowiec-Podzamcze- Pawłów- Chlewiska- Stefanków- Skłoby- Nadolna- Rzuców- Smagów- Jabłonica- Zawonia-Ostałów- Broniów- Krawara- Marywil - Szydłowiec-Praga
- V szlak niebieski, dł. 38 km: Szydłowiec-Centrum= Wysocko= Krzcięcin- Wilcza Wola- Korzyce- Pogroszyn- Koryciska- Omięcín- Zaborowie-Chałupki Łaziskie- Łaziska- Ciepła- Świniów- Zdziechów- Szydłowiec-Irena
- VI szlak granatowy, dł. 25 km: Szydłowiec - Wschód - Szydłówek - Śmiłów- Gąsawy Rządowe - Kurkoć - Gąsawy Plebańskie - Jastrząb- Lipienice Dolne-Lipienice Górne -Wola Lipieniecka Mała - Wola Lipieniecka Mała - Kuźnia – Jastrząb - Orłów- Szydłówek- Szydłowiec-Centrum
- VII szlak seledynowy dł. 37 km: Szydłowiec – Centrum – Szydłowiec – PKP - Gąsawy Rządowe - Bieszków Dolny - Rogów - Zbijów Duży - Kierz Niedźwiedzi - Sadek- Szydłowiec - Polanki
- VIII szlak różowy dł. 24 km: Szydłowiec – Centrum - Majdów- Ciehostowice – Hucisko Budki II – Szydłowiec - Książek
- IX szlak czerwony dł. 60 km: Szydłowiec - Centrum- Zdziechów - Ciepła- Łaziska - Orońsko- Helenów- Tomaszów - Śniadków - Dobrut- Wola Lipieniecka Mała - Nowy Dwór- Mirówek – Mirów – Rogów – Bieszków - Gąsawy Plebańskie – Jastrząb - Orłów- Szydłówek- Świerczek- Szydłowiec-Irena
- X szlak czarny dł. 57 km: Szydłowiec - Centrum – Hucisko - Leszczyny- Huta – Chlewiska - Stanisławów - Cukrówka - Smagów - Zawonia - Pogroszyn- Omięcín- Zaborowie- Zastronie- Wysocko- Długosz- Szydłowiec-Praga.

W powiecie jest kilka sztucznych zbiorników wodnych, wśród których najbardziej popularne są: zalew w Chlewiskach, w Szydłowcu i Jastrzębiu. Do kąpeli dopuszczony jest tylko zalew w Chlewiskach. Prywatna plaża w Chlewiskach przy ośrodku wypoczynkowym „Mexicana” działa od 1 lipca do 31 sierpnia w godzinach 10 – 18.

O bezpieczeństwo dbają ratownicy. Dostępne są zjeżdżalnie, plac zabaw, gry zręcznościowe oraz wydzielone miejsce do kąpeli. Są też boiska do gry w koszykówkę, siatkówkę, piłkę nożną. Działa wypożyczalnia rowerów wodnych oraz punkty gastronomiczne; są też domki campingowe. Zalew w Szydłowcu czeka na inwestora. Infrastrukturę rekreacyjno-sportową nad Zalewem w Jastrzębiu tworzą cztery punkty gastronomiczne, wypożyczalnia kajaków, plac zabaw, plaża, dwa boiska do piłki plażowej, scena widowiskowa, molo widokowe i estradowe, oraz toalety.

Kulturę fizyczną w powiecie rozwijają organizacje i kluby sportowe, które nie posiadają własnych obiektów sportowych i wykorzystują obiekty gminne. Są to 3 Kluby sportowe zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym:

- Młodzieżowy Uczniowski Klub Sportowy „Gryfia” w Mirowie
- Klub Sportowy Kick – Boxing „VIKTORIA” w Szydłowcu
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Karate Kyokushin Matsushima w Polsce „MUSHIN”

Poza nimi działa 10 klubów sportowych, które nie prowadzą działalności gospodarczej i 18 uczniowskich klubów Sportowych.

- Szydłowieckie Towarzystwo Sportowe w Szydłowcu
- Stowarzyszenie „Sportowego Tańca Towarzyskiego” w Szydłowcu
- Gminny Klub Sportowy „Gryfia Mirów” w Bieszkowie Dolnym
- Rodzinna Akademia Sportu w Szydłowku
- Klub Sportowy „Akademia Piłkarska Szydłowiec” w Szydłowcu
- UKS „KORONA” w Szydłowcu
- UKS „REKORD” w Szydłowcu
- UKS „JUNIOR” w Majdowie
- UKS „OLIMP” w Szydłowcu
- UKS „HUBAL” w Chlewiskach
- UKS „GRANICA” w Szydłowcu²⁴

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

Otoczenie rezerwatami przyrody i licznymi zabytkami decyduje o unikalnych walorach krajobrazowych Powiatu Szydłowieckiego. Powiat posiada niezbędny potencjał, by poprzez inwestycje w infrastrukturę turystyczną tworzyć nowe miejsca pracy.

III.12. Organizacje pozarządowe

Na terenie powiatu zarejestrowanych jest 36 organizacji pozarządowych – stowarzyszeń. Obok stowarzyszeń, fundacji, związków i innych organizacji, których formułę działań określają szczegółowe przepisy prawne, działają też kluby, grupy wsparcia, parafialne zespoły charytatywne. Grupy te nie

²⁴ Opracowanie na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Szydłowcu.

mają oparcia w przepisach szczegółowych i nie podlegają żadnym procedurom rejestracyjnym, nie mają też zazwyczaj trwałych struktur wewnętrznych.

Stowarzyszenia zarejestrowane na terenie Powiatu Szydłowieckiego:

1. Stowarzyszenie „Polski związek Hodowców Gołębi Pocztowych”
2. Stowarzyszenie „Represjonowanych Polaków w Obozach Baudienstu w latach 1924-1944 w Szydłowcu”
3. Stowarzyszenie „Rodzin Abstynenckich Wzajemnej Pomocy w Szydłowcu”
4. Stowarzyszenie „Na Rzecz Rozwoju Gospodarczego Gminy Orońsko”
5. Stowarzyszenie „Klub Inteligencji Katolickiej w Szydłowcu”
6. Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym
7. Stowarzyszenie” Na Rzecz Rozwoju Szydłowca”
8. Stowarzyszenie” Towarzystwo Miłośników Ziemi Szydłowieckiej”
9. Stowarzyszenie „Towarzystwo Przyjaciół Rzeźby w Orońsku”
10. Stowarzyszenie „Szydłowieckie Forum Gospodarcze,,
11. „Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Orońsku”
12. „Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Zarząd Powiatowy”
13. „Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Chlewiskach”
14. „Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Szydłowcu”
15. Zrzeszenie emerytów, rencistów i inwalidów dla poprawy ich warunków socjalno-bytowych,
16. „Koło Polskiego Związku Niewidomych w Szydłowcu”
17. Liga Obrony Kraju oddział w Szydłowcu
18. Związek Harcerstwa Polskiego
19. „Koło Polskiego Związku Wędkarskiego w Szydłowcu”
20. „Polskie Towarzystwo Pielęgniarskie w Szydłowcu”
21. „Polski Związek Filatelistów w Szydłowcu”
22. Stowarzyszenie” Miejski Klub Sportowy Szydłowianka”
23. Stowarzyszenie „AGRO-EKO-PARK Doliny Radomki” w Szydłowcu
24. Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży „DOMINO” w Szydłowcu
25. Stowarzyszenie „Bezpieczny Powiat Szydłowiecki”
26. Stowarzyszenie Na Rzecz Bezrobotnych Ziemi Szydłowieckiej
27. Stowarzyszenie „Szydłowiecka Konfederacja Kobiet”
28. Stowarzyszenie „Szydłowieckie Forum Oświatowe”
29. Stowarzyszenie „Wspólnota Ziemi Szydłowieckiej”
30. Szydłowieckie Stowarzyszenie Na Rzecz Integracji z Europą „SINTEURO”
31. Szydłowieckie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Najuboższym
32. Stowarzyszenie „Rozwój i Promocja Gminy Jastrząb”
33. Stowarzyszenie „MANOR HOUSEDZIDZICTWO”
34. Stowarzyszenie Rozwoju Ziemi Szydłowieckiej

35. Porozumienie Samorządowo-Gospodarcze

36. Stowarzyszenie „Odnowa i Rozwój Gminy Orońsko”²⁵

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKA ZMIAN:

Zagwarantowane w Konstytucji prawo do zrzeszania się umożliwia rozwijanie aktywności obywatelskiej w organizacjach politycznych, społecznych, kulturalnych i gospodarczych. W powiecie istnieją organizacje o różnej strukturze i zakresie prowadzonej działalności, dzięki którym wiele problemów lokalnych znajduje rozwiązanie.

III.13. Kultura

Funkcje upowszechniania kultury w gminach powiatu pełnią przede wszystkim Domy Kultury oraz Biblioteki Gminne. W Szydłowcu działa Szydłowieckie Centrum Kultury – Zamek z Biblioteką Publiczną (mają tu swoją siedzibę: Miejska Orkiestra Dęta, Społeczne Ognisko Artystyczne, Chór Miasta Szydłowca), Biblioteka Pedagogiczna, Powiatowa Biblioteka Publiczna oraz Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych. W powiecie organizowane są imprezy cykliczne o zasięgu ponadregionalnym. Do najbardziej rozpowszechnionych należą: Zamkowe Spotkania Teatralne o Laur Złotego Gargulca - Ogólnopolski Przegląd Teatrów Amatorskich, Ogólnopolski Przegląd Kapel i Zespołów Ludowych Stylizowanych im. Jana Derlety, Przegląd Kultury Żydowskiej oraz „Święto żelaza i stali” w zabytkowej hucie w Chlewiskach. SCK jest też organizatorem: Dni papieskich, kiermaszu "Wianki" (z obrzędem nocy sobótkowej, fajerwerkami, koncertami i zabawą), Szydłowieckich "Zygmuntów", Szydłowieckiego Wieńcowania - Dożynek Gminnych, Turnieju Rycerskiego" o Szablę Mikołaja i Krzysztofa Szydłowieckich".

W mieście działa Galeria Wspólnoty Ziemi Szydłowieckiej w „Domu pod Dębem” oraz herbaciarnia-galeria „Faktoria”. Przy Zespole Szkół im. Jana Pawła II zorganizowano w 2002 r. Izbę Regionalną z ekspozycjami historycznymi i etnograficznymi.

W odrestaurowanym i zaadaptowanym na cele kulturalne domu modlitwy, ufundowanym niegdyś przez rodzinę Ajzenbergów mieści się obecnie siedziba Szydłowieckiego Stowarzyszenia Edukacyjno-Kulturalnego "Logos" i zarazem siedziba prowadzonego przez Stowarzyszenie Ośrodka Edukacyjno-Kulturalnego "Szydłowiecki Sztetl", popularyzującego kulturę i historię miasta w oparciu o dziedzictwo żydowskie. We współpracy z „Wirtualnym Sztetlem” Muzeum Historii Żydów Polskich realizuje m.in. projekt „Pamięć w kamieniu” - program, który ma na celu dokumentację cmentarzy żydowskich (każda macewa zostanie sfotografowana i umieszczona na mapie, a następnie przetłumaczona na język polski). Celem programu jest zachowanie pamięci o żydowskich mieszkańcach Szydłowca²⁶.

W gminach działają zespoły folklorystyczne:

- Zespół „KUMOSIE” z Sadku,

²⁵ Opracowanie na podstawie danych BIP Starostwa Powiatowego w Szydłowcu.

²⁶ Muzeum Historii Żydów Polskich, Wirtualny Sztetl: <http://www.sztetl.org.pl/pl/city/szydlowiec> z dn. 19.09.2014 r.

- Zespół „ZDZIECHOWIANKI” ze Zdziechowa,
- Zespół Rodzinny z Korzyc Zespół Śpiewaczy z Chustek,
- Zespół Ludowy „MIROWIANKI” z Mirowa,
- Zespół Ludowy „ROGOWIANKI” z Rogowa,
- Zespół Ludowy „NIEZAPOMINAJKI” ze Zbijowa Dużego,
- Zespół Ludowy „ZABOROWIANKI” z Zaborowia,
- Zespół Śpiewaczy „ZAŁAWIANKI” z Załawy,
- Zespół Śpiewaczy „BRONOWIANKI” z Broniowa,
- Zespół Obrzędowy „OSTAŁKI” z Ostałówka,
- Zespół Śpiewaczy „PAWŁOWIANKI” z Pawłowa,
- Kapela Józefa Tkaczyka z Ostałówka.

Na terenie powiatu szydłowieckiego znajdują się liczne zabytki kultury materialnej. Należą do nich cenne zabytki architektoniczne:

- renesansowy Zamek na sztucznej wyspie w centrum Szydłowca – ze skrzydłem zachodnim i wieżą wjazdową utrzymaną w stylu gotyckim,
- rynek wraz z Ratuszem w Szydłowcu z roku 1602,
- pręgierz przed Ratuszem z XVII w.,
- kościół farny wzniesiony na przełomie XV i XVI wieku w stylu gotyckim z jednym z najwspanialszych renesansowych nagrobków Mikołaja Szydłowieckiego - prawdopodobnie dzieło z warsztatu Bartłomieja Berecciego,
- kirkut z ok. 3100 zabytkowych nagrobków, głównie macew z okresu międzywojennego (ok. 70 %) i z pierwszej połowy XIX w.,
- kościół parafialny pod wezwaniem św. Stanisława w Chlewiskach,
- zespół pałacowo-parkowy w Chlewiskach,
- huta Żelaza w Chlewiskach,
- kościół parafialny w Jastrzębiu,
- zespół pałacowy Józefa Brandta w Orońsku - zespół pałacowo-parkowy z XIX w. w Orońsku – obecnie Centrum Rzeźby Współczesnej,
- kapliczka w Orońsku,
- dróżniczówka w Orońsku,
- Zespół pałacowy i folwarczny w Łaziskach,
- Stanowisko archeologiczne w Łaziskach²⁷.

Lokalny rynek mediów tworzą: należący do Ogólnopolskiej Sieci Reklamowej Prasy Lokalnej „Tygodnik Szydłowiecki”, gazeta Echo Dnia oraz telewizja Sign.tv i różnorodne lokalne portale internetowe.

²⁷ Opracowanie na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Szydłowcu.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

Rozwój kultury miasta oparty jest na walorach etnograficznych i historycznych. Jest to nurt dominujący, ale nie jedyny; działają towarzystwa naukowo-kulturalne i teatry amatorskie. Głównym ogniskiem życia kulturalnego miasta jest Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych i Szydłowieckie Centrum Kultury i Sportu "Zamek".

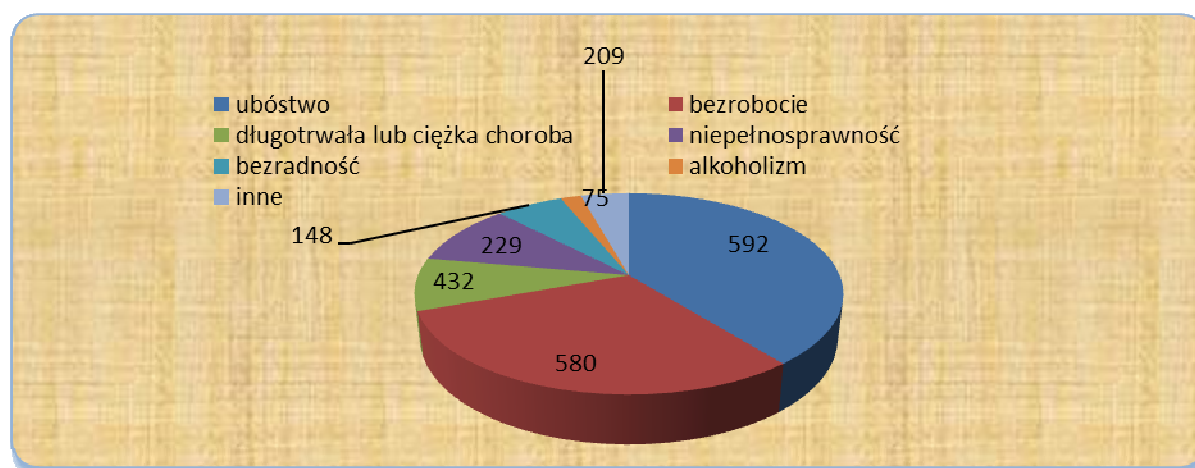
III.14. Charakterystyka systemu pomocy społecznej

W zakresie pomocy społecznej w poszczególnych gminach działają Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej, a w powiecie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Ponadto w powiecie funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej „Dom Kombatanta” w Łaziskach (gm. Orońsko) i Rodzinny Dom Dziecka w Wysokiej (gm. Szydłowiec) oraz Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Łaziskach.

Analiza powodów przyznawania pomocy społecznej stanowi istotny element wielowymiarowej diagnozy sytuacji społecznej w powiecie. Ta część diagnozy identyfikuje najważniejsze problemy społeczne. Analizując dane statystyczne, dotyczące beneficjentów pomocy społecznej należy brać pod uwagę kontekst sytuacji społeczno-ekonomicznej poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, a także fakt, że jednemu klientowi pomocy społecznej wsparcie może zostać udzielone z kilku powodów.

Źródłem danych dotyczących liczby rodzin i liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodów wymienionych w katalogu ustawowym jest ocena zasobów pomocy społecznej, sporządzona przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej na podstawie sprawozdań poszczególnych samorządów gminnych i powiatowych. Ocena zasobów pomocy społecznej jest szerokim zbiorem danych z różnych źródeł takich jak: sprawozdania resortowe MPiPS-03, dane GUS, dane własne jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Wykres 14. Główne problemy klientów pomocy społecznej wg liczby rodzin²⁸.

Źródło: Sprawozdanie z działalności służb pomocy społecznej w Powiecie Szydłowieckim za 2013 rok („Sprawozdanie z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2013”).

²⁸ Sprawozdanie z działalności służb pomocy społecznej w Powiecie Szydłowieckim za 2013 rok („Sprawozdanie z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2013”).

Na podstawie analizy danych statystycznych dotyczących klientów pomocy społecznej w Powiecie Szydłowieckim, po problemie ubóstwa i bezrobocia, najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej są: długotrwała i ciężka choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz potrzeba ochrony macierzyństwa. Niepełnosprawność jest zjawiskiem, które może prowadzić do wykluczenia społecznego, dlatego aktywne i skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych stanowi ogromne wyzwanie dla lokalnych samorządów.

Niepełnosprawność jest problemem złożonym, który można rozpatrywać w aspekcie zawodowym, społecznym i zdrowotnym. Źródła niewydolności i bezradności, to m.in. niekorzystna sytuacja materialna rodziny (brak środków materialnych, trudne warunki mieszkaniowe), problemy zdrowotne, obecne w rodzinie uzależnienia, przemoc, ale także niekorzystne wzorce życia rodzinnego czy brak kompetencji w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego i wychowywania dzieci. Bezradnością szczególnie zagrożone mogą być rodziny niepełne i wielodzietne, gdyż w takich okolicznościach szczególnie trudno jest wywiązywać się z wszystkich obowiązków rodzinnych.

Jakościowo inne niż ośrodków pomocy społecznej w gminach są zadania Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - pomoc kieruje do bardzo wyspecjalizowanej grupy mieszkańców powiatu. Do podstawowych obowiązków Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie należy realizacja zadań z zakresu:

- opracowywania i realizacji powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych
- opracowywania Powiatowego Programu Pieczy Zastępczej
- prowadzenia specjalistycznego poradnictwa
- organizowania opieki w rodzinach zastępczych, udzielania pomocy finansowej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom i młodzieży całkowicie lub częściowo pozbawionej opieki rodzicielskiej
- pokrywania kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i w rodzinach zastępczych
- udzielania wsparcia finansowego pomocnego w usamodzielnieniu się oraz kontynuowaniu nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie, domy dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze
- integracji środowiskowej dla osób mających trudności w przystosowaniu się do życia
- pomocy osobom posiadającym status uchodźcy lub ochrony uzupełniającej
- prowadzenia i rozwoju infrastruktury domów pomocy społecznej oraz umieszczanie w nich skierowanych osób
- prowadzenia mieszkań chronionych oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży

- prowadzenia ośrodków interwencji kryzysowej
- szkolenia i doskonalenia zawodowego kadr pomocy społecznej z terenu powiatu
- doradztwa metodycznego dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu
- terminowej i rzetelnej realizacji sprawozdawczości
- sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej
- opracowywania i realizacji powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych
- opracowywania planów zadań i przekazywanie informacji z prowadzonej działalności na potrzeby samorządu województwa
- dofinansowania: uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystyki osób niepełnosprawnych, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, działań mających na celu likwidację barier architektonicznych i technicznych, kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej
- realizacji uchwał podjętych przez Radę Powiatu, Zarząd Powiatu w sprawach związanych z działalnością Centrum
- współpracy z organizacjami rządowymi i pozarządowymi, stowarzyszeniami i fundacjami
- podejmowania doraźnych działań wynikających z aktualnych potrzeb mieszkańców, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych
- realizacji zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- zapewnienia mieszkańcom powiatu bieżących informacji dotyczących działalności Centrum, praw i przywilejów należnych osobom objętym jego działalnością oraz rehabilitacji zawodowej.

Jednym z najważniejszych zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest organizowanie, szkolenie i wspieranie rodzin, które podejmują się wychowywania dziecka lub dzieci, z różnych względów nie mogących być wychowywanych przez biologiczne rodziny. Od 2012 roku²⁹ mówimy o pieczy zastępczej (wcześniej była to opieka zastępcza). Wraz ze zmianą przepisów, zmieniły się formuły rodzicielstwa zastępczego. Obecnie wyróżnia się dwie formy: instytucjonalną (placówki opiekuńczo-wychowawcze – dawniej: Domy Dziecka) oraz rodzinną³⁰. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Same rodziny zastępcze dzielą się na kilka typów: rodziny spokrewnione [z dzieckiem] (czyli dziadkowe dziecka oraz jego biologiczne rodzeństwo), rodziny niezawodowe (dalsi krewni bądź osoby obce dziecku) oraz rodziny zawodowe

²⁹ Na mocy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 nr 0 poz. 135, z późn. zm)

³⁰ Art. 34 wyżej powoływanej ustawy.

(czyli – w dużym uproszczeniu – osoby z odpowiednim stażem w pełnieniu roli opiekunów zastępczych, które zdecydowały się zawodowo opiekować i wychowywać nie swoje dzieci).

Drugim znaczącym zadaniem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest wspieranie osób z niepełnosprawnościami lub rodzin z osobami niepełnosprawnymi, zgodnie z obowiązkiem wynikającym z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz osób niepełnosprawnych.

Na terenie powiatu działa Dom Pomocy Społecznej dysponujący 80 miejscami, w którym w 2013 r. mieszkało 75 osób. Jedyna istniejąca jednostka organizacyjna pomocy społecznej w roku 2013 udzieliła specjalistycznego poradnictwa rodzinnego aż 291 osobom. Działają również dwa Kluby Integracji Społecznej z których skorzystało w 2013 roku 60 osób.

W jednostkach organizacyjnych pomocy i integracji społecznej zatrudnione są 132 osoby (130,7 etatów w DPS, POW, MOPS, OPS i PCPR). W 2013 r. pomocą objęto 2521 rodzin, z tego 1981 na wsi - świadczenia przyznano 3734 osobom na łączną kwotę 4 341 668 zł. Z liczby tej 2199 osób otrzymało świadczenia pieniężne. Zawarto 61 kontraktów socjalnych, którymi objęto 78 osób³¹.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie powiatu są realizowane przez GOPS, DPS, POW i PCPR w Szydłowcu. Dominującym problemem klientów Ośrodków jest bezrobocie. Ich powrót na rynek pracy jest utrudniony, a często nawet niemożliwy ze względu na niski poziom wykształcenia i kwalifikacji (lub ich brak) oraz skutki, jakie stały się ich udziałem w związku z długotrwałym brakiem zatrudnienia (m.in.: niska samoocena, brak wiary w siebie i swoje możliwości, stres, bierność, brak motywacji, roszczeniowość). Należy zauważyć, że problem bezrobocia bezpośrednio prowadzi do problemu ubóstwa, a także może skutkować pojawieniem się w rodzinie uzależnień czy przemocy.

III.15. Bezpieczeństwo publiczne

Nad bezpieczeństwem publicznym mieszkańców czuwa przede wszystkim policja oraz jednostki straży pożarnej. W Szydłowcu ma swoją siedzibę Komenda Powiatowa Policji oraz Komenda Powiatowej Straży Pożarnej.. Ogólny wskaźnik wykrywalności przestępstw wyniósł w roku 2013 – 72 proc. Nie odnotowano poważnych przestępstw kryminalnych, w tym przeciwko życiu i zdrowiu. Większość zgłaszanych spraw dotyczyła przestępstw pospolicznych z tzw. 7 podstawowych kategorii. W roku 2013 tego typu przestępstw stwierdzono 175, a ich wykrywalność wyniosła 44 proc.

³¹ Opracowanie na podstawie Sprawozdania z działalności służb pomocy społecznej w Powiecie Szydłowieckim za 2013 rok („Sprawozdanie z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za I-XII 2013”).

Tabela 9. Wykrywalność przestępstw w Powiecie Szydłowieckim wg 7 kategorii.

Wykrywalność przestępstw w Szydłowcu wg 7 kategorii ³²		
Rodzaj czynu	2012r czyny stwierdzone	2013 czyny stwierdzone
Kradzież Mienia	113	63
Kradzież z włamaniem	33	50
Kradzież samochodu	5	3
Rozboje	14	13
Bójka i pobicie	17	5
Uszkodzenie mienia	32	13
Uszczerbek na zdrowiu	12	11

Źródło: Opracowanie na podstawie danych statystycznych Komendy Powiatowej Policji w Szydłowcu.

W sumie w roku 2013 wszczęto o 39 postępowań mniej, niż w roku poprzednim. W poszczególnych obszarach zanotowano spadki przestępczości i wzrost wykrywalności. Statystyki za rok 2013 wykazują znaczną poprawę bezpieczeństwa na drogach i zmniejszenie liczby wypadków. Na przestrzeni lat 2011-2013 zanotowano spadek liczby wypadków na drogach powiatu o 14 (z 36 do 22), miało miejsce 76 kolizji mniej, w wyniku wypadku zginęły 3 osoby (2011:13 os.; 2012: 6 os.), zmniejszyła się liczba rannych (2011:37 os.; 2012: 36 os.; 2013: 22 os.). Drastycznie zmniejszyła się też liczba zatrzymanych przez policję nietrzeźwych kierowców. Powyższe dane potwierdzają wyniki własnego badania ankietowego PCPR, które mówią, że mieszkańcy Powiatu czują się bezpiecznie: taką opinię wyraża 88% z przebadanych respondentów.

Funkcjonariusze KPP w Szydłowcu prowadzą działania i akcje profilaktyczne, m.in.: Bezpieczne Ferie, Wagarowicz, Bezpieczne Wakacje, Nieletni i Alkohol, Nieletni i Papierosy, Oznakuj Swój Rower, Bezpieczna Droga do Szkoły, Odblaskowy Pierwszak, Zagraniczna Praca (we współpracy z Fundacją La Strada). Wspólnie z Zespołem Szkół im. Korpusu Ochrony Pogranicza w Szydłowcu organizują „Przeгляд Małych Form Teatralnych – Profilaktyka, a Teatr”³³.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKA ZMIAN:

Analiza danych wskazuje, że na terenie powiatu zmniejszyła się liczba wypadków drogowych (w tym ze skutkiem śmiertelnym), przede wszystkim zaś z udziałem nietrzeźwych kierowców.

³² Opracowanie na podstawie danych statystycznych Komisariatu Policji w Szydłowcu.

³³ Sprawozdanie z działalności Komendy Powiatowej Policji w Szydłowcu za rok 2013.

Wykrywalność sprawców przestępstw w 7 głównych kategoriach waha się w granicach 44 proc. w zależności od przestępstwa.

III.16. Infrastruktura, transport i komunikacja

Główną arterią powiatu jest droga krajowa nr 7 (Gdańsk-Warszawa-Kraków-Chyżne) oraz droga wojewódzka nr 727 (Klów-Przysucha-Szydłowiec-Wierzbica). Część tej trasy tworzy obwodnicę Szydłowca i krzyżuje się na wysokości miejscowości Szydłówek z drogą wojewódzką nr 727. Odcinek Szydłowiec-Wierzbica na tej trasie jest przystosowany do ruchu ciężarowego. Drogi wojewódzkie posiadają parametry techniczne dostosowane do natężenia odbywającego się na nich ruchu. Poza tym infrastrukturę komunikacyjną powiatu tworzą drogi gminne o funkcji dróg lokalnych i dojazdowych. Całkowita długość sieci dróg powiatowych od 01.01.2004r. wynosi 211,408 km, z czego 196,923 km posiada nawierzchnię twardą (bitumiczną). Pozostałe 14,5 km to drogi o nawierzchni naturalnej lub ulepszonej. Stan większości dróg powiatowych jest słaby lub średni, z wyjątkiem ok. 30 km dróg zmodernizowanych w ciągu ostatnich 4 lat.

Całkowita długość sieci dróg gminnych wynosi 278,4 km, z czego o nawierzchni twardej ok. 131 km, w tym:

- gmina Szydłowiec – 86,7 km dróg, z czego 46,8 km o nawierzchni twardej;
- gmina Chlewiska – 43,5 km dróg, z czego 14,9 km o nawierzchni twardej;
- gmina Mirów – 28,9 km dróg, z czego 20,1 km o nawierzchni twardej;
- gmina Jastrząb – 69,0 km dróg, z czego 25,0 km o nawierzchni twardej;
- gmina Orońsko – 50,3 km dróg, z czego 24,2 km o nawierzchni twardej.

Zbiorowy transport osób obsługiwany jest przez PKS-IWOPOL Sp. z o.o. w Skarżysku-Kamiennej, PKS Radom oraz przewoźników prywatnych. Zgodnie z trendami ogólnokrajowymi, dynamicznie rozwija się transport indywidualny.

Na obszarze powiatu znajdują się 4 stacje na linii kolejowej krajowego znaczenia nr 8, w miejscowościach: Wola Lipieniecka, Jastrząb, Gąsawy Plebańskie i Szydłowiec. W przeszłości kolejowe przewozy osobowe miały duże znaczenie dla mieszkańców okolicznych miejscowości, którzy dojeżdżali do pracy w większych ośrodkach miejskich (Radom, Skarżysko, Kielce). Kolej stanowiła też dogodną formę udostępnienia tego obszaru dla ruchu turystycznego. W ostatnich latach jednak znaczenie transportu kolejowego dla powiatu szydłowieckiego systematycznie maleje³⁴.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKA ZMIAN:

Sieć dróg na terenie powiatu jest wystarczająca, ale stan techniczny dróg lokalnych nie jest najlepszy. Znaczenie transportu kolejowego dla powiatu szydłowieckiego systematycznie maleje.

³⁴ Opracowanie na podstawie danych BIP Starostwa Powiatowego w Szydłowcu.

III.17. Ochrona środowiska

W powiecie szydłowieckim stopień zalesienia wynosi, jak już wcześniej wspomniano, 32,64%. Występowanie terenów leśnych jest nierównomierne. Najwięcej lasów znajduje się w gminie Chlewiska (prawie 50% powierzchni gminy), najmniej w gminie Jastrząb (mniej niż 10% powierzchni). Na terenie powiatu szydłowieckiego znajdują się obszary podlegające ochronie:

- rezerваты przyrody o powierzchni 211,6 ha,
- obszary chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni 18365,4 ha,
- 32 pomniki przyrody.

Obszar chronionego krajobrazu „Lasy Przysusko-Szydłowieckie” liczy łącznie ponad 39 tys. ha, z czego 18356,4 ha znajduje się na terenie powiatu szydłowieckiego (gminy Chlewiska i Szydłowiec). Na terenie powiatu znajdują się 2 rezerваты przyrody:

- Rezerwat „Podlasie” na terenie gminy Chlewiska
- Rezerваты „Cis A” i „Cis B” na terenie gminy Szydłowiec

Na terenie gminy Mirów planowane jest utworzenie rezerваты przyrody „Góra Piekło”. Ponadto na terenie powiatu znajdują się obszary planowane do włączenia w Europejską Sieć Ekologiczną „Natura 2000” – Lasy Skarżyskie oraz Dolina Czarnej. Niewielka, południowa część terenu gminy Jastrząb należy do obszaru, który w krajowej sieci ekologicznej „EKONET-POLSKA” należy do systemu przyrodniczego o znaczeniu krajowym.

Naturalna bioróżnorodność powiatu szydłowieckiego uległa znacznym przekształceniom poprzez działalność rolniczą człowieka. Zachowały się jednak znaczne tereny leśne, które pełnią istotne funkcje wodochronne. Lasy na terenie powiatu zgodnie z podziałem rolniczo - leśnym, położone są na terenie VI Krainy Małopolskiej. Rozmieszczenie lasów w powiecie nie jest równomierne. W strukturze gatunkowej przeważa sosna – 70%, olcha i brzoza po 10%.

Na terenie powiatu funkcjonują 4 oczyszczalnie ścieków: miejska oczyszczalnia w Szydłowcu, przybiektowa oczyszczalnia w gminie Orońsko i gminie Mirów oraz oczyszczalnia przyzakładowa w gminie Orońsko. W gminie Mirów działają 63 oczyszczalnie przydomowe.

Tabela 10. Ludność korzystająca z oczyszczalni w Powiecie Szydłowieckim

Ludność korzystająca z oczyszczalni						
	ogółem			biologiczne		
rok	2010	2012	2013	2010	2012	2013
Ob.	14700	14970	15207	700	970	1207

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS, 2013.

Wody powierzchniowe w powiecie posiadają klasę czystości IV. Wody podziemne w powiecie posiadają klasę III. Powiat jest dobrze zwodociągowany, niestety istnieją jeszcze rejony, gdzie sieci brakuje i okresowo woda dostarczana jest beczkowozami. Ponadto występuje duża

dysproporcja pomiędzy długością sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. We wszystkich gminach powiatu w najbliższym czasie planowana jest budowa, bądź rozbudowa systemów kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków, a także oczyszczalni przyzagrodowych.

Zmieszane odpady komunalne z terenu powiatu składowane są na składowiskach zlokalizowanych w Szydłowcu i Guzowie (gm. Orońsko). Dodatkowo odpady z terenu gminy Chlewiska i Jastrząb wywożone są do ZUOK w Radomiu. Obecnie selektywnej zbiórki odpadów nie prowadzi gmina Orońsko³⁵.

Tabela 11. Odpady wytworzone w ciągu roku

Odpady wytworzone w ciągu roku								
	ogółem				poddane odzyskowi			
rok	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
tys.t	1,4	1,1	1,1	1,1	1,2	0,9	1,1	1,1

Źródło: Opracowanie na podstawie danych BIP Starostwa Powiatowego w Szydłowcu.

WNIOSKI WRAZ Z DYNAMIKĄ ZMIAN:

Stan środowiska leśnego ulega przemianom na skutek działalności przemysłowej i urbanizacji. Działania powiatu i poszczególnych gmin idą w kierunku poprawy stanu leśności. Dużą uwagę poświęca się także ochronie istniejących zasobów przyrodniczych. Środowisko przyrodnicze na terenie powiatu jest chronione przepisami ogólnymi i prawem miejscowym. Realizacja strategicznych planów rozwoju powiatu i gmin wchodzących w skład powiatu musi uwzględniać uwarunkowania środowiskowe.

³⁵ Opracowanie na podstawie danych BIP Starostwa Powiatowego w Szydłowcu.

IV. Diagnoza sytuacji społecznej w Powiecie Szydłowieckim

IV.1. Wprowadzenie

Analiza powodów przyznawania pomocy społecznej stanowi istotny element wielowymiarowej diagnozy sytuacji społecznej w powiecie. Celem tej diagnozy jest identyfikacja najważniejszych problemów społecznych występujących w powiecie.. Analizując dane statystyczne dotyczące beneficjentów pomocy społecznej należy brać pod uwagę kontekst sytuacji społeczno-ekonomicznej poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego a także fakt, iż jednemu klientowi pomocy społecznej wsparcie może zostać udzielone z kilku powodów. Do diagnozy sytuacji społecznej wykorzystany został model analizy problemów społecznych wykorzystywany w Kalkulatorze Kosztów Zaniechania. Podstawą dla tego modelu jest przyjęcie do analizy problemów społecznych katalogu analogicznego jak ten zawarty w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej jest uzależnione od spełnienia warunku określonego w art. 8 ust. 1 ustawy *o pomocy społecznej* określającego wysokość kryterium dochodowego osoby lub rodziny przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2-15 lub innych okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy społecznej. Powody wymienione w art. 7 pkt 1-15 to:

- ubóstwo,
- sieroctwo,
- bezdomność,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długotrwała lub ciężka choroba,
- przemoc w rodzinie,
- potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizm lub narkomania,
- zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa.

Źródłem danych dotyczących liczby rodzin i liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodów wymienionych w katalogu ustawowym jest ocena zasobów pomocy społecznej

sporządzona przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej na podstawie sprawozdań poszczególnych samorządów gminnych i powiatowych. Ocena zasobów pomocy społecznej jest szerokim zbiorem danych z różnych źródeł takich jak: sprawozdania resortowe MPiPS-03, dane GUS, dane własne jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

Ponadto do diagnozy sytuacji społecznej wykorzystany został model analizy problemów społecznych wypracowany w ramach projektu „Kalkulator Kosztów Zaniechania - wprowadzenie innowacyjnych rozwiązań na Mazowszu w zakresie polityki społecznej w obszarze analizy kosztów braku podejmowania działań aktywizująco-wpierających”. Podstawą dla tego modelu jest przyjęcie do analizy problemów społecznych katalogu analogicznego jak ten zawarty w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Udział Powiatu Szydłowieckiego w tym innowacyjnym przedsięwzięciu przekłada się na zmianę optyki patrzenia i analizy problemów społecznych. Owa zmiana polega na przyjęciu opracowanego w ramach projektu nowatorskiego modelu prowadzenia polityki społecznej, zakładającego nie tylko wyróżnienie problemu społecznego, lecz także określenie poziomu jego nasilenia. Powyższy podział będzie miał również zastosowanie w Kalkulatorze Społecznym.

Badacze ze Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, zajmujący się metodologiczną stroną KKZ, przyjęli trzystopniową skalę w tym zakresie, tj. nasilenie problemu na poziomie niskim, średni i wysokim. Nie wnikając w zawisłości teoretyczne, najprościej nasilenia problemów można określić następująco:

poziom niski – pojawienie się danego problemu w gospodarstwach domowych wymaga poniesienia nakładów rzeczowych i osobowych po stronie gminy/powiatu, ale w ich efekcie – wraz z aktywnością własną członków gospodarstw domowych – udać się powinno w niedługim czasie wyeliminować występowanie tego problemu. Zatem, z punktu widzenia kosztów społecznych i ekonomicznych dla powiatu, jest to sytuacja wymagająca największej uwagi i troski wszystkich służb, bowiem szybkie „zaradzenie” problemowi nie będzie wymagało ponoszenia dalszych nakładów;

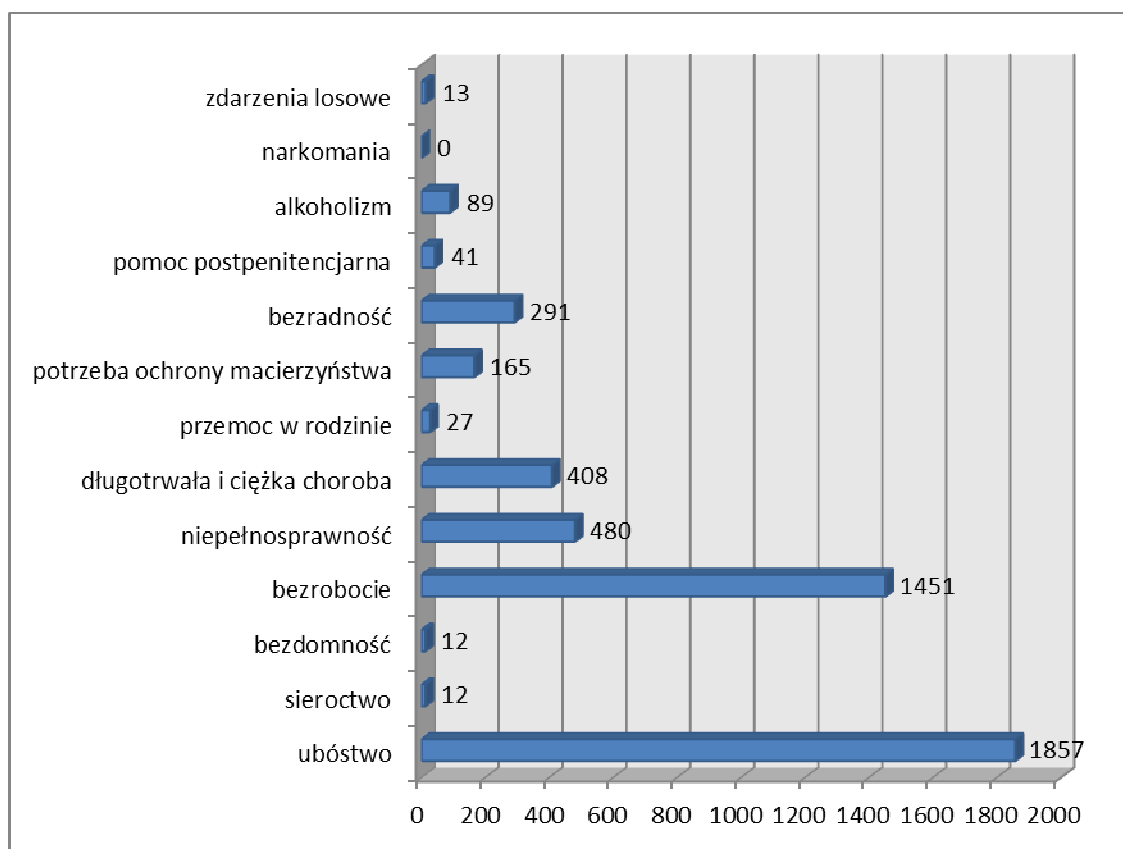
poziom średni – określa sytuacje, w których doszło już do pewnego utrwalenia występowania danego problemu społecznego w gospodarstwach domowych. Tutaj praca stosownych podmiotów lokalnej polityki społecznej oraz nakłady na „wyprowadzenie” owych gospodarstw domowych do stanu pełni funkcjonowania społecznego w przestrzeni gminy/powiatu, generuje dużo wyższe koszty – społeczne i finansowe. Często też ta praca może przybierać jedynie charakter interwencyjny, a ryzyko wzrostu natężenia danego problemu w życiu członków gospodarstwa domowego jest dość wysokie i – co się z tym wiąże – zwiększa się prawdopodobieństwo doświadczenia przez osoby/grupy wykluczenia społecznego;

poziom wysoki – to stan utrwalonego występowania danego problemu społecznego, a niejednokrotnie – współwystępowanie wielu problemów jednocześnie w tych samych gospodarstwach domowych. Ze społecznego punktu widzenia, dominuje wysoka izolacja społeczna członków gospodarstw domowych, ich wykluczenie z wielu sfer życia publicznego, a także utrata przez

nich samodzielności funkcjonowania – ekonomicznego, zawodowego, itd. Członkowie owych gospodarstw domowych wymagają przewlekłego wsparcia instytucjonalnego i finansowego, co generuje najwyższe (i długotrwałe) nakłady finansowe po stronie gminy/powiatu, zaś szanse na odzyskanie samodzielności funkcjonowania bądź na spadek natężenia występujących problemów są niewielkie.

Należy zaznaczyć, że określanie poziomu nasilenia danego problemu społecznego dotyczy podejścia indywidualnego do jednostki. Takie podejście wynika z metodologii liczenia kosztów zaniechania działań, które uwzględnia szacowanie wartości tych kosztów na podstawie efektywności działań obligatoryjnych i fakultatywnych podejmowanych w zakresie pomocy społecznej, czyli właśnie zmiany stopnia występowania danego problemu społecznego. Zatem określenie poziomu nasilenia danego problemu społecznego dla całości powiatu nie jest oczekiwanym wynikiem wprowadzenia do analizy diagnostycznej takiego zagadnienia.

Wykres 15. Powody udzielania pomocy społecznej w Powiecie Szydłowieckim.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Ponadto określenie powodu przyznawania danego świadczenia nie jest równoznaczne z występowaniem jedynie tego problemu społecznego u danej jednostki lub rodziny. To pracownik socjalny w oparciu o analizę i doświadczenie określa dominujący problem społeczny, na podstawie którego kwalifikuje daną osobę do odpowiednich form wsparcia. Mając na uwadze jak najpełniejsze oddanie sytuacji społecznej powiatu, zdecydowano się na zaangażowania w proces tworzenia strategii mieszkańców powiatu, co nadało jej partycypacyjnego charakteru.

I tak, w opinii mieszkańców powiatu, na podstawie badania własnego PCPR okazało się, że najbardziej dotkliwie odczuwanym problemem dotyczącym rodzin w Powiecie Szydłowieckim jest bezrobocie – 87%, ubóstwo – 54% i alkoholizm – 49%. Jako główne przyczyny problemów opiekuńczo-wychowawczych występujących w tych rodzinach wymieniano na pierwszym miejscu bezrobocie – 75%, ubóstwo – 57% i uzależnienia – 42%.

Co więcej, jeśli chodzi o przyczyny występowania na terenie Powiatu Szydłowieckiego negatywnych zjawisk społecznych wśród dzieci i młodzieży, respondenci byli bardziej podzieleni w opiniach niż poprzednio i wskazywali: złą sytuację materialną rodzin – 47%, przeciążenie pracą rodziców – 38%, niepowodzenia szkolne dzieci – 32%, brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży – 28%. Jako środek zaradczy i sposób rozwiązania problemów dzieci i młodzieży autorzy ankiety zaproponowali bardzo okrojony zestaw możliwych działań. Spośród nich respondenci wskazali głównie: organizowanie zajęć pozaszkolnych – 72% i programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży – 42%.

Wyniki te stały się jedną z podstaw do określenia najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie powiatu.

IV.2. Analiza problemu ubóstwa

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w powiecie szydłowieckim jest ubóstwo. W roku 2013 z powodu ubóstwa udzielono wsparcia 1857 rodzinom, liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa to 6303.

Kolejnym najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w powiecie szydłowieckim jest bezrobocie. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na ten problem w 2013 roku wyniosła 1451 liczba osób w rodzinach borykających się z tym problemem wyniosła 4 836. Niewątpliwie zjawisko ubóstwa jest ściśle skorelowane z problemem bezrobocia.

Na podstawie analizy danych statystycznych dotyczących klientów pomocy społecznej w powiecie szydłowieckim po problemie ubóstwa i bezrobocia najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej są: niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych

Ubóstwo

Problem ubóstwa oraz sposoby jego ograniczania zaliczyć można do ważniejszych kwestii polityki społecznej w krajach należących do Unii Europejskiej. W Polsce działania zapobiegające ubóstwu oraz minimalizacja tego zjawiska należy między innymi do zadań organizacji i instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej. Problem ubóstwa jest zjawiskiem wielowymiarowym, należy jednak zauważyć, iż w sytuacji jego pomiaru, zakres tego pojęcia ogranicza się przede wszystkim do wymiaru ekonomicznego. Poprzez analizy danych możliwe jest oszacowanie różnych granic ubóstwa oraz liczebności ludzi ubogich.

Granice i obszary ubóstwa określające wielkość zjawiska ubóstwa wyznaczone są zazwyczaj poprzez minimum socjalne, minimum egzystencji, ustawową oraz relatywną granicę ubóstwa.

Definicje:

Minimum socjalne – granica ostrzegająca przed ubóstwem, która wyznacza granicę niedostatku. Jego wartość obliczana jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych (IPiSS). Minimum to określa „taki poziom niskich dochodów, który pozwala ludziom normalnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa (w integracji z nim) i nie wpaść w ubóstwo”

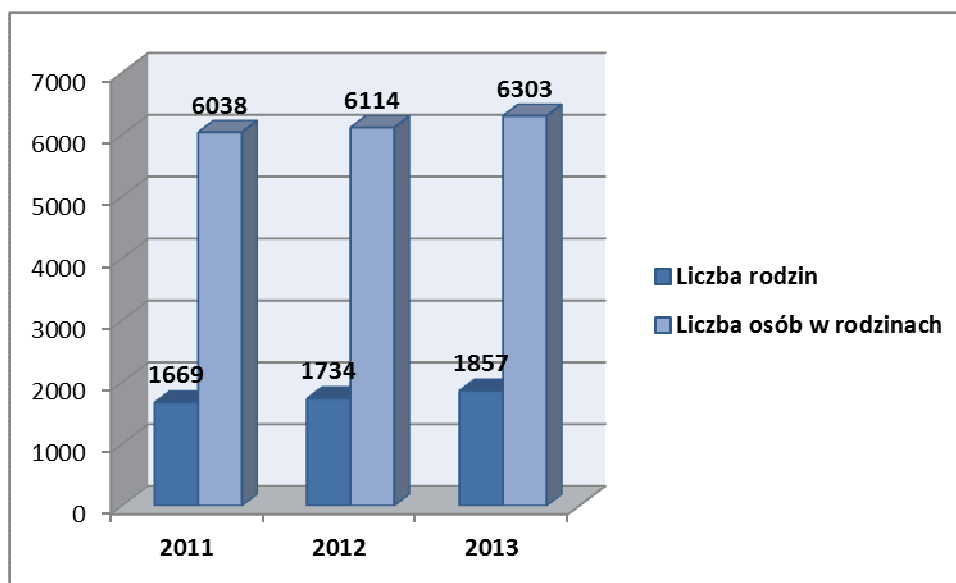
Minimum egzystencji – jest to dolne kryterium ubóstwa wyznaczające granicę, poniżej której prawdopodobne jest biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju fizycznego i psychicznego człowieka (poprzez brak żywności, ubrania czy mieszkania). Wartość ta również obliczana jest przez IPiSS.

Relatywna granica ubóstwa – kwota równa 50% średnich miesięcznych wydatków ogółu gospodarstw domowych w Polsce w stosunku do osiągniętych dochodów.

Ustawowa granica ubóstwa – kwota, która zgodnie z ustawą o pomocy społecznej (miesięczny dochód netto w gospodarstwie domowym) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.

Na podstawie dostępnych danych można określić poziom współczynnika pauperyzacji określający przybliżony zasięg ubóstwa „ustawowego” tj. odsetek osób, korzystających z pomocy społecznej spełniających ustawowe kryterium dochodowe.

Wykres 16. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2011-2013.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Na przestrzeni lat 2011-2013 obserwujemy wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na problem ubóstwa o około 11%. O ile wzrost w latach 2012-2013 można tłumaczyć zmianą kryteriów dochodowych uprawniających do otrzymywania świadczeń z pomocy społecznej to wzrost liczby osób na przestrzeni lat 2011-2012 wynika z pogłębiającego się problemu ubóstwa w powiecie szydłowieckim.

Mając liczbę osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa można określić tzw. współczynnik pauperyzacji w powiecie szydłowieckim tj. iloraz liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej i łącznej liczby mieszkańców. Współczynnik pauperyzacji w roku 2013 ukształtował się na poziomie 15,5%.

Tabela 12. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2011-2013 w gminach powiatu szydłowieckiego

Gmina:	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach			
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	WP%
Chlewiska	267	274	261	941	946	829	13,41
Jastrząb	158	160	159	711	715	717	13,71
Mirów	409	424	491	1 636	1 594	1 841	47,16
Orońsko	106	120	119	506	553	526	8,81
Szydłowiec	729	756	827	2 244	2 306	2 390	12,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OZPS oraz GUS.

*Współczynnik pauperyzacji iloraz liczby osób w rodzinach otrzymujących świadczenia z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i łącznej liczby mieszkańców.

Z zestawienia danych zawartych w ocenie zasobów pomocy społecznej na poziomie poszczególnych gmin powiatu szydłowieckiego wynika, iż największy udział osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa występuje w gminie Mirów.

Analiza SWOT dla problemu ubóstwa

Mocne strony	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Aktywność służb społecznych w reagowaniu na problemy dziecka i rodziny ▪ Rozwój pracy socjalnej w zakresie przeciwdziałania ubóstwu (pozyskiwanie środków finansowych na realizację projektów z EFS); ▪ Istnienie i działalność organizacji pozarządowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizacja programów profilaktycznych ograniczających problem ubóstwa; ▪ Rozwój podmiotów ekonomii społecznej na terenie powiatu; ▪ Możliwość korzystania z zatrudnienia subsydiowanego (prace interwencyjne, społecznie użyteczne, roboty publiczne);
Słabe strony	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wysoka stopa bezrobocia ▪ Brak wczesnej interwencji w przypadku problemów w rodzinach z dziećmi ▪ Zbyt mała liczba efektywnych instrumentów, które mogłyby zmniejszyć deficyty i dysfunkcje poszczególnych jednostek i grup społecznych; ▪ Słabo rozwinięty lokalny rynek pracy, ▪ Demotywuujący system wsparcia z pomocy społecznej . 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększająca się liczba klientów pomocy społecznej z powodu ubóstwa ▪ Niewystarczające zasoby finansowe na prowadzenie aktywnej polityki społecznej w zakresie ograniczania ubóstwa; ▪ Niski stopień motywacji do podjęcia zatrudnienia (osobom nieaktywnym zawodowo czasami nie „opłaca się pracować”);

Poziom natężenia problemu ubóstwa

Problem ubóstwa w swoich poziomach natężenia definiowany³⁶ jest następująco:

Definicja poziomu niskiego:

Ubóstwo dochodowe, płytkie, wyrażające się w braku możliwości zaspokojenia bieżących potrzeb gospodarstwa domowego.

Definicja poziomu średniego:

Utrwalone ubóstwo dochodowe, wyrażające się niskim dochodem oraz np. złymi warunkami mieszkaniowymi lub niedostatecznym wyposażeniem gospodarstwa domowego, ograniczoną konsumpcją i ograniczonym udziałem w życiu społeczności lokalnej (np. brak możliwości opłacenia dziecka wyjazdu na wycieczkę szkolną lub wypoczynku wakacyjnego); narażenie na zjawiska patologii społecznej w wymiarze indywidualnym i grupowym (rodzinnym). Brak umiejętności samodzielnej poprawy sytuacji. Zagrożenie wykluczeniem społecznym.

Definicja poziomu wysokiego:

Trwałe ubóstwo dochodowe, stała ekspozycja na zjawiska patologii społecznej w wymiarze indywidualnym i grupowym (rodzinnym); zagrożenie bezdomnością, złe warunki mieszkaniowe, zła sytuacja rodzinna, pogarszający się stan zdrowia przy niskim poziomie higieny zdrowotnej. Brak prób samodzielnej poprawy sytuacji. Podleganie procesom wykluczenia społecznego.

IV.3 Analiza problemu sieroctwa

Definicja sieroctwa charakteryzuje się dosyć rozbudowanym zakresem znaczeniowym i dlatego coraz częściej występuje podział na sieroctwo naturalne i sieroctwo społeczne. Z sieroctwem naturalnym mamy do czynienia wtedy, gdy oboje rodzice dziecka nie żyją. Sieroctwo społeczne natomiast polega na tym, że dziecko jest pozbawione normalnego środowiska rodzinnego.

Sieroctwo w projekcie KKZ jest rozumiane jako sieroctwo biologiczne oraz sieroctwo społeczne. W tym ostatnim zakresie zostało ono zawężone i obejmuje jedynie dzieci pozostające w pieczy zastępczej. Oznacza to, że za moment pojawienia się problemu sieroctwa przyjęto moment przejścia opieki nad dzieckiem przez instytucje pieczy zastępczej

Od stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa o *wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, która zmieniła m.in. zasady organizowania rodzinnej pieczy zastępczej, a także procedury adopcyjne.

Rodzinna piecza zastępcza jest formą zapewnienia opieki dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej. Jest to przejściowa – okresowa forma opieki nad dzieckiem. W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych.

³⁶ Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu „Kalkulator Kosztów Zaniechania...”

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza:
 - a) spokrewniona,
 - b) niezawodowa,
 - c) zawodowa,

Tabela 13. Rodziny zastępcze spokrewnione

Liczba rodzin			Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach		
Lata poprzednie		Rok oceny (2013)	Lata poprzednie		Rok oceny (2013)
Rok 2011	Rok 2012		Rok 2011	Rok 2012	
18	8	10	25	12	14

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Tabela 14. Rodziny zastępcze niezawodowe

Liczba rodzin			Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach		
Lata poprzednie		Rok oceny (2013)	Lata poprzednie		Rok oceny (2013)
Rok 2011	Rok 2012		Rok 2011	Rok 2012	
3	5	4	5	6	5

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Tabela 15. Rodziny zastępcze zawodowe

Liczba rodzin			Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach		
Lata poprzednie		Rok oceny (2013)	Lata poprzednie		Rok oceny (2013)
Rok 2011	Rok 2012		Rok 2011	Rok 2012	
0	1	1	0	4	5

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

W powiecie szydłowieckim funkcjonuje 10 rodzin zastępczych spokrewnionych, 4 rodzin niezawodowych i zaledwie jedna rodzin zastępcza zawodowa. W sumie w pieczę zastępczą w Powiecie Szydłowieckim objętych jest 24 dzieci (stan na 31.12.2014).

Analiza SWOT dla problemu sieroctwa

Mocne strony	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Współpraca między instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży, ▪ Dobre rozpoznanie potrzeb przez instytucje pomocy społecznej, ▪ Wsparcie rodzin poprzez zatrudnienie asystenta rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykorzystanie funduszy unijnych na realizację projektów związanych z reintegracją społeczną i zawodową osób/rodzin przejawiających bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, ▪ Podjęcie działań zmierzających do wspierania rozwoju umiejętności opiekuńczo-wychowawczych opiekunów dzieci.
Słabe strony	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Brak wczesnej interwencji, ▪ Występowanie zjawisk społecznej patologii w rodzinach biologicznych dzieci (uzależnienia, przemoc), ▪ Coraz częstsza bezradność opiekuńczo-wychowawcza rodziców. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niska liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych, ▪ Zjawisko eurosieroctwa, ▪ Niewystarczające perspektywy dla młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.

Poziom natężenia problemu sieroctwa

Problem sieroctwa w swoich poziomach natężenia definiowany³⁷ jest następująco:

Definicja poziomu niskiego:

Dziecko nawiązało pozytywny kontakt z rodzicami zastępczymi/ opiekunami i ma poczucie bezpieczeństwa.

Definicja poziomu średniego:

Dziecko nawiązało słaby kontakt z rodzicami zastępczymi/ opiekunami. Występują zaburzenia w relacji dziecka z rodzicami zastępczymi/ opiekunami (w tym z winy rodziców/ opiekunów). Wychowanek ma słabe (niepełne) poczucie bezpieczeństwa.

Definicja poziomu wysokiego:

Dziecko nie nawiązało lub zerwało kontakt z rodzicami zastępczymi/ opiekunami, nie ma poczucie bezpieczeństwa w zaistniałej sytuacji. Wychowanek przejawia agresję (w tym autoagresję), stosuje przemoc.

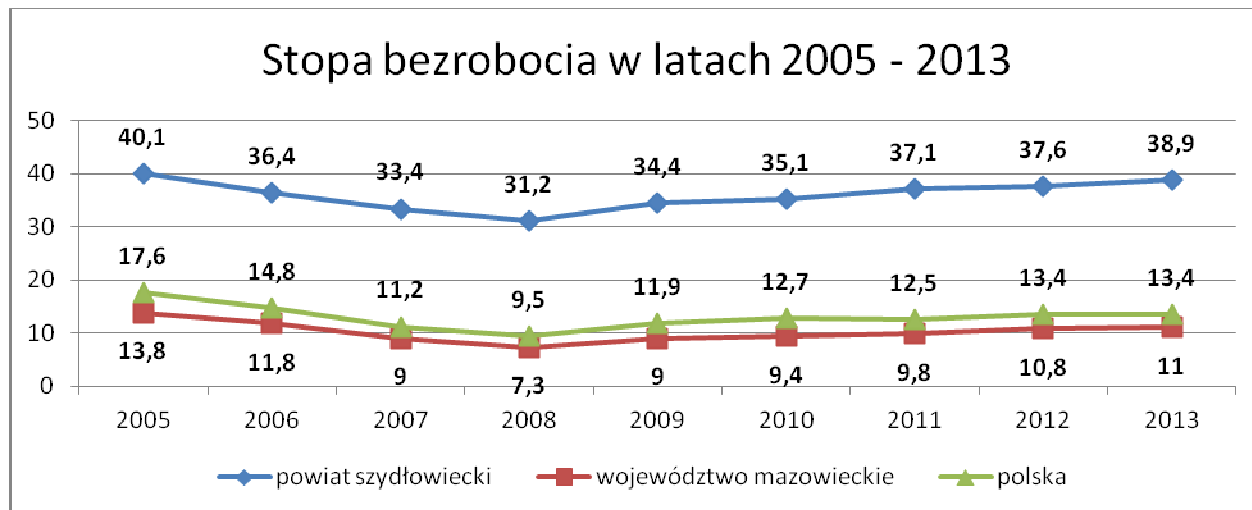
IV.4. Analiza problemu bezrobocia

Powiat Szydłowiecki to obszar najwyższego bezrobocia w Polsce, które jest wynikiem przede wszystkim niewielkiego rynku pracy. Liczba osób bezrobotnych w ostatnich latach ma tendencję wzrostową. W grudniu 2013 r. w rejestrach urzędu pracy pozostawało 6183 osoby, tj. o 242 osoby

³⁷ Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania

więcej niż w analogicznym okresie 2012 r. i aż o 1497 osób więcej niż na koniec 2008 r. W czerwcu bieżącego roku poziom bezrobocia zmniejszył się o 706 osób. Zmniejszenie liczby bezrobotnych w okresie wiosenno-letnim jest zjawiskiem odnotowywanym co rok. Wskaźnik charakteryzujący stopę bezrobocia na koniec grudnia 2013 r. wyniósł 38,9% i wzrósł w porównaniu do poprzedniego roku o 1,3%.

Tabela 16. Stopa bezrobocia w latach 2005-2013.

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Szydłowcu.

Na koniec grudnia 2013 r. liczba osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Szydłowcu wynosiła 6183 osób i była wyższa w stosunku do stanu z grudnia 2012 r. o 242 osoby. Porównanie do lat wcześniejszych potwierdza pogarszającą się sytuację w powiecie szydłowieckim. W stosunku do 2008 r. liczba bezrobotnych wzrosła aż o 1497 osób.

Tabela 17. Bezrobotni zarejestrowani w latach 2009-2013.

	Ogółem	Kobiety	Z prawem do zasiłku	Zamieszkali na wsi
2009	5 530	2 800	1 306	4 149
2010	5 521	2 768	1 064	4 144
2011	5 846	2 889	1 117	4 412
2012	5 941	2 794	1 121	4 500
2013	6183	2903	958	4670

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Sytuacja bezrobotnych kobiet na rynku pracy, mimo równości gwarantowanej prawem i posiadaniu wyższych od mężczyzn kwalifikacji nadal jest trudna. Na koniec grudnia 2013 r. w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Szydłowcu pozostawało 958 osób z prawem do zasiłku tj. 14,1 % ogółu zarejestrowanych.

Udział bezrobotnych z prawem do zasiłku wśród ogółu bezrobotnych zmniejsza się, w 2013 r. wynosił 15,5% w 2010 r. do 19,3% , a w końcu 2009 r. – 23,6%. Problemem staje się również bezrobocie na wsi. Bezrobotni zamieszkali na wsi w 2013 r. stanowili aż 75,5 % ogółu zarejestrowanych w tutejszym Urzędzie.

Negatywną strukturę bezrobocia w powiecie szydłowieckim przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2009-2013.

Wyszczególnienie	2009		2010		2011		2012		2013	
	osoby	%	osoby	%	osoby	%	osoby	%	osoby	%
Ogółem	5 530	100	5 521	100	5846	100	5941	100	6183	100
Długotrwale bezrobotni	2 017	36,4	2 460	44,6	3680	62,9	3867	65,0	4040	65,3
Bezrobotni do 25 roku życia	1 037	18,7	1 125	20,4	1094	18,7	1081	18,2	1057	17,1
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	1 028	18,6	1 002	18,1	1178	20,2	1262	21,2	1393	22,5
Bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	1 876	33,9	1 621	29,4	2056	35,2	2115	35,6	2214	35,8
Bezrobotni bez doświadczenia zawodowego	1 139	20,6	1 511	27,4	1550	26,5	1484	24,9	1484	24,0
Bezrobotni bez wykształcenia średniego	3 486	63,0	3 381	61,2	3580	61,2	3634	61,2	3764	60,9
Niepełnosprawni	169	3,1	166	3,0	188	3,2	211	3,6	206	3,3

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Szydłowcu.

Analiza przedstawionych danych potwierdza trudną sytuację osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Szydłowiec. Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy wg stanu na 31 grudnia 2013 r. stanowią 94,3% ogółu osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy. Liczba ta z roku na rok rośnie. W 2010 r. odsetek omawianej grupy bezrobotnych stanowił 93,6% całej populacji bezrobotnych powiatu. Jednym z najpoważniejszych zjawisk na lokalnym rynku pracy jest długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia. W porównaniu z danymi obrazującymi strukturę bezrobocia w 2008 odsetek omawianej grupy wzrósł o 31,6 %. Długotrwałe pozostawanie w rejestrach bezrobotnych potwierdzają również dane zawarte w tabeli nr 9 obrazujące okres pozostawania w rejestrach bezrobotnych. Stale powiększa się liczba osób bezrobotnych po 50 roku życia, osób niepełnosprawnych. Z informacji ośrodków pomocy społecznej wynika, że około 50% osób bezrobotnych korzysta ze świadczeń pomocy społecznej. Niskie kwalifikacje, małe lub brak doświadczenia zawodowego, niekorzystna sytuacja na lokalnym rynku pracy to główne powody długotrwałego pozostawania w rejestrach bezrobotnych.

Analizując bezrobocie według kryterium wieku, zauważamy, że najczęściej występuje ono w grupie 25-34 lat (26,8%). Tak wysoki odsetek bezrobotnych w tym przedziale wiekowym charakterystyczny jest nie tylko dla powiatu szydłowieckiego, ale także dla kraju (29,2%) i województwa (29,3%). W korzystniejszej sytuacji znajdują się osoby do 24 roku życia. Ich udział w zasobie bezrobotnych wynosił w 2013 r. 17,1% i był niższy w porównaniu ze średnią dla kraju (21,9%). Niepokojący jest bardzo wysoki udział ludzi starszych (powyżej 45 roku życia), których udział wśród ogółu bezrobotnych wynosi 32,3%.

Tabela 19. Bezrobotni według wieku w latach 2009-2013.

wiek	2009		2010		2011		2012		2013	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
18 - 24	1037	514	1125	510	1033	491	1081	469	1057	412
25 - 34	1595	857	1555	844	1632	869	1644	810	1659	836
35 - 44	1236	688	1256	702	1326	759	1399	752	1470	791
45 - 54	1246	629	1129	562	1234	602	1162	578	1261	617
55 - 59	348	112	374	150	440	169	493	185	549	247
60 - 64	68	-	82	-	120	-	162	-	187	-

Źródło: Opracowanie własne dane Powiatowego Urzędu Pracy.

Większość bezrobotnych rejestrujących się w urzędzie pracy, to osoby o stosunkowo niskim poziomie wykształcenia. Dwie najliczniejsze grupy wśród bezrobotnych reprezentują osoby posiadające wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe (odpowiednio 36,7% i 24,1% w ogólnej liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w końcu grudnia 2013 r.). Obie wymienione subpopulacje stanowiły łącznie 60,8% ogólnej liczby bezrobotnych. Szczególnie niekorzystna jest sytuacja osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Ich udział w zasobie bezrobocia był o 10 pkt. proc. wyższy niż wskaźnik struktury dla województwa. Niską jakość kapitału ludzkiego i brak doświadczenia zawodowego można uznać za słabe strony powiatu i czynniki ograniczające możliwości uczestnictwa mieszkańców powiatu szydłowieckiego na otwartym rynku pracy.

Tabela 20. Bezrobotni według poziomu wykształcenia w latach 2009 – 2013.

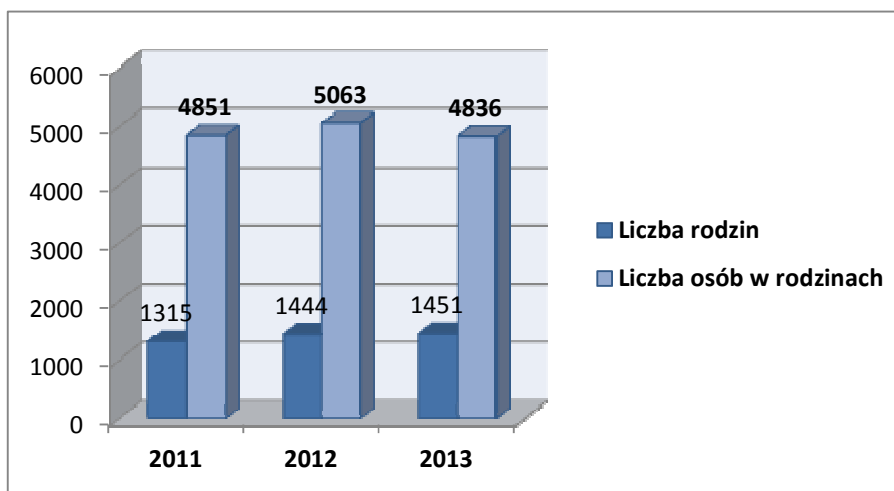
	2009		2010		2011		2012		2013	
	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni	kobiety
Wyższe	87	218	110	254	107	282	135	312	141	316
Policealne, średnie zawodowe	480	661	537	705	568	744	599	701	625	736
Średnie ogólnokształcące	196	402	166	368	161	404	197	363	204	399
Zasadnicze zawodowe	1125	951	1139	928	1241	941	1303	915	1350	922
gimnazjalne	842	568	801	513	880	518	913	503	963	529
ogółem	2730	2800	2753	2768	2957	2889	3147	2794	3880	2903

Źródło: Opracowanie własne dane Powiatowego Urzędu Pracy.

Wyniki wielu badań wskazują na brak w powiecie aktywności społecznej w poszukiwaniu rozwiązań gospodarczych. Występuje tu zjawisko wyuczzonej bezradności, powszechnie obserwuje się nieumiejętność wielu gospodarstw domowych radzenia sobie w życiu w trudnych warunkach materialnych. Z jednej strony wyraźnie widać brak wiary we własne siły, ale z drugiej – wielką chęć poprawienia sytuacji wówczas, gdy pojawiają się odpowiednie uwarunkowania.

Do analizy problemu bezrobocia przez pryzmat obciążenia dla systemu pomocy społecznej przyjęta została definicja kwestii bezrobocia opierająca się na kryterium braku pracy w momencie stania się klientem OPS, choć niekoniecznie pozostawania w rejestrach powiatowych urzędów pracy przez cały okres korzystania z usług i świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia. Dane dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na problem bezrobocia wskazują na wzrost natężenia tego problemu w powiecie szydłowieckim na przestrzeni lat 2011-2013 o około 10%.

Wykres 17. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na przestrzeni lat 2011-2013.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Analiza SWOT dla problemu bezrobocia

<i>Mocne strony</i>	<i>Szanse</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez osoby bezrobotne, ▪ współpraca służb OPS z PUP, ▪ dobra struktura demograficzna ludności w przekroju płci i wieku, ▪ korzystnie ukształtowane szlaki komunikacyjne, dobrze rozwinięta sieć dróg gminnych oraz znacząca rola węzła komunikacyjnego Gdańsk –Warszawa – Radom - Kraków- Chyżne, ▪ występowanie surowców naturalnych typu piaskowiec, piasek niezbędnych dla rozwoju budownictwa, ▪ zasoby dziedzictwa kulturowego, ▪ sukcesywne zwiększenie się liczby podmiotów gospodarczych, ▪ funkcjonowanie stowarzyszeń wspierających lokalny biznes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poradnictwo zawodowe, ▪ możliwości wsparcia osób bezrobotnych w ramach nowej perspektywy finansowej UE, ▪ rozwijanie ekonomii społecznej, ▪ wykorzystanie walorów geograficznych i krajobrazowych, ▪ zapotrzebowanie mieszkańców dużych miast (Warszawy, Łodzi) na tereny atrakcyjne przyrodniczo i nadające się do zamieszkania i wypoczynku, ▪ moda w kraju i za granicą na zdrową, ekologiczną żywność, ▪ dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania, takich jak fundusze strukturalne, ▪ wolne tereny pod inwestycje, ▪ działalność agroturystyczna, ▪ system dofinansowania dla bezrobotnych oraz dla pracodawców na utworzenie nowych miejsc pracy, ▪ kierowanie bezrobotnych na szkolenia.

Słabe strony	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ wysoka stopa bezrobocia, ▪ niekorzystna struktura bezrobocia, w tym zbyt wysoki udział pracujących w sektorze publicznym, ▪ Niedostosowany system kształcenia do potrzeb rynku pracy, ▪ ujemny przyrost naturalnych, ▪ niski poziom wykształcenia ludności (duża liczba osób z niskim wykształceniem – zasadnicze zawodowe, gimnazjalne i poniżej), ▪ brak wiedzy z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej, pozyskiwania środków z funduszy europejskich, ▪ występowanie tradycyjnych form finansowania zewnętrznego, ▪ słabo zróżnicowana struktura produkcji, ▪ niski stopień zamożności społeczeństwa, ▪ zbyt duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych, ▪ niska jakość gleb, ▪ nieuregulowany stan prawny wielu gruntów, ▪ niedostateczne przetwórstwo rolno-spożywcze, ▪ brak dużych przedsiębiorstw, ▪ brak szkół dla dorosłych, ▪ brak inwestycji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mała mobilność osób w wieku produkcyjnym, ▪ załamanie koniunktury gospodarczej. ▪ odpływ mieszkańców (zwłaszcza młodych i wykształconych) do innych regionów Polski i za granicę, ▪ brak umiejętności aplikowania o środki z funduszy strukturalnych lub nieumiejętne ich wykorzystania, ▪ skomplikowane, niezrozumiałe procedury instytucji pomocowych udzielających wsparcia finansowego, ▪ wysokie koszty legalnego zatrudnienia, ▪ niski stopień integracji gmin , ▪ skostniały system oświaty – brak szybkiej reakcji na zmiany na rynku pracy, ▪ brak strategii wspólnych działań, samorządowców, pracodawców i instytucji rynku pracy, w tym szkoleniowych, ▪ brak możliwości uporządkowania praw własności wielu nieruchomości, słabe relacje z Agencją Nieruchomości Rolnych ▪ konkurencja ze strony sąsiednich powiatów w zakresie przyciągania inwestorów.

Poziom natężenia problemu bezrobocia

Problem bezrobocia w swoich poziomach natężenia definiowany³⁸ jest następująco:

Definicja poziomu niskiego:

Osoba bezrobotna, czyli niepracująca, aktywnie poszukująca zatrudnienia w ciągu ostatniego miesiąca oraz gotowa podjąć pracę w ciągu najbliższych dwóch tygodni. Nie występuje efekt zniechęcenia bezskutecznym poszukiwaniem zatrudnienia.

Definicja poziomu średniego:

Osoba zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotna stosująca głównie bierne metody poszukiwania zatrudnienia. Osoba bezrobotna średniookresowo. Osoba doświadczająca „pułapki bezrobocia”.

Definicja poziomu wysokiego:

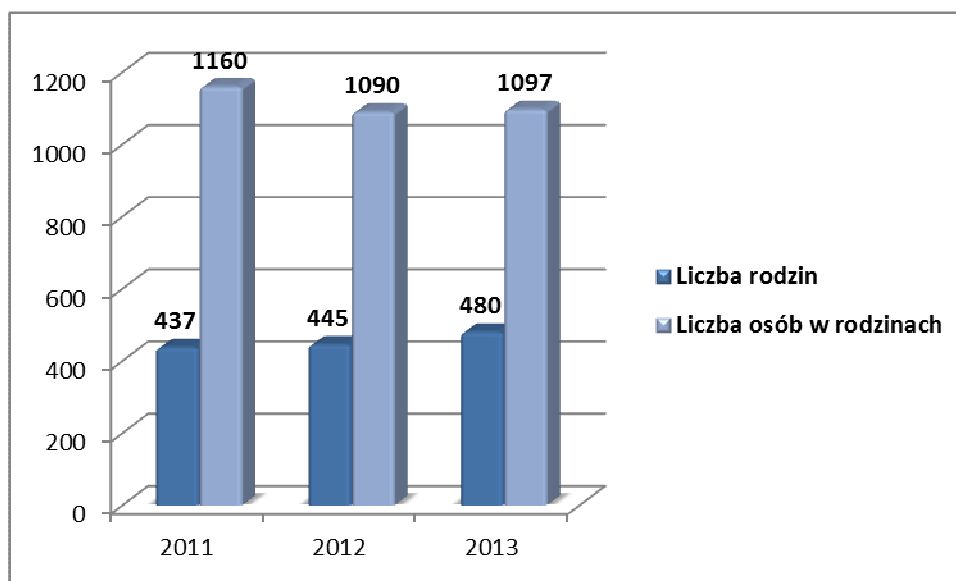
Osoba pozostająca bez pracy długookresowo, zniechęcona poszukiwaniem zatrudnienia. Nie pracuje od co najmniej dwóch lat. Nie współpracuje ze służbami zatrudnienia. Osoba o niskim poziomie zatrudnialności. Osoba doświadczająca „pułapki bierności”.

³⁸ Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania

IV.5. Analiza problemu niepełnosprawności

Niepełnosprawność jest zjawiskiem, które może prowadzić do wykluczenia społecznego, dlatego aktywne i skuteczne wspieranie osób niepełnosprawnych stanowi ogromne wyzwanie dla lokalnych samorządów. Niepełnosprawność jest problemem złożonym, który można rozpatrywać w aspekcie zawodowym, społecznym i zdrowotnym.

Wykres 18. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2011-2013.

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2013 r.

Problem niepełnosprawności wśród beneficjentów pomocy społecznej w powiecie szydłowieckim w latach 2011-2013 corocznie wykazuje tendencję do pogłębiania się tego problemu. W analizowanym okresie odnotowujemy wzrost klientów pomocy społecznej dotkniętych tym problemem o około 10%. Śmiało można zakładać, że będzie to problem społeczny, którego znaczenie i odczuwanie będzie się potęgować w dającej się przewidzieć perspektywie czasowej.

W opiniach respondentów badania pogłębionego przeprowadzonego przez PCPR, najczęściej występującymi problemami osób niepełnosprawnych w Powiecie Szydłowieckim są: bariery społeczne (tzn. krzywdzące stereotypy i brak akceptacji dla osób niepełnosprawnych) – 68% wskazań, bariery ekonomiczne (wynikające z wysokich kosztów leczenia, rehabilitacji, itp.) – 62% wskazań, brak odpowiednich ofert pracy – 60% wskazań. Istnieje możliwość zastosowanie szeregu działań wspomagających, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym i badani wymienili spośród różnych możliwości następujące działania: więcej miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych – 58% wskazań, zwiększenie pomocy specjalistycznej dla tych osób – 50% wskazań, kluby samopomocy – 42% wskazań.

Problemy osób starszych mają swą specyfikę i różnią się w znacznym stopniu od poprzedniej kategorii. Respondenci wskazywali na najważniejsze z nich w Powiecie Szydłowieckim: mała liczba

placówek wspierających osoby starsze – 54% wskazań, bariery ekonomiczne (wynikające z wysokich kosztów leczenia i niskich dochodów) – 51% wskazań i samotność osób starszych – 43% wskazań. Jednocześnie zostały określone działania, jakie w opiniach respondentów byłyby najkorzystniejsze w rozwiązywaniu problemów osób starszych w Powiecie Szydłowieckim: poprawa dostępności do usług opiekuńczych – 68% wskazań, powołanie instytucji wspomagającej kształcenie, doksztalcania i rozwijanie zainteresowań osób starszych – 52% wskazań i funkcjonowanie placówki wsparcia dziennego – 38% wskazań.

Analiza SWOT dla problemu niepełnosprawności

<i>Mocne strony</i>	<i>Szanse</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrost świadomości społecznej dotyczący problematyki osób niepełnosprawnych ▪ Wzrost aktywności osób niepełnosprawnych i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych ▪ Zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocową, ▪ Współpraca instytucji samorządowych z pozarządowymi, przepływ informacji o problemach i możliwościach pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania edukacyjne na temat potrzeb osób niepełnosprawnych ▪ Współpraca międzysektorowa w obszarze wsparcia osób niepełnosprawnych ▪ Możliwości wsparcia osób bezrobotnych w ramach nowej perspektywy finansowej UE ▪ Postępująca społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym, ▪ Działania edukacyjne na temat potrzeb osób niepełnosprawnych, ▪ Likwidowanie barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych oraz w budynkach użyteczności publicznej.
<i>Słabe strony</i>	<i>Zagrożenia</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewystarczająca oferta pomocy skierowana do osób niepełnosprawnych ▪ Niedostateczna baza rehabilitacyjna, ▪ Niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych. ▪ Słaby dostęp do wczesnej rehabilitacji medycznej. ▪ Słabo rozwinięty lokalny rynek pracy, uwzględniający potrzeby osób niepełnosprawnych, ▪ Niedostateczna liczba ofert pracy wpływających do Powiatowego Urzędu Pracy skierowanych do osób niepełnosprawnych, ▪ Niska stopa zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, ▪ Niewielka liczba organizacji pozarządowych odpowiadających na konkurs ofert na zadania pomocy społecznej, ▪ Brak dobrze wyposażonej publicznej, ogólnodostępnej wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, ▪ Słabo rozwinięta infrastruktura systemu opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzrastające zapotrzebowanie na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze ▪ Ograniczony dostęp do refundowanych świadczeń rehabilitacyjnych. ▪ Pogorszenie kondycji ekonomicznej gospodarstw domowych osób niepełnosprawnych i ich rodzin ▪ Starzenie się społeczeństwa, wzrost odsetek osób starszych w strukturze społecznej, ▪ Rosnąca liczba osób niepełnosprawnych

Poziom natężenia problemu niepełnosprawności

Problem niepełnosprawności w swoich poziomach natężenia definiowany³⁹ jest następująco:

Definicja poziomu niskiego:

Osoba wymagająca niewielkiego, okresowego wsparcia w wybranych czynnościach wykraczających poza podstawowe aktywności dnia codziennego, lub terapii/rehabilitacji w niewielkim wymiarze czasowym. Może samodzielnie, bądź z niewielkim wsparciem uczestniczyć w życiu społecznym.

Definicja poziomu średniego:

Osoba wymagająca codziennego wsparcia w miejscu zamieszkania w postaci usług opiekuńczych (gospodarczych i pielęgnacyjnych), lub codziennej terapii/rehabilitacji. Wymaga wsparcia, by uczestniczyć w życiu społecznym.

Definicja poziomu wysokiego:

Osoba wymagająca stałego wsparcia w miejscu zamieszkania w większości podstawowych czynności dnia codziennego, lub codziennej intensywnej terapii/rehabilitacji. Jest w stanie uczestniczyć w życiu społecznym jedynie przy pomocy innej osoby. Spełnia kryteria pozwalające na skierowanie do placówki całodobowego pobytu.

IV.6 Analiza problemu przemocy w rodzinie

Przemoc jest zjawiskiem bardzo dramatycznym, złożonym i destrukcyjnym. Przejawom agresji w rodzinie towarzyszy niestety społeczne przekonanie o niecelowości ingerencji w wewnętrzne problemy rodziny. Stanowi to poważny problem, uniemożliwiający skuteczną pomoc ofiarom rodzinnej przemocy.

Przemoc w rodzinie nie jest problemem indywidualnym lecz społecznym. Kierunki i zakres działań wyznaczonych przez ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie są szczególnie istotne z punktu widzenia zadań pomocy społecznej, bo to właśnie te jednostki organizacyjne są odpowiedzialne za zapewnienie i organizowanie pomocy.

Tabela 21. Przemoc w rodzinie – ofiary przemocy

PRZEMOC W RODZINIE - OFIARY PRZEMOCY		
Liczba osób		
Lata poprzednie		2013
Rok 2011	Rok 2012	
15	14	27

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 22. Przemoc w rodzinie – sprawcy przemocy

³⁹ Definicja autorska zespołu Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie - partnera projektu Kalkulator Kosztów Zaniechania

PRZEMOC W RODZINIE - SPRAWCY PRZEMOCY		
Liczba osób		
Lata poprzednie		2013
Rok 2011	Rok 2012	
10	16	7

Źródło: Opracowanie własne

W okresie 2011-2013 obserwujemy wzrost osób będących ofiarami przemocy w rodzinie (około 8%). Według danych oceny zasobów pomocy społecznej na terenie powiatu szydłowieckiego realizowane są działania polegające na pracy z osobami, które są sprawcami przemocy. W roku 2013 takimi działaniami objętych było 7 osób.

W ramach własnych badań PCPR respondenci najczęściej wyrażali opinie, że jeśli chodzi o przemoc w rodzinie, to słyszeli o takich przypadkach – 86% wskazań. Jest to jednak słaby dowód na to, że będą wiedzieć, jakie działania byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy. W tym względzie wymieniano najczęściej dwa mechanizmy: zapewnienie osobie dotkniętej przemocą schronienia – 64% wskazań i po drugie, zakaz kontaktowania się i zbliżania sprawcy do osoby pokrzywdzonej – 52% wskazań.

Analiza SWOT dla problemu przemocy w rodzinie

Mocne strony	Szanse
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odpowiednio przygotowane kadry pomocy społecznej do pracy w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ Współpraca pomiędzy instytucjami typu : Sąd, Policja, OPS, PCPR. ▪ Powolny wzrost świadomości społecznej w zakresie reagowania na przemoc domową 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rozwijanie współpracy interdyscyplinarnej ▪ Prowadzenie kampanii społecznych uwrażliwiający społeczeństwo na problem przemocy w rodzinie. ▪ Możliwość orzekania przez sądy o potrzebie podjęcia terapii wobec sprawców przemocy wewnątrzrodzinnej, ▪ Możliwości pozyskiwania środków na organizowanie terapii dla sprawców przemocy wewnątrzrodzinnej. ▪ Dobrze rozwinięta sieć poradnictwa rodzinnego , ▪ Organizowanie terapii psychologicznej i zajęciowej dla rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

Słabe strony	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">▪ Brak bazy instytucjonalnej w zakresie wsparcia osób dotkniętych przemocą▪ Niski poziom egzekucji opuszczania lokalu mieszkalnego przez sprawców (zamiast ofiar)▪ Trudności w odseparowaniu sprawcy od ofiar(-y) przemocy	<ul style="list-style-type: none">▪ Sporadyczne orzekanie przez sądy orzeczeń o opuszczeniu lokalu przez sprawców przemocy▪ Nagminne umarzanie postępowań w sprawach przemocy wewnątrzrodzinnej,▪ Niska świadomość społeczna w zakresie „wychowania bez przemocy” (pokoleniowo przekazywane wzorce).▪ Bagatelizowanie zjawiska przemocy

V. Analiza SWOT (dla całej Strategii)

Każda organizacja, bez względu na charakter jaki przyjmuje jej działalność, musi dokonywać analizy swojego potencjału, aby jak najbardziej precyzyjnie określić swoje silne i słabe strony oraz szanse rozwojowe i zagrożenia. Także Jednostki Samorządu Terytorialnego powinny nieustannie analizować swoją sytuację, aby jak najlepiej działać dla realizacji zakładanych celów przy wykorzystaniu własnego potencjału i wpływu czynników zewnętrznych.

Wiedza o tym jak funkcjonuje organizacja, próba antycypacji jej przyszłych działań pozwala na budowanie planów, które optymalnie wykorzystają jej potencjał.

Analiza SWOT to jedna z popularnych i podstawowych technik analitycznych. Służy do porządkowania informacji o organizacji. Jest stosowana jako uniwersalne narzędzie w etapach analizy strategicznej. SWOT polega na uporządkowaniu posiadanych informacji o organizacji i jej rzeczywistości na cztery grupy:

- S (strengths) – mocne strony: atuty, zalety
- W (weaknesses) – słabe strony: słabości, bariery, wady
- O (opportunities) – szanse: szanse na korzystne zmiany
- T (threats) – zagrożenia: niebezpieczeństwo zmian niekorzystnych

Mocne strony i słabe strony oznaczają czynniki wewnętrzne. Szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne wpływające na organizację. Wiedza o organizacji jej atutach i ograniczeniach oraz potencjalnych szansach i zagrożeniach pozwala na jak najskuteczniejsze nią zarządzanie. Z jednej strony daje możliwość zmaksymalizowania pojawiających się szans, z drugiej pozwala ograniczyć potencjalne straty.

Celem niniejszego opracowania jest zatem ukazanie walorów i zalet Powiatu Szydłowieckiego oraz opracowanie sposobu skutecznego ich wykorzystania w dalszym rozwoju Powiatu, w kontekście realizacji spójnej polityki społecznej samorządu.

ANALIZA SWOT	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ na lokalizacja Powiatu szydłowieckiego w lokalnej przestrzeni geograficzno – społecznej (Szydłowiec jako centrum powiatu); ▪ Korzystne położenie geograficzne – bliskość ośrodków miejskich: m.in. Radomia, Skarżyska-Kamiennej, Starachowice, Kielc, Końskich, Ostrowca Świętokrzyskiego; ▪ Dogodne połączenia komunikacyjne z miastami wojewódzkimi: Warszawa, Kraków, Rzeszów oraz z całym krajem; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewystarczająca ilość mieszkań socjalnych i komunalnych w stosunku do potrzeb; ▪ Niewielka ilość i słaba aktywność organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej; ▪ Pogłębiający się poziom ubóstwa i bezrobocia w identyfikacji problemów społecznych; ▪ Roszczeniowe postawy klientów pomocy społecznej oraz uzależnienie od

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dogodna lokalizacja instytucji publicznych działających w sferze społecznej; ▪ Bezpłatny dostęp do porad psychologicznych i terapeutycznych dla lokalnej społeczności; ▪ Wysokie kompetencje i kwalifikacje kadry instytucji społecznych w powiecie ▪ Cenne walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz turystyczne Powiatu ; ▪ Bogata historia osadzona w sieci zabytków historycznych i przyrodniczych; ▪ Szeroki zakres opieki zdrowotnej i świadczonych usług medycznych (opieka zdrowotna na poziomie podstawowym; specjalistycznym, nocna i świąteczna ambulatoryjna opieka zdrowotna); ▪ Wdrażanie programów profilaktycznych w szkołach; ▪ Cyklicznie organizowane imprezy kulturalne o zasięgu lokalnym; ▪ Dobry dostęp i szeroki zakres zajęć rekreacyjnych oraz sportowych dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych (Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Szydłowcu, Szydłowieckie Centrum Kultury i Sportu); ▪ Odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych. 	<p>otrzymywanego wsparcia;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Niewystarczający w stosunku do zapotrzebowania poziom reakcji ze strony środowiska lokalnego na przemoc w rodzinie; ▪ Wysoki poziom ukrytego bezrobocia; ▪ Brak podmiotów ekonomii społecznej działających na terenie Powiatu ; ▪ Brak placówek wsparcia dla samotnych matek z dziećmi i ofiar przemocy; ▪ Brak żłobków, umożliwiających aktywność zawodową matek niemowląt i małych dzieci; ▪ Brak infrastruktury stacjonarnej skierowanej do osób bezdomnych oraz wychodzących z bezdomności; ▪ Brak lokalnych programów zdrowotnych ▪ Niewystarczająca ilość miejsc w przedszkolach; ▪ Niska liczba podejmowanych inicjatyw przez mieszkańców; ▪ Niewystarczające w stosunku do potrzeb możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dostępność i możliwość pozyskania środków zewnętrznych na realizację działań w sferze społecznej i infrastrukturalnej; w tym przede wszystkim dotacji z UE; ▪ Uczestnictwo w ministerialnych programach i projektach; ▪ Zwiększenie aktywności działalności sektora organizacji pozarządowych; ▪ Pozytywne zmiany odbioru społecznego osób starszych: podmiotowe traktowanie osób starszych i wspieranie działań mających na celu aktywne uczestnictwo w życiu społecznym; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Starzenie się społeczeństwa; ▪ Emigracja zarobkowa młodych, wykwalifikowanych i dobrze wykształconych ludzi; ▪ Przedłużający się kryzys gospodarczy ▪ Zmniejszenie się liczby miejsc pracy dla niepełnosprawnych ▪ Niewystarczające środki finansowe na zwalczanie głównych problemów społecznych, w tym: ubóstwa, niepełnosprawności ▪ Patologiczne skutki długofalowego bezrobocia (np. „dziedziczenie biedy”) oraz

<ul style="list-style-type: none">▪ Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców;▪ Rozwój wolontariatu i wzrost podejmowanych inicjatyw lokalnych przez społeczność;▪ Nieustanne podnoszenie kompetencji i kwalifikacji publicznych służb społecznych;▪ Wzrost poziomu świadomości dotyczącej przyczyn bezdomności, uzależnień biedy itp.;▪ Zwiększony nacisk na naukę przedsiębiorczości od wczesnych lat życia▪ Zmiana stylów życia ukierunkowanie na zdrowie i rozwój wewnętrzny;▪ Wzrost świadomości zdrowotnej wśród mieszkańców Powiatu;▪ Prospołeczna, prorodzinną polityka państwa	<ul style="list-style-type: none">▪ mało skuteczne formy walki z bezrobociem;▪ Wzrost alienacji społecznej młodych ludzi oraz uzależnień nietypowych: np. uzależnienia od Internetu, hazardu, seksu▪ Niestabilna polityka podatkowa państwa;▪ Podwyższający się wskaźnik obciążenia demograficznego;▪ Brak stabilności systemu prawnego dotyczącego pomocy społecznej;▪ Rozpad więzi społecznych i instytucji rodziny▪ Obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej;▪ Postępujące zjawisko dziedziczenia bezrobocia;▪ Przekazywanie nowych zadań do pomocy społecznej bez zabezpieczenia na ten cel środków.
---	--

VI. Cele

VI.1. Cel główny i cele szczegółowe Strategii

Cel główny			
Stworzenie systemu wsparcia i rozwoju przeciwdziałającego wykluczeniu społeczno – gospodarczemu mieszkańców oraz wspierającego wszechstronny rozwój Powiatu			
Cel 1 Zapewnienie optymalnych warunków życia osób i rodzin	Cel 2 Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy. Stworzenie korzystnych warunków dla przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów	Cel 3 Stworzenie systemu wsparcia społecznego dla osób wykluczonych, uzależnionych i znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych	Cel 4 Ukierunkowanie działań instytucji na zaspokajanie potrzeb mieszkańców Powiatu Szydłowieckiego, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb zdrowotnych i edukacyjnych

Misja Powiatu Szydłowieckiego została zdefiniowana następująco:

Tworzenie mieszkańcom, przedsiębiorcom oraz instytucjom społecznym możliwości pełnego rozwoju i zaspokajania potrzeb poprzez przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integrację regionalnych partnerów społecznych, gospodarczych i samorządowych

Wizja Powiatu Szydłowieckiego:

Powiat szydłowiecki atrakcyjny gospodarczo i społecznie – miejsce bezpieczne, nieustannie rozwijające się i umożliwiające osobom wykluczonym powrót do pełnego uczestnictwa w społeczeństwie.

Cele szczegółowe:

Cel 1: Zapewnienie optymalnych warunków życia osób i rodzin

Cel ten osiągnięty zostanie m.in. poprzez pomoc rodzinie w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, budowę systemu usług opiekuńczych ułatwiających aktywność społeczno – zawodową, profilaktykę społeczną i promocję zdrowego stylu życia, zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu proro dzinnych form opieki zastępczej oraz udoskonalenie funkcjonowania instytucji pomocy społecznej powiatu oraz propagowanie wspólnych działań na rzecz rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego. Wykaz działań został przedstawiony w rozdziale VI.2. Działania, produkty, wskaźniki.

Cel 2: Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy. Stworzenie korzystnych warunków dla przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów

Cel ten osiągnięty zostanie m.in. poprzez wspieranie procesu tworzenia lokalnego wsparcia przedsiębiorców oraz wspieranie rozwoju turystyki jako sposób integracji społecznej i gospodarczej. . Wykaz działań został przedstawiony w rozdziale VI.2. Działania, produkty, wskaźniki.

Cel 3: Stworzenie systemu wsparcia społecznego dla osób wykluczonych, uzależnionych i znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych.

Cel ten osiągnięty będzie m.in. poprzez wspieranie ograniczania ubóstwa oraz pomoc osobom uzależnionym, włączenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych oraz aktywizację osób bezrobotnych na rynku pracy. Wykaz działań został przedstawiony w rozdziale VI.2. Działania, produkty, wskaźniki.

Cel 4: Ukierunkowanie działań instytucji na zaspokajanie potrzeb mieszkańców Powiatu Szydłowieckiego, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb zdrowotnych i edukacyjnych

Cel ten zostanie osiągnięty m.in. poprzez stymulowanie aktywności twórczej, rozbudzanie aspiracji edukacyjnych oraz rozwijanie umiejętności interpersonalnych dzieci i młodzieży. Ważnym elementem będzie również promocja zdrowego stylu życia, tworzenie i realizacja programów profilaktycznych oraz wsparcia dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Cel nr 1 – Zapewnienie optymalnych warunków życia osób i rodzin			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
Opracowanie i realizacja kompleksowego programu wspierania rodziny, w tym przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	interwencyjne, prewencyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stworzenie i wdrożenie programów wspierania rodziny; ▪ Stworzenie systemu interwencji kryzysowej; ▪ Wzrost liczby specjalistycznych szkoleń skierowanych do kadry zajmującej się przemocą w rodzinie; ▪ Kampanie społeczne obalające mity i stereotypy na temat przemocy. 	
Współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny	Prewencyjne, interwencyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wypracowanie modelu współpracy specjalistów i instytucji w zakresie pomocy rodzinie, a przede wszystkim pomocy rodzinie w kryzysie; ▪ Nawiązanie współpracy ze szkołami w zakresie diagnozowania potrzeb dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba programów wspierania rodziny; ▪ Liczba szkoleń dla kadry zajmującej się przemocą w rodzinie; ▪ Liczba kampanii dot. przemocy w rodzinie; ▪ Liczba godzin udzielanego wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci; ▪ Liczba interwencji kryzysowych, ▪ Liczba projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej ukierunkowanych na wspieranie rodzin; ▪ Liczba warsztatów dla rodziców lub osób samotnie wychowujących dzieci.
Organizowanie warsztatów dla rodziców	Prewencyjne, aktywizujące	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wzmocnienie samodzielności w radzeniu sobie w życiu; ▪ Wzmocnienie postawy świadomego rodzicielstwa; ▪ Zmniejszenie liczby dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych lub placówkach. 	
Zwiększenie dostępności do wsparcia psychologiczno-pedagogicznego i socjalnego	aktywizujące, interwencyjne, prewencyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zwiększenie liczby punktów organizujących wsparcie dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci; ▪ Zwiększenie ilości godzin wsparcia. 	

Cel nr 2 –Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy. Stworzenie korzystnych warunków dla przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
Zwiększenie kompetencji zawodowych i społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	prewencyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inicjowanie, upowszechnianie, współorganizowanie szkoleń i staży podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; ▪ Wsparcie osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń opieki społecznej w ramach działań aktywizacyjnych i integracyjnych realizowanych w Programie Aktywizacja i Integracja; ▪ Prowadzenie działań z zakresu doradztwa zawodowego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba szkoleń i staży podwyższających umiejętności zawodowe i społeczne; ▪ Liczba uczestników Programu Aktywizacja i Integracja; ▪ Liczba przeprowadzonych godzin doradztwa zawodowego; ▪ Ilość uczestników doradztwa zawodowego. ▪ Ilość osób skierowana w ramach robót publicznych i prac interwencyjnych; ▪ Ilość wspólnych inicjatyw PUP i OPS; ▪ Liczba szkoleń służb działających na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. ▪ Liczba udzielonych dotacji na uruchomienie działalności gospodarczej, ▪ Liczba przeprowadzonych działań informacyjno promocyjnych o istniejącym na terenie Powiatu systemie wsparcia dla przedsiębiorców, ▪ Liczba doposażonych miejsc pracy.
Łagodzenie negatywnych skutków bezrobocia	Interwencyjne, aktywizacyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, ▪ Wsparcie dla rozwoju inicjatyw wykorzystujących wiedzę i doświadczenie osób w wieku 50+; ▪ Wypracowane narzędzia systemowej współpracy OPS i PUP w zakresie działań skierowanych do osób w trudnej sytuacji socjalnej; ▪ Szkolenia służb działających na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych celem profesjonalizacji obsługi klienta; 	
Działania na rzecz poprawy funkcjonowania mikro i małej przedsiębiorczości	aktywizujące	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wsparcie dla osób gotowych rozpocząć działalność gospodarczą: informacyjne, doradcze, szkoleniowe, finansowe; ▪ Dofinansowanie miejsc pracy utworzonych przez przedsiębiorców działających na terenie powiatu, ▪ Tworzenie partnerstwa samorządów gminnych i powiatowego w zakresie opracowywania i realizowania projektów unijnych; ▪ Akcje informacyjno - promocyjne o istniejącym na terenie Powiatu systemie wsparcia dla przedsiębiorców; 	

Cel nr 3 – Stworzenie systemu wsparcia społecznego dla osób wykluczonych, uzależnionych i znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych			
Działanie:	Rodzaj działania:	Produkt:	Wskaźnik pomiaru celu:
Utworzenie spójnego i kompleksowego systemu pomocy społecznej, umożliwiającego komunikację na linii: społeczeństwo - urząd	aktywizujące, interwencyjne, prewencyjne	Utworzenie systemów komunikacji pomiędzy społecznością lokalną a urzędem (platform internetowych)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba utworzonych systemów komunikacji; ▪ Liczba utworzonych mieszkań chronionych dla wychowanków Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej;
Rozwijanie infrastruktury i doskonalenie funkcjonowania instytucji pomocy społecznej Powiatu i Gmin oraz propagowanie wspólnych działań na rzecz rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego	interwencyjne, aktywizujące, prewencyjne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej dla ofiar przemocy czynnego całą dobę; ▪ Utworzenie Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej typu interwencyjnego; ▪ Utworzenie mieszkań chronionych dla wychowanków Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej; ▪ Prace remontowe i modernizacyjne budynku Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej (dostosowanie poddasza na mieszkania dla wychowanków) oraz Domu Pomocy Społecznej; ▪ Zwiększenie zatrudnienia wśród wychowanków Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej; ▪ Zapewnienie profesjonalnej pomocy w postaci specjalistycznego poradnictwa; ▪ Tworzenie warunków dla rozwoju grup wsparcia i grup samopomocy dla ofiar przemocy; ▪ Kursy podnoszące kwalifikacje pracowników instytucji pomocy społecznej, w celu zapewnienia jak najlepszego standardu świadczonych usług; ▪ Nowe rozwiązania organizacyjne oraz instrumenty i programy służące podniesieniu jakości usług świadczonych przez instytucje pomocy społecznej; <li style="padding-left: 20px;">Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz wolontariuszami. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba przeprowadzonych prac remontowych i modernizacyjnych w budynku Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej oraz Domu Pomocy Społecznej; ▪ Liczba osób zatrudnionych wśród wychowanków Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej; ▪ Liczba Ośrodków Interwencji Kryzysowej dla ofiar przemocy; ▪ Liczba utworzonych Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych typu interwencyjnego; ▪ Liczba ukończonych kursów podnoszących kwalifikacje przez pracowników instytucji pomocy społecznej;
Wspieranie i rozbudowywanie	interwencyjne, prewencyjne,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania podejmowane przez lokalne organizacje pozarządowe i mieszkańców ukierunkowanych na pomoc dzieciom i młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba działań zorganizowanych wspólnie z organizacjami

<p>systemu wsparcia dla dzieci i młodzieży wychowujących się w rodzinach objętych systemem pomocy społecznej</p>	<p>aktywizujące</p>	<p>objętych systemem pomocy społecznej (inicjatywy oddolne) służących integracji społecznej, wspieraniu działań edukacyjnych i poprawie jakości życia;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Prowadzenie na terenie szkół i placówek oświatowych programów profilaktyczno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży; ▪ Propagowanie wśród młodzieży pozytywnych wzorców zachowań, preferowanych form spędzania czasu wolnego, aktywizacja sportowa. 	<p>pozarządowymi i wolontariuszami;</p>
<p>Utworzenie systemu wsparcia dla dzieci i młodzieży pozbawionej częściowo lub całkowicie opieki rodziców z zachowaniem priorytetu proro dzinnych form opieki zastępczej</p>	<p>interwencyjne, prewencyjne,</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wspieranie tworzenia rodzinnej opieki zastępczej, w tym: zawodowych rodzin zastępczych o charakterze pogotowia, rodzinnych domów dziecka; ▪ Kampanie społeczne promujące ideę rodzicielstwa zastępczego; ▪ Tworzenie mieszkań chronionych dla osób usamodzielniających się, opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze; ▪ Wspomaganie zatrudnienia usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba dzieci wychowujących się w rodzinach objętych systemem opieki społecznej;
<p>Tworzenie i rozwijanie efektywnego i adekwatnego do potrzeb systemu wczesnej interwencji dla osób starszych i niepełnosprawnych</p>	<p>interwencyjne, prewencyjne, aktywizujące</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zlikwidowanie barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych dla osób niepełnosprawnych; ▪ Inicjatywy podejmowane przy współpracy w PFRON-em ukierunkowanych na poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych; ▪ Kampanie społeczne kształtujące świadomość społeczną na temat potrzeb oraz praw osób starszych i niepełnosprawnych; ▪ Uruchomienie Dziennego Domu Pobytu dla Osób Starszych, Środowiskowego Domu Samopomocy; ▪ Wspieranie działań ukierunkowanych na umożliwienie osobom zależnym aktywnego udziału w życiu społeczności lokalnej, tworzenie grup samopomocy i imprez integracyjnych; ▪ Wdrażanie nowoczesnych rozwiązań oraz nowych technologii umożliwiających samodzielne funkcjonowanie osób zależnych; ▪ Poprawa dostępności do aktywnych form spędzania czasu wolnego, pomoc w zaspokajaniu potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych osób starszych i niepełnosprawnych, organizowanie imprez i spotkań integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, wycieczek 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych i inwestycji ukierunkowanych na poprawę jakości życia osób niepełnosprawnych; ▪ Liczba instytucji dla osób starszych, przewlekle chorych i niepełnosprawnych; ▪ Liczba zorganizowanych kampanii społecznych dot. rodzicielstwa zastępczego; ▪ Liczba otwartych placówek dla osób starszych i niepełnosprawnych; ▪ Liczba utworzonych grup samopomocy; ▪ Liczba zorganizowanych imprez integracyjnych,

<p>Współpraca z OPS w zakresie rozbudowania systemu wsparcia</p>	<p>interwencyjne, prewencyjne, aktywizujące</p>	<p>itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tworzenie partnerstw na linii PCPR – OPS w celu podejmowania wspólnych działań, ▪ Kursy mające na celu podnoszenie, zmianę lub nabycie nowych umiejętności i kompetencji, w tym „kompetencji miękkich” ; ▪ Rozszerzenie działalności Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego; ▪ Porady udzielone w ramach procesu wsparcia rozszerzenie zakresu i poziomu dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, ▪ Utworzenie poradni leczenia uzależnionych i współuzależnionych, ▪ Stworzenie programu terapii dla osób wychodzących z uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba zorganizowanych kursów, ▪ Liczba utworzonych poradni leczenia uzależnień, ▪ Liczba realizowanych programów dla osób wychodzących z uzależnień,
<p>Cel nr 4 – Ukierunkowanie działań instytucji na zaspokajanie potrzeb mieszkańców Powiatu Szydłowieckiego, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb zdrowotnych i edukacyjnych</p>			
<p>Działanie:</p>	<p>Rodzaj działania:</p>	<p>Produkt:</p>	<p>Wskaźnik pomiaru celu:</p>
<p>Kształtowanie wiedzy i umiejętności dotyczących zdrowego stylu życia i rozbudzenie motywacji do podejmowania działań na rzecz zdrowia własnego i innych</p>	<p>interwencyjne, aktywizujące, prewencyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opracowanie i realizacja programów profilaktycznych z zakresu ochrony zdrowia, w tym m.in.: <ul style="list-style-type: none"> – programów psychoprofilaktycznych (w tym dla osób doświadczających przemocy i stosujących przemoc), – programów przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie, przygotowujące do kontynuowania pracy na innych stanowiskach o mniejszym obciążeniu na zdrowie, – programów zdrowotnych dla osób zagrożonych przerwaniem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba stworzonych i realizowanych programów profilaktycznych z zakresu ochrony zdrowia; ▪ Liczba godzin przeprowadzonych warsztatów rozwoju umiejętności interpersonalnych dzieci i młodzieży ▪ Liczba inwestycji służących poprawie zdrowia i wzmacnianiu aktywności fizycznej, ▪ Liczba programów profilaktycznych – wychowawczych opracowanych i wdrożonych

		<p>m.in. nowotworu jelita grubego, piersi, szyjki macicy, płuc.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Badania profilaktyczne przeprowadzone w ramach wdrażanych programów profilaktycznych z zakresu ochrony zdrowia 	<p>na terenie szkół i placówek oświatowo – wychowawczych,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba godzin przeprowadzonych zajęć ukierunkowanych na podniesienie kompetencji społecznych dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych; ▪ Liczba sal terapii zajęciowych, ▪ Liczby klas, przedszkoli oraz działań o charakterze integracyjnym; ▪ Liczba warsztatów rozwoju umiejętności interpersonalnych dzieci i młodzieży.
<p>Kształtowanie w środowisku lokalnym warunków sprzyjających zdrowiu, jego poprawie i ochronie, wzmacnianie aktywności fizycznej</p>	<p>interwencyjne, aktywizujące, prewencyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Inwestycje służące poprawie zdrowia i wzmacnianiu aktywności fizycznej, ▪ Poprawa dostępności do istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej. 	
<p>Podnoszenie kompetencji społecznych w środowisku dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych</p>	<p>interwencyjne, aktywizujące</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Przeprowadzenie zajęć ukierunkowanych na podniesienie kompetencji społecznych dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych ▪ Utworzenie sal terapii zajęciowych utworzonych w celu zaspokajania potrzeb dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych ▪ Utworzenie nowych i reorganizacja istniejących klas, przedszkoli oraz działań o charakterze integracyjnym 	
<p>Rozwijanie umiejętności interpersonalnych dzieci i młodzieży w celu uniknięcia zachowań ryzykownych</p>	<p>aktywizujące, prewencyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Warsztaty rozwoju umiejętności interpersonalnych dzieci i młodzieży ▪ Programy profilaktyczno-wychowawcze na terenie szkół i placówek oświatowo - wychowawczych 	

VII. Harmonogram

Cel i działanie	Okres realizacji	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Realizatorzy
Cel nr 1 – Zapewnienie optymalnych warunków życia osób i rodzin								
Dotyczy wszystkich działań przypisanych do celu nr 1	6 lat	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ■ Powiat ■ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ■ Ośrodki Pomocy Społecznej ■ Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna ■ Placówki edukacyjne w gminach i powiecie ■ NGO ■ Firmy szkoleniowe zewnętrzne
Cel. 2 Promocja zatrudnienia oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy. Stworzenie korzystnych warunków dla przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów								
Dotyczy wszystkich działań przypisanych do celu nr 2	6 lat	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ■ Powiat ■ Powiatowy Urząd Pracy ■ Starostwo Powiatowe ■ Ośrodki Pomocy Społecznej ■ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ■ NGO ■ Firmy szkoleniowe zewnętrzne
Cel nr 3 – Stworzenie systemu wsparcia społecznego dla osób wykluczonych, uzależnionych i znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych								
Dotyczy wszystkich działań przypisanych do celu nr 3	6 lat	■	■	■	■	■	■	<ul style="list-style-type: none"> ■ Powiat ■ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ■ Gminne Ośrodki Pomocy

								<ul style="list-style-type: none"> ▪ Społecznej ▪ NGO ▪ Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza ▪ Dom Pomocy Społecznej ▪ Placówki edukacyjne w gminach i powiecie, w tym Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna ▪ Komenda Powiatowa Policji ▪ Starostwo Powiatowe
Cel nr 4 –Ukierunkowanie działań instytucji na zaspokajanie potrzeb mieszkańców Powiatu Szydłowieckiego, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb zdrowotnych i edukacyjnych								
Dotyczy wszystkich działań przypisanych do celu nr 4	6 lat	▪	▪	▪	▪	▪	▪	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie ▪ Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej ▪ Starostwo Powiatowe ▪ Placówki edukacyjne w gminach i powiecie ▪ Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna ▪ NGO ▪ Firmy szkoleniowe zewnętrzne

VIII. System wdrażania strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad aktualnością i podnoszeniem jakości realizacji zaplanowanych w nim zadań. Ważnym elementem decydującym o skuteczności realizacji jego założeń jest skuteczny i przemyślany system wdrażania. Proces ten jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji z otoczeniem opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Aby narzędzie jakim jest SRPS mogło określane być mianem skutecznego – musi być logistycznie wdrażane w otoczenie. Nie jest możliwym bowiem aby wdrażanie dokumentu uwieńczone zostało sukcesem bez wcześniejszego podziału prac ze szczególnym uwzględnieniem wyznaczenia osoby na miejsce lidera, która będzie pracowała nad komunikacją i motywacją oraz kształtowała system pomocy w realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Ważnym elementem wdrażania strategii jest zabezpieczenie jej realizacji pod względem finansowym oraz zapewnienie jej zewnętrznego wsparcia finansowego. Poziom zabezpieczenia zależą m.in. od takich czynników jak:

- wielkości środków przeznaczonych przez budżet państwa,
- wielkość środków przeznaczonych przez Unię Europejską na wsparcie rozwoju społecznego w Polsce,
- zasad podziału środków unijnych pomiędzy poszczególne województwa w ramach Narodowego Planu Rozwoju 2007-2013,
- grantów z krajów wysoko rozwiniętych i pożyczki Banku Światowego,
- potencjału absorpcyjnego poszczególnych organizacji społecznych i instytucji,
- realizacji konkretnych projektów dla Powiatu Szydłowieckiego w sferze społecznej,
- budowy partnerstwa podmiotów uczestniczących w unijnych programach i procesie wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych,
- rezerwy w budżecie Powiatu środków na promocję i przygotowanie projektów rozwojowych.

Kolejnym elementem niezbędnym do wdrażania w życie podstawowych założeń strategii jest społeczna akceptacja oraz identyfikacja mieszkańców z wypracowanymi celami. Elementy te dają szansę władzy lokalnej na przejście z poziomu administrowania do poziomu zarządzania polityką społeczną. W tym zakresie niezbędny jest udział lokalnej społeczności w określaniu potrzeb, problemów i jak również celów działań podejmowanych na okoliczność uaktualniania i wdrażania strategii.

Każdą strategię powinna charakteryzować jedna główna cecha – elastyczność na etapie jej wdrażania. Oznacza to, że cele i zadania zawarte w strategii powinny być stale monitorowane

i weryfikowane w zależności od szybko zmieniającego się otoczenia zewnętrznego, jak również zasobów gminy i potrzeb jej mieszkańców. Jest to podstawowy element procesu wdrażania planu strategicznego.

Wprawdzie strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe – w niektórych sytuacjach wręcz konieczne, to jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków strategii. Najczęściej, ze względu na zmieniające się uwarunkowania zarówno wewnątrz Powiatu, jak i w jej otoczeniu, modyfikacjom poddajemy zapisy w części operacyjnej strategii (działania).

IX. Monitoring.

Kluczowe znaczenie dla oceny podejmowanych działań ma ich monitoring. Funkcję instytucji monitorującej wdrażanie Strategii pełni Rada Powiatu. Do zadań Rady Powiatu należy:

1. Akceptacja rocznych sprawozdań z działalności PCPR, w szczególności osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych.
2. Analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu strategicznego.
3. Aktualizacja Strategii.
4. Uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu Powiatu oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych.

Monitoring stanowi zbiór czynności kontrolnych polegających na porównaniu stanów rzeczywistych z danymi, orzekaniu o ich odchyleniach i formułowaniu zaleceń minimalizujących te odchylenia. Monitorowanie można zdefiniować jako proces systematycznego zbierania oraz analizowania ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów i realizacji całego programu w aspekcie finansowym i rzeczowym, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji projektów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami programu. Metodologia prowadzenia działań monitorujących opiera się na sprawozdaniach, wizytach na miejscu realizacji projektów, raportach z realizacji założonych zadań.

Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w odniesieniu do konkretnych problemów społecznych z jednoczesnym uwzględnieniem celu głównego dokumentu i właściwego prawodawstwa lokalnego, krajowego i wspólnotowego.

W celu sprawnego wdrożenia zapisów Strategii ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. W związku z tym, władze samorządowe muszą znaleźć skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Ma ona zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, o zakresie i wymiarze pomocy pozyskanej zewnętrznej dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie konkretnych obszarów problemowych oraz całego Powiatu.

Załącznik 1. Wyniki badań ankietowych KKZ - Powiat Szydłowiecki

Tabela. 1. Które problemy społeczne dostrzegane są w powiecie?

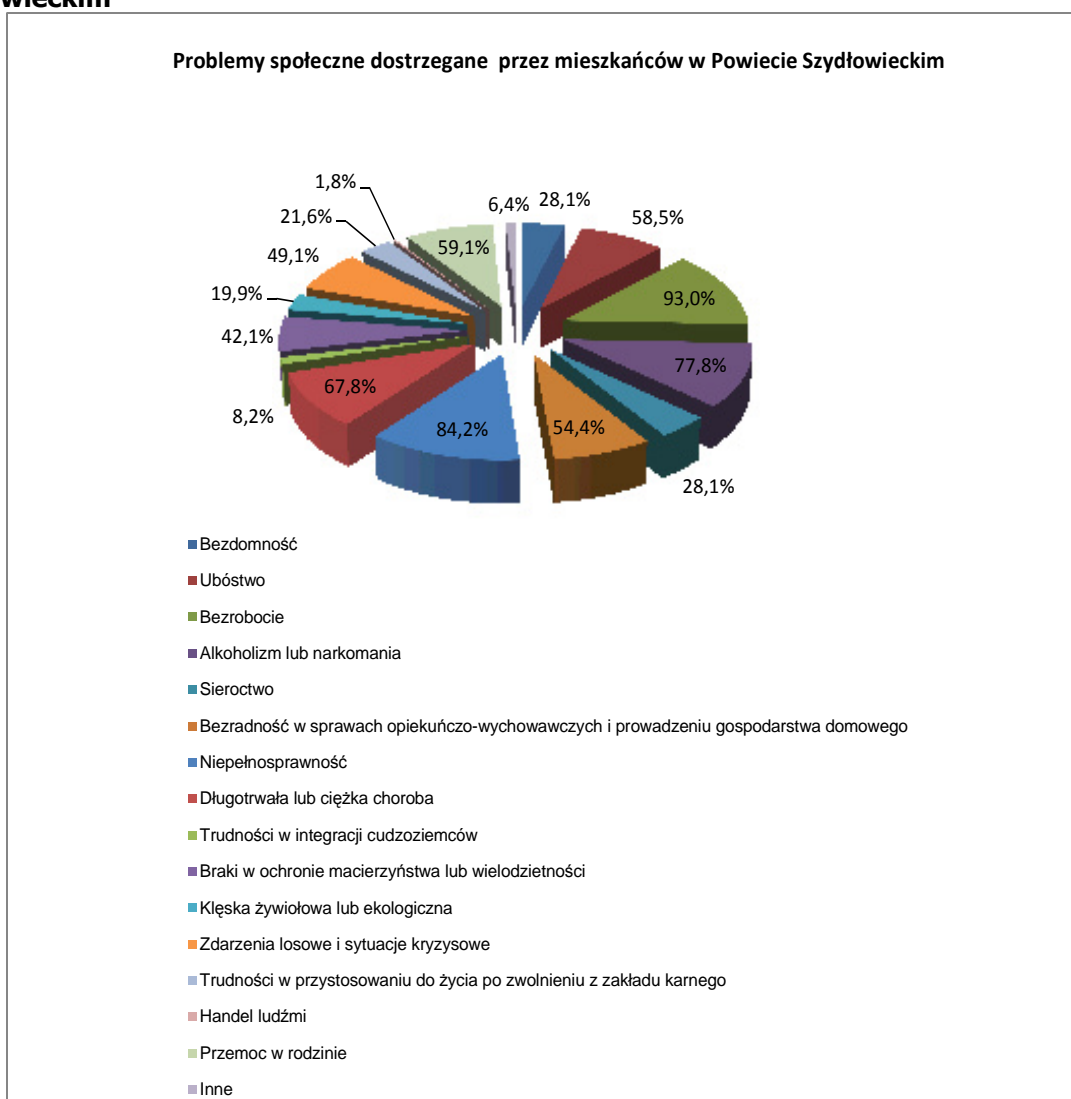
Wyszczególnienie	ogółem	kobiety	mężczyźni
Bezdomność	28,1%	25,4%	36,6%
Ubóstwo	58,5%	56,9%	63,4%
Bezrobocie	93,0%	93,8%	90,2%
Alkoholizm lub narkomania	77,8%	79,2%	73,2%
Sieroctwo	28,1%	24,6%	39,0%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	54,4%	55,4%	51,2%
Niepełnosprawność	84,2%	83,8%	85,4%
Długotrwała lub ciężka choroba	67,8%	65,4%	75,6%
Trudności w integracji cudzoziemców	8,2%	6,9%	12,2%
Braki w ochronie macierzyństwa lub wielodzietności	42,1%	40,8%	46,3%
Kłęska żywiłowa lub ekologiczna	19,9%	16,9%	29,3%
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	49,1%	50,0%	46,3%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	21,6%	19,2%	29,3%
Handel ludźmi	1,8%	1,5%	2,4%
Przemoc w rodzinie	59,1%	58,5%	61,0%
Inne	6,4%	3,8%	14,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych.

Powyższe zestawienie wyników badania wyraźnie pokazuje swoim 93,0% wskazaniem, iż **bezrobocie** to najmocniej dostrzegany problem w powiecie, i to zarówno przez kobiety jak i przez mężczyzn. Ich opinie na ten temat są bardzo zbliżone z minimalną, nieco ponad 3% przewagą ocen przebadanych kobiet. O ile, biorąc pod uwagę różne uwarunkowania w regionie, wysokie wskazania co do bezrobocia nie są tak zaskakujące, to już, również wysokie wskazania, dotyczące **niepełnosprawności** budzą pewne zastanowienie. Dostrzegane przez 83,8% kobiet i 85,4% mężczyzn świadczyć mogą o dużej widoczności w przestrzeni publicznej osób niepełnosprawnych, jak również o wysokim stopniu społecznej wrażliwości mieszkańców regionu. Pełniejszemu zobrazowaniu tych danych mogłoby posłużyć głębsze przyjrzenie się i zbadanie kolejnego problemu - **długotrwałej i ciężkiej choroby**, również mocno wyeksponowanemu w opiniach respondentów, szczególnie mężczyzn (75,6%). **Alkoholizm** (w tych badaniach, co prawda zestawiony z narkomanią, ale

zapewne bardziej znaczący), stanowi kolejny problem (tuż za niepełnosprawnością) najmocniej dostrzegany w powiecie (77,8% wskazań ogółem) z ponad 6% przewagą wskazań kobiet w stosunku do opinii mężczyzn. Blisko 60% przebadanych osób dostrzega również problem **przemocy w rodzinie**, a więc jest to zjawisko dosyć mocno identyfikowane w doświadczeniach respondentów, zarówno mężczyzn jak i kobiet. Na podobnym poziomie procentowym (58,5% ogółem), dostrzegany jest problem **ubóstwa**. Wszystkie wyżej wymienione i dostrzeżone przez respondentów problemy w dosyć jednoznaczny sposób mają wpływ na wygenerowanie ubóstwa, a **bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego** (również znacząco dostrzeżona przez badanych – 54,4% ogółem) dodatkowo temu sprzyja. Warto tutaj zaznaczyć, iż zmienną uwzględnianą w powyższej tabeli jest płeć, wyniki badań jednak nie pokazują wyraźnych różnic w opiniach kobiet i mężczyzn w dostrzeganiu omawianych problemów. Nie ma dużych rozbieżności w kwestii bezrobocia, niepełnosprawności, alkoholizmu lub narkomanii, długotrwałej i ciężkiej choroby, a nawet w kwestii przemocy w rodzinie.

Wykres 1. Problemy społeczne dostrzegane przez mieszkańców w Powiecie Szydłowieckim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych

Tabela 2. Bardzo ważne do rozwiązania problemy społeczne w Powiecie

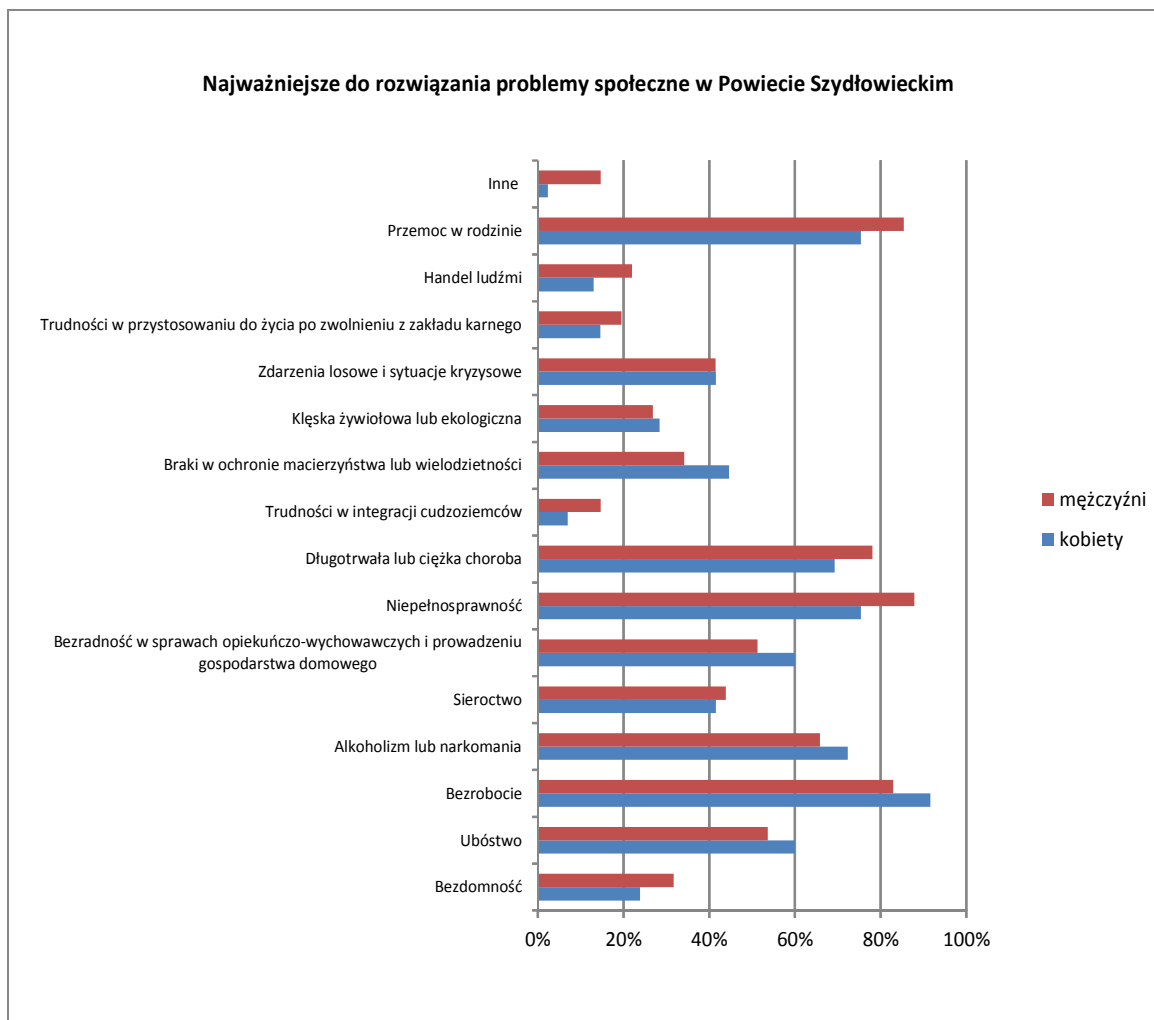
Wyszczególnienie	ogółem	kobiety	mężczyźni
Bezdomność	25,7%	23,8%	31,7%
Ubóstwo	58,5%	60,0%	53,7%
Bezrobocie	89,5%	91,5%	82,9%
Alkoholizm lub narkomania	70,8%	72,3%	65,9%
Sieroctwo	42,1%	41,5%	43,9%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	57,9%	60,0%	51,2%
Niepełnosprawność	78,4%	75,4%	87,8%
Długotrwała lub ciężka choroba	71,3%	69,2%	78,0%
Trudności w integracji cudzoziemców	8,8%	6,9%	14,6%
Braki w ochronie macierzyństwa lub wielodzietności	42,1%	44,6%	34,1%
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	28,1%	28,5%	26,8%
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	41,5%	41,5%	41,5%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	15,8%	14,6%	19,5%
Handel ludźmi	15,2%	13,1%	22,0%
Przemoc w rodzinie	77,8%	75,4%	85,4%
Inne	5,3%	2,3%	14,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych.

Analiza danych zestawionych w tabelach powyżej skłania do wniosku, iż kolejno dostrzegane problemy przez respondentów (tabela do pyt.1) wymagają rozwiązywania według tego samego porządku (tabela do pyt.2). Symetrycznie rozkładają się również wskazania dostrzeganych problemów w stosunku do wskazań ważności ich rozwiązywania. Bezsprzecznie natychmiastowych, skutecznych działań poprawiających ze strony instytucji do tego powołanych, organizacji, środowisk aktywizujących i innych podmiotów wymaga **problem bezrobocia** w powiecie (89,5% ogółem wskazań), tuż za nim **problem niepełnosprawności** (78,4% ogółem wskazań) Kolejnym palącym problemem do rozwiązania jest **przemoc w rodzinie** (77,8% wskazań). Warto tutaj zauważyć, iż ten właśnie problem na poziomie rozwiązania stał się ważniejszy od problemu, tak mocno wcześniej dostrzeżonego jak alkoholizm lub narkomania, oczekiwania zarówno kobiet jak i mężczyzn wzrosły w kwestii jego rozwiązania w stosunku do poziomu jego dostrzeżenia w granicach 20%. Podobnie jak w poprzednim pytaniu (pyt.1) zmienna płci nie miała tutaj większego znaczenia, ponadto kobiety były równie konsekwentne w swoich wypowiedziach na poziomie dostrzeżenia problemu jak i na poziomie

potrzeby i ważności jego rozwiązania jak mężczyźni. Najbardziej widoczna jest ta zgodność w kwestii bezrobocia, długotrwałej lub ciężkiej choroby, ubóstwa; nieco mniej w kwestii niepełnosprawności, co do której rozwiązania mężczyźni mają większe oczekiwania. Sytuacja się nieco odwraca w kontekście kwestii alkoholizmu lub narkomanii, kiedy to 72,3% badanych kobiet oczekuje rozwiązań, podczas gdy takich mężczyzn jest 65,9%.

Wykres 2. Najważniejsze do rozwiązania problemy społeczne w Powiecie Szydłowieckim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych.

Tabela 3. Instytucje wskazane jako mocno zaangażowane na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

Wyszczególnienie	ogółem	kobiety	mężczyźni
Agencja zatrudnienia	9,4%	10,0%	7,3%
Biblioteka publiczna	14,0%	13,8%	14,6%
Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej	5,3%	5,4%	4,9%
Dom kultury	10,5%	11,5%	7,3%
Dom Pomocy Społecznej	29,8%	35,4%	12,2%

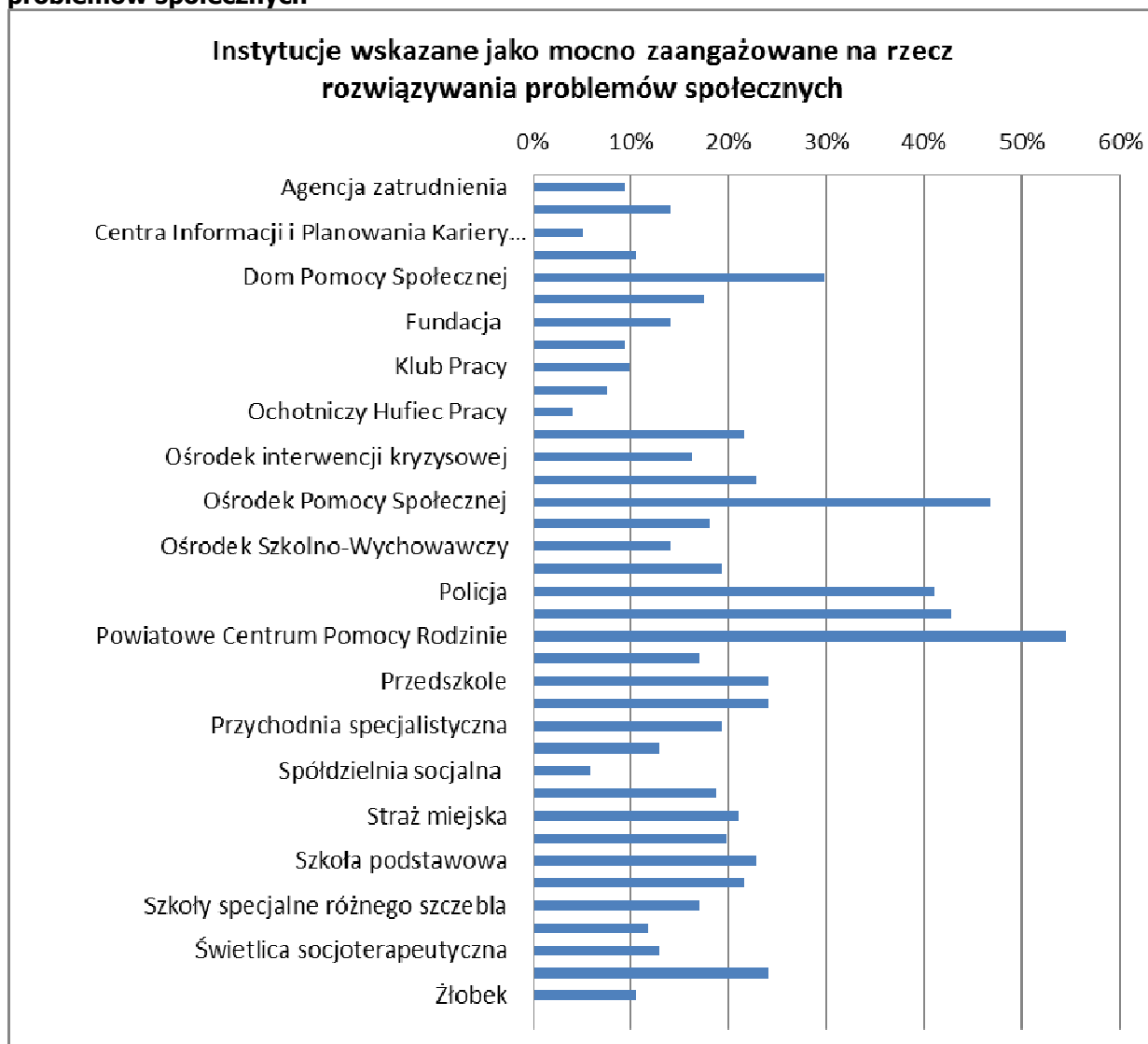
Dzienny Dom Pomocy	17,5%	19,2%	12,2%
Fundacja	14,0%	17,7%	2,4%
Grupa nieformalna	9,4%	11,5%	2,4%
Klub Pracy	9,9%	10,8%	7,3%
Noclegownia	7,6%	8,5%	4,9%
Ochotniczy Hufiec Pracy	4,1%	3,8%	4,9%
Organizacja kościelna (lub innych związków wyznaniowych)	21,6%	23,8%	14,6%
Ośrodek interwencji kryzysowej	16,4%	20,8%	2,4%
Ośrodek opiekuńczy (dla dzieci, osób starszych)	22,8%	24,6%	17,1%
Ośrodek Pomocy Społecznej	46,8%	52,3%	29,3%
Ośrodek sportu i rekreacji	18,1%	20,8%	9,8%
Ośrodek Szkolno-Wychowawczy	14,0%	16,2%	7,3%
Placówka specjalistycznego poradnictwa (np. rodzinnego)	19,3%	22,3%	9,8%
Policja	40,9%	44,6%	29,3%
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	42,7%	48,5%	24,4%
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	54,4%	56,2%	48,8%
Pracodawcy, przedsiębiorcy	17,0%	19,2%	9,8%
Przedszkole	24,0%	26,2%	17,1%
Przychodnia opieki zdrowotnej	24,0%	26,9%	14,6%
Przychodnia specjalistyczna	19,3%	22,3%	9,8%
Schronisko młodzieżowe	12,9%	15,4%	4,9%
Spółdzielnia socjalna	5,8%	7,7%	0,0%
Stowarzyszenie	18,7%	21,5%	9,8%
Straż miejska	21,1%	26,2%	4,9%
Szkoła gimnazjalna	19,9%	20,8%	17,1%
Szkoła podstawowa	22,8%	26,9%	9,8%
Szkoła ponadgimnazjalna (szkoła zawodowa, liceum, technikum, szkoły dla dorosłych- kształcenie ustawiczne)	21,6%	23,8%	14,6%
Szkoły specjalne różnego szczebla	17,0%	19,2%	9,8%
Środowiskowy Dom Samopomocy	11,7%	14,6%	2,4%

Świetlica socjoterapeutyczna	12,9%	15,4%	4,9%
Urząd Pracy	24,0%	25,4%	19,5%
Żłobek	10,5%	12,3%	4,9%
Inne	0,0%	0,0%	0,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych

Stosunkowo łatwo zauważyć, iż instytucją wyróżniającą się na tle innych podmiotów, angażujących się na rzecz rozwiązywania problemów społecznych jest **PCPR**. Tego zdania jest ponad 50% badanych. Całkiem dobrze pod tym względem wypada również **OPS** (46,8% ogółem wskazań). Jakkolwiek w ocenie PCPR stanowiska kobiet i mężczyzn są zbliżone, to już w ocenie roli OPS zarysowują się duże różnice. Kobiety prawie dwukrotnie częściej doceniają jego zaangażowanie niż mężczyźni. Ta prawidłowość wystawiania wyższej oceny instytucjom przez kobiety pojawia się w stosunku do pozostałych wymienionych podmiotów. Potwierdzają to kolejne zestawienia: **Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna** zajmująca trzecią pozycję w skali ważności jest w 48,5% wskazywana przez kobiety, a tylko w 24,4% przez mężczyzn, następnie **policja** jest w 44,6% wskazywana przez kobiety, a w 29,3% przez mężczyzn. Również przedszkola, przychodnie publicznej opieki zdrowotnej, Urząd Pracy uzyskały wyższą (średnio o 10%) ilość wskazań kobiet w stosunku do wskazań mężczyzn.

Wykres 3. Instytucje wskazane jako mocno zaangażowane na rzecz rozwiązywania problemów społecznych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych.

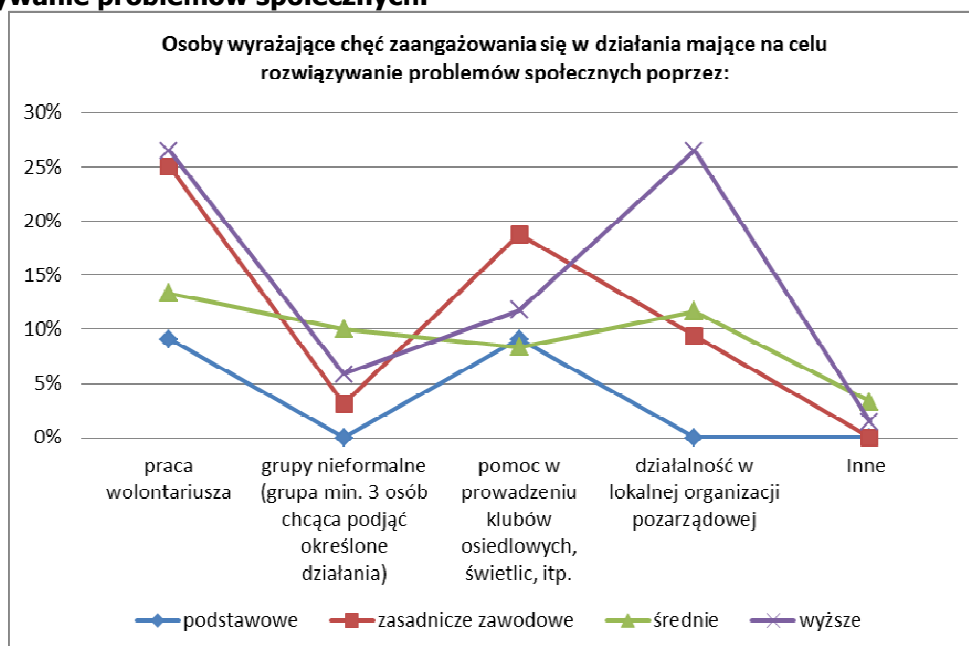
Tabela 4. Osoby wyrażające chęć zaangażowania się w działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych poprzez:

Wyszczególnienie	podstawowe	zasadnicze zawodowe	średnie	wyższe
ogólna liczba chęci zaangażowania	18,2%	56,3%	41,7%	63,2%
forma działania:				
praca wolontariusza	9,1%	25,0%	13,3%	26,5%
grupy nieformalne (grupa min. 3 osób chcących podjąć określone działania)	0,0%	3,1%	10,0%	5,9%
pomoc w prowadzeniu klubów osiedlowych, świetlic, itp.	9,1%	18,8%	8,3%	11,8%
działalność w lokalnej organizacji pozarządowej	0,0%	9,4%	11,7%	26,5%
Inne	0,0%	0,0%	3,3%	1,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych

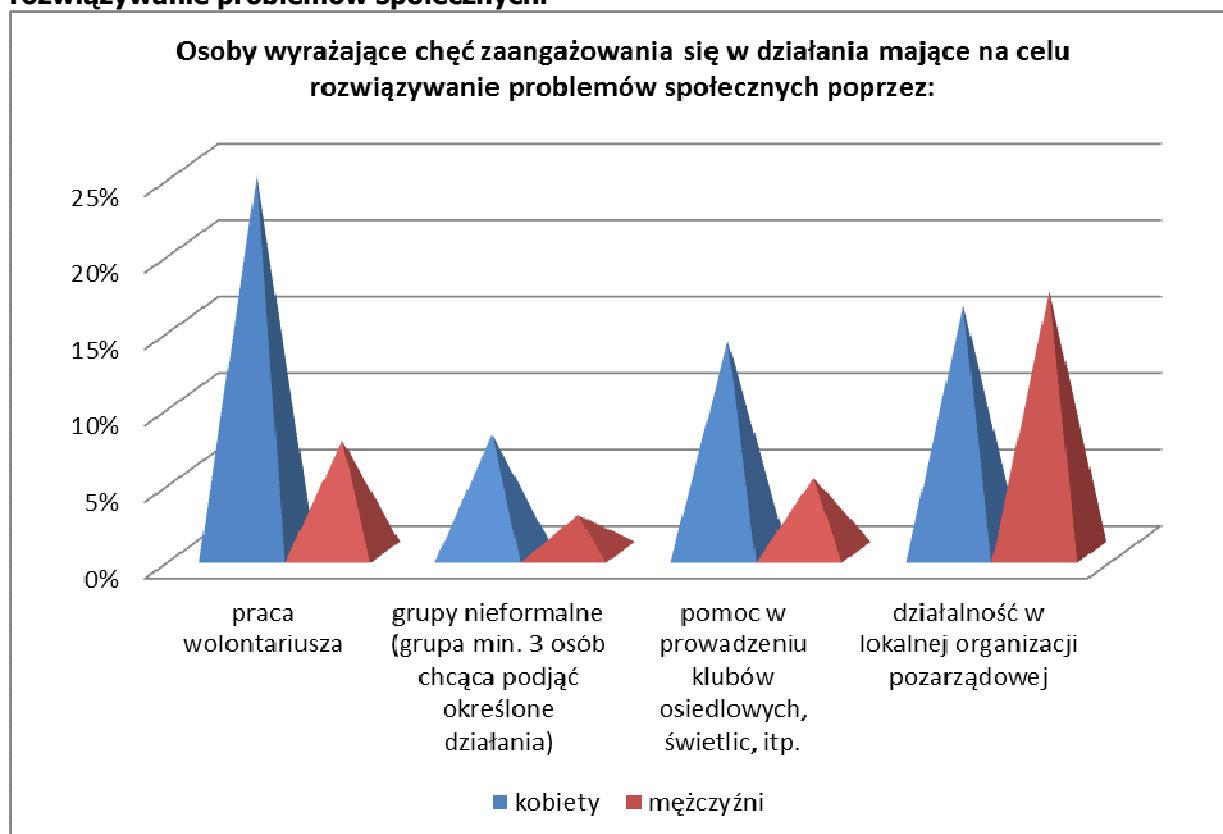
Powyższe zestawienie wyraźnie pokazuje, iż zdecydowanie częściej osoby z wykształceniem wyższym (63,2%) wyrażają chęć zaangażowania się w działania mające na celu pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych. Deklarują to równie intensywnie poprzez pracę w wolontariacie, jak i poprzez działalność w organizacjach pozarządowych (26,5% wskazań w obydwu przypadkach). Zbliżone chęci do podejmowania tego typu działań, prezentują osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (56,3%) z tą różnicą, że sprowadzają je głównie do pracy w wolontariacie (25,0%), klubach osiedlowych, świetlicach itp. (18,8%), zdecydowanie rzadziej do pracy w organizacjach pozarządowych (9,4%).

Wykres 4. Osoby wyrażające chęć zaangażowania się w działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych

Wykres 5. Osoby wyrażające chęć zaangażowania się w działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych

Osoby wyrażające chęć zaangażowania w działania mające na celu rozwiązywanie problemów społecznych to najczęściej kobiety, zajmujące się głównie pracą w wolontariacie, a na drugim miejscu pracą w lokalnych organizacjach pozarządowych. W tych ostatnich dzielą ją prawie na równi z mężczyznami. Jak obrazuje powyższy wykres działalność w lokalnych organizacjach pozarządowych jest dosyć znacząca w kwestii rozwiązywania problemów społecznych, czego już nie można powiedzieć o działalności w grupach nieformalnych. Lepiej w tym względzie wypadają nawet kluby osiedlowe czy świetlice. To poprzez pracę w nich zdecydowanie częściej kobiety wpływają na rzeczywistość społeczną.

Tabela 5. Płeć

Wyszczególnienie	ogółem
kobieta	76,0%
mężczyzna	24,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych

Tabela 6. Wykształcenie

Wyszczególnienie	ogółem	kobiety	mężczyźni
podstawowe	6,4%	6,2%	7,3%
gimnazjalne	0,0%	0,0%	0,0%
zasadnicze zawodowe	18,7%	16,9%	24,4%
średnie	35,1%	32,3%	43,9%
wyższe	39,8%	44,6%	24,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych

Tabela 7. Aktywność zawodowa

Wyszczególnienie	ogółem	kobiety	mężczyźni
własna działalność gospodarcza	1,2%	0,8%	2,4%
zatrudniony/a u pracodawcy	59,6%	62,3%	51,2%
pracujący/a w rolnictwie	3,5%	4,6%	0,0%
Uczeń/student	2,3%	3,1%	0,0%
Emeryt/rencista	10,5%	7,7%	19,5%
Bezrobotny	22,8%	21,5%	26,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych

Respondentami w przeprowadzonych badaniach były głównie kobiety. Stanowiły one znaczącą grupę 76,0% wszystkich respondentów. Deklaracje badanych co do wykształcenia średniego i wyższego rozkładały się symetrycznie - 35,1% średnie, 39,8% wyższe; połowę mniej osób deklaroowało wykształcenie zasadnicze zawodowe. Przebadanych zostało dwukrotnie więcej kobiet z wykształceniem wyższym niż mężczyzn. Najczęstszym obszarem aktywności zawodowej kobiet podobnie jak i mężczyzn jest zatrudnienie u pracodawcy.

Tabele według wykształcenia

Tabela 8. Które problemy społeczne dostrzegane są w powiecie?

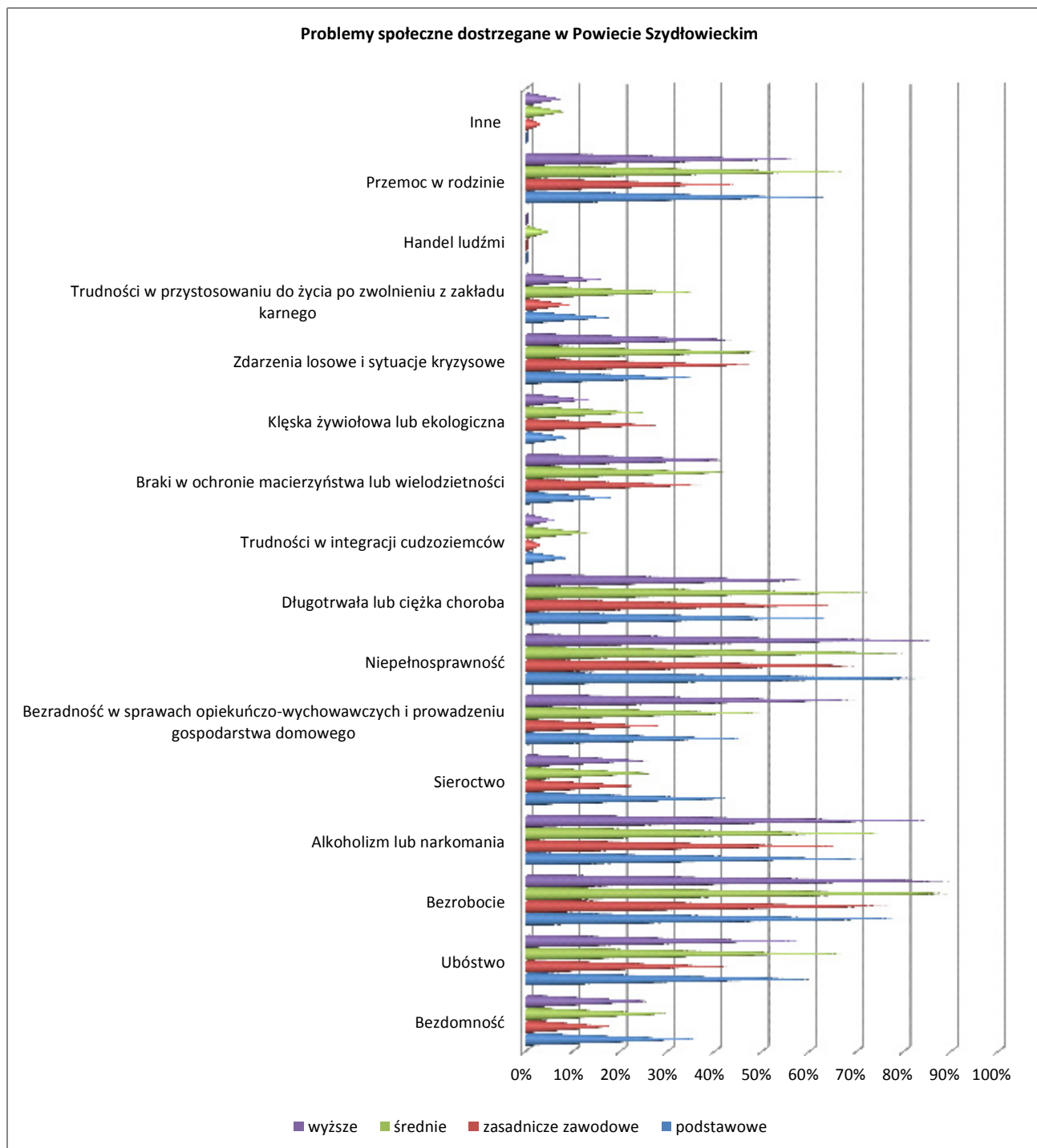
Wyszczególnienie	podstawowe	zasadnicze zawodowe	średnie	wyższe
Bezdomność	36,4%	18,8%	31,7%	27,9%
Ubóstwo	63,6%	43,8%	66,7%	57,4%
Bezrobocie	81,8%	81,3%	98,3%	95,6%
Alkoholizm lub narkomania	72,7%	65,6%	75,0%	86,8%
Sieroctwo	45,5%	25,0%	28,3%	26,5%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	45,5%	28,1%	50,0%	72,1%
Niepełnosprawność	90,9%	75,0%	83,3%	88,2%
Długotrwała lub ciężka choroba	63,6%	65,6%	75,0%	63,2%
Trudności w integracji cudzoziemców	9,1%	3,1%	13,3%	5,9%
Braki w ochronie macierzyństwa lub wielodzietności	18,2%	37,5%	45,0%	45,6%
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	9,1%	28,1%	25,0%	13,2%
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	36,4%	50,0%	53,3%	47,1%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	18,2%	9,4%	35,0%	16,2%
Handel ludźmi	0,0%	0,0%	5,0%	0,0%
Przemoc w rodzinie	63,6%	43,8%	66,7%	58,8%
Inne	0,0%	3,1%	8,3%	7,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych.

Te same kwestie zaprezentowane wcześniej przez pryzmat płci zostały przebadane z punktu widzenia poziomu wykształcenia respondentów. Już wstępna analiza zestawień w tabelach przywołuje pewne analogie. Podobnie jak w poprzednich zestawieniach tak i teraz na czołówkę najbardziej dostrzeganych problemów wysuwają się w następującej kolejności: bezrobocie, niepełnosprawność, alkoholizm lub narkomania, przemoc w rodzinie. Bezrobocie jest co prawda najbardziej dostrzegane przez osoby z wykształceniem średnim (98,3%) oraz wyższym (95,6% wskazań), ale te różnice w dostrzeganiu problemów przez respondentów deklarujących poszczególne poziomy wykształcenia są niewielkie, mieszczą się w granicach 10%. W pozostałych kwestiach panuje podobna zgodność co do skali oceny problemu. Można więc przyjąć, że zmienna wykształcenia nie ma aż tak zasadniczego wpływu na dostrzeganie istniejących problemów w powiecie. Najbardziej wymowny rozkład wskazań

w poszczególnych kategoriach wykształcenia, dotyczy bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym najmniej ten problem dostrzegają (28,1%), a najbardziej jest on widoczny dla osób z wyższym wykształceniem (72,1%).

Wykres 6. Problemy społeczne dostrzegane w Powiecie Szydłowieckim wg wykształcenia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań własnych.

Bardzo konsekwentne w stosunku do poprzedniego pytania są odpowiedzi respondentów wszystkich kategorii zawodowych na kolejne pytanie. Zazwyczaj ci, którzy dostrzegają określony problem społeczny w gminie widzą również potrzebę jego rozwiązania, co potwierdzają liczby wskazań. Dotyczy to zarówno bezrobocia, niepełnosprawności, alkoholizmu lub narkomanii, przemocy w rodzinie, jak również ubóstwa. Podobnie jak w poprzednim pytaniu słabo jest uwidocznione powiązanie zmiennej wykształcenia z poszczególnymi kategoriami problemowymi.

Załącznik 2. Kwestionariusz ankiety – badanie własne PCPR w Szydłowcu

Pytania do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Problemy społeczne dotyczące rodzin

1. Jakie problemy społeczne dotyczące rodzin uważa Pan/Pani za najważniejsze na terenie Powiatu Szydłowieckiego (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi)?

- Ubóstwo
- Bezrobocie
- Alkoholizm
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
- Niepełnosprawność i długotrwała choroba
- Narkomania
- Przemoc w rodzinie
- Trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego
- Inne (proszę wpisać jakie?).....
.....

2. Jakie są Pana/Pani zdaniem przyczyny problemów opiekuńczo-wychowawczych występujących w rodzinach na terenie Powiatu (proszę zaznaczyć max.3 odpowiedzi)?

- Uzależnienia
- Bezrobocie
- Przemoc w rodzinie
- Niepełnosprawność /długotrwała choroba
- Ubóstwo
- Rozpad rodziny
- Rodzina niepełna
- Niskie umiejętności rodzicielskie/wychowawcze
- Inne (proszę wpisać jakie?).....
.....

3. Jakie działania według Pana/Pani poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi)?

- Pomoc terapeutyczna, specjalistyczne poradnictwo
- Praca socjalna w środowisku
- Większa dostępność do konsultacji psychologiczno-pedagogicznych
- Zwiększenie ofert instytucji wspierających rodzinę
- Zwiększenie aktywności zawodowej
- Wyższe świadczenia pieniężne dla rodzin wielodzietnych, niepełnych

- Kampanie społeczne
- Zwiększenie ofert spędzania czasu wolnego
- Inne (proszę wpisać jakie?).....

4. Czy zdaniem Pani/Pana sytuacja rodzin w powiecie szydłowieckim w ostatnim okresie polepszyła się ?

- Tak
- NIE

5. Jakie działania w tym zakresie zaplanowano w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ?

.....
.....
.....
.....
.....

6. Jakie są oczekiwania w tym względzie wobec Powiatu?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Przemoc w rodzinie

7. Czy w Pana/Pani najbliższym otoczeniu występuje zjawisko przemocy w rodzinie:

- TAK, znam takie przypadki
- TAK , słyszałem o takich przypadkach
- NIE znam takich przypadków
- NIE słyszałem o takich przypadkach

8. Jakie działania Pana/Pani zdaniem byłyby najskuteczniejsze wobec ofiar przemocy domowej (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi)?

- Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa (np. poradnictwo medyczne, psychologiczne, prawne, socjalne, terapeutyczne)
- Zapewnienie osobie dotkniętej przemocą schronienia w ośrodku wsparcia
- Umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia osobom doświadczającym przemocy
- Organizowanie akcji społecznych
- Zakaz kontaktowania się i zbliżania do osoby pokrzywdzonej
- Inne (proszę wpisać jakie?).....

.....

9. Jakie działania Pana/Pani zdaniem byłyby najskuteczniejsze wobec osób stosujących przemoc (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi)?

- Zwiększenie dostępności do specjalistycznego poradnictwa (np. poradnictwo psychologiczne, prawne, socjalne, terapeutyczne)
- Umożliwienie uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy
- Organizowanie akcji społecznych

Inne (proszę wpisać jakie?).....

10. Jakie działania w tym zakresie zaplanowano w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

11. Jakie są oczekiwania w tym względzie wobec Powiatu?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Problemy dzieci i młodzieży

12. Jakiego Pana/Pani zdaniem są przyczyny występowania negatywnych zjawisk społecznych u dzieci i młodzieży na terenie Powiatu (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi)?

- Kryzys rodziny (zaniedbania, brak więzi rodzinnych, brak promowania pozytywnych wzorców)
- Zła sytuacja ekonomiczna rodzin
- Przeciążenie pracą rodziców (częste delegacje, praca za granicą)
- Sieroctwo/rodziny niepełne
- Eurosieroctwo
- Przemoc w rodzinie
- Wzrost tzw. brutalizacji życia i związanej z tym przemocy
- Załamanie się systemu wartości etycznych i norm moralnych
- Niepowodzenia szkolne
- Brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego
- Łatwy dostęp do narkotyków, alkoholu, leków i innych środków.
- Inne (proszę wpisać jakie?).....

.....

13. Jakiego Pana/Pani zdaniem są najskuteczniejsze rozwiązania problemów dzieci i młodzieży (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi)?

- Tworzenie miejsc, w których dzieci i młodzież uczyłaby się efektywnego gospodarowania wolnym czasem
 - Organizacja zajęć pozaszkolnych
 - Kampanie i programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży
 - Inne (proszę wpisać jakie?).....
-

14. Jakie działania w tym zakresie zaplanowano w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ?

.....

.....

.....

.....

.....

15. Jakie są oczekiwania w tym względzie wobec Powiatu?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Edukacja dzieci i młodzieży

16. Jakie są w naszym powiecie problemy z edukacją dzieci i młodzieży (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi)?

- Dostęp do żłobków
 - Dostęp do przedszkoli
 - Edukacja dzieci niepełnosprawnych
 - Zbyt uboga oferta kształcenia zawodowego
 - Ograniczenia związane z dojazdem do szkół
 - Niewystarczająca pomoc specjalistów (psycholog, pedagoga, logopedy) w szkołach i placówkach oświatowych
 - Brak ofert zajęć dla dzieci wybitnie zdolnych
 - Brak alternatywnych form spędzania czasu wolnego
 - Zbyt mało kół zainteresowań
 - Inne (proszę wpisać jakie?).....
-

17. Jakiego Pana/Pani zdaniem są najskuteczniejsze sposoby rozwiązania tych problemów (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi)?

- Zwiększenie liczby placówek edukacyjnych (jakich?.....)
- Stworzenie systemu motywacyjnego dla uczniów na każdym etapie nauki
- Wsparcie systemu integracji
- Innowacyjne programy nauczania
- System motywowania i oceniania nauczycieli
- Rozszerzenie oferty kształcenia i dostosowanie jej do potrzeb rynku pracy
- Inne (proszę wpisać jakie?).....

.....

18. Jakie działania w tym zakresie zaplanowano w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

19. Jakie są oczekiwania w tym względzie wobec Powiatu?

.....
.....
.....
.....
.....

Problemy osób starszych i niepełnosprawnych

20. Jakiego Pana/Pani zdaniem są najczęściej występujące problemy osób niepełnosprawnych w naszym powiecie (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi) ?

- Brak odpowiednich ofert pracy
- Mała liczba zakładów pracy chronionej
- Bariery architektoniczne
- Bariery ekonomiczne (związane z wysokim kosztem leczenia, rehabilitacji, itp.)
- Izolacja społeczna (krzywdzące stereotypy osób niepełnosprawnych, bariera psychiczna przed kontaktem z osobą niepełnosprawną, itp.)
- Bariera psychiczna osób niepełnosprawnych lęk przed brakiem akceptacji ze strony środowiska
- Utrudniony dostęp do usług rehabilitacyjnych
- Inne (proszę wpisać jakie?).....

21. Jakie działania Pana/Pani zdaniem umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi) ?

- Likwidacja barier architektonicznych
- Więcej miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych
- Rozwój edukacji integracyjnej
- Zwiększenie pomocy specjalistycznej dla osób niepełnosprawnych
- Zapewnienie wczesnej diagnostyki i wsparcia
- Kampanie społeczne
- Kluby samopomocy
- Wczesna interwencja i wsparcie psychologiczne dla rodzin
- Spółdzielnie socjalne
- Zakłady Aktywności Zawodowej
- Inne (proszę wpisać jakie?).....

22. Jakie problemy społeczne Pana/Pani zdaniem dotyczą osób starszych na terenie naszego powiatu (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi) ?

- Samotność, brak wsparcia ze strony rodziny
- Wykluczenie społeczne (stereotypy i uprzedzenia do osób starszych)
- Bariery ekonomiczne (związane z wysokim kosztem leczenia, niskimi dochodami itp.)
- Przemoc (w tym emocjonalna: zaniedbanie , odrzucenie)
- Brak poczucia bezpieczeństwa
- Niepełnosprawność i choroby wieku podeszłego
- Mała liczba placówek wspierających osoby starsze
- Mała liczba placówek rehabilitujących ludzi starszych
- Brak placówek wsparcia dziennego
- Inne (proszę wpisać jakie?).....

23. Jakie działania Pana/Pani zdaniem byłyby najkorzystniejsze w rozwiązywaniu problemów osób starszych w naszym regionie (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi) ?

- Wspieranie organizacji seniorskich, w tym zwłaszcza organizacji samopomocowych
- Poprawa dostępności usług opiekuńczych
- Powoływanie instytucji wspomagających kształcenie, doksztalcanie i rozwijanie zainteresowań wśród osób starszych
- Kampanie społeczne
- Dostępność do specjalistycznego poradnictwa
- Placówki wsparcia dziennego
- Placówki zajmujące się rehabilitacją osób starszych
- Inne (proszę wpisać jakie?).....

24. Jakie działania w tym zakresie zaplanowano w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

25. Jakie są oczekiwania w tym względzie wobec Powiatu?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Opieka zdrowotna

26. Który problem z opieką zdrowotną uważa Pan/Pani za najważniejszy ? /można wybrać 3/

- Dostęp do lekarza podstawowej opieki zdrowotnej
- Dostęp do lekarza specjalisty (jakiego?.....)
- Dostęp do badań diagnostycznych (jakich?.....)
- Bariery ekonomiczne (związane z wysokim kosztem leczenia, rehabilitacji, itp.)
- Dostęp do leczenia uzdrowiskowego
- Utrudniony dostęp do usług rehabilitacyjnych
- Dostęp do stomatologa
- Inne (proszę wpisać jakie?).....

27. Jakie działania Pana/Pani zdaniem byłyby najskuteczniejsze (proszę zaznaczyć max. 3 odpowiedzi) ?

- Zatrudnienie większej liczby lekarzy
- Zwiększenie liczby godzin pracy
- Utworzenie nowych placówek (jakich?.....)
- Zapewnienie opieki medycznej w szkołach
- Zapewnienie opieki stomatologicznej w szkołach
- Finansowanie dodatkowych szczepień ochronnych (np. przeciw grypie)
- Inne (proszę wpisać jakie?).....

28. Jakie działania w tym zakresie zaplanowano w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

29. Jakie są oczekiwania w tym względzie wobec Powiatu?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Bezpieczeństwo publiczne

30. Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie na terenie Powiatu Szydłowieckiego?

- Tak
- Nie, (proszę wskazać przyczynę braku poczucia bezpieczeństwa):
- Kradzieże, włamania, rozboje
 - Zachowania chuligańskie, wandalizm
 - Dostęp do alkoholu i narkotyków
 - Przemoc w rodzinie
 - Naruszenie przepisów prawa drogowego (nadmierna prędkość, prowadzenie pojazdu po spożyciu alkoholu, itp.)
 - Inne (proszę wpisać jakie?).....

31. Co wpłynęłoby na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w naszym regionie (proszę zaznaczyć max. 2 odpowiedzi) ?

- Większa liczba patroli policyjnych
- Ograniczenie dostępności sprzedaży alkoholu dla młodzieży
- Akcje społeczne w zakresie profilaktyki uzależnień
- Inne (proszę wpisać jakie?).....

32. Który Pana/Pani zdaniem z wymienionych obszarów problemów społecznych wymagają pilnego rozwiązania – proszę wskazać obszary i oznaczyć numerami wg skali ważności od 1 do 10 (przy czym 1 jest najważniejszy)

- Działania w obszarze problemów społecznych rodzin
- Działania w obszarze problemów społecznych dzieci i młodzieży

- Działania w obszarze problemów społecznych osób niepełnosprawnych i starszych
- Działania w zakresie bezpieczeństwa
- Inne (proszę wpisać jakie?).....

.....

METRYCZKA (proszę wstawić X przy wybranej odpowiedzi):

Płeć:

- Kobieta
- Mężczyzna

- Jastrząb
- Mirów
- Orońsko
- Chlewiska

Wiek:

- Do 20 lat
- 20-29 lat
- 30-39 lat
- 40-49 lat
- 50-59 lat
- powyżej 60 lat

Czy jest Pan/Pani:

- Osobą pracującą zawodowo
- Osobą bezrobotną
- Zatrudniony
- Bezrobotny
- Rencista
- Emeryt

Wykształcenie:

- Podstawowe
- Zawodowe
- Średnie
- Wyższe

Mieszka Pan/Pani na terenie miasta/gminy:

- Szydłowiec

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Udział gmin w ogólnej powierzchni Powiatu Szydłowieckiego.	12
Wykres 2. Udział użytków rolnych i lasów w Powiecie Szydłowieckim.	17
Wykres 3. Udział podmiotów gospodarki narodowej wg sektora.	18
Wykres 4. Struktura wiekowa ludności Powiatu Szydłowieckiego ogółem wg. grup ekonomicznych.	20
Wykres 5. Struktura wiekowa ludności powiatu wg płci w grupach ekonomicznych na 31.XII.2013 r.	21
Wykres 6. Dochody i wydatki powiatu w zł. na 1 mieszkańca w latach 2010-2013.	21
Wykres 7. Średnie wynagrodzenie miesięczne w relacji do średniej krajowej w latach 2010-2013.	22
Wykres 8. Poziom wykształcenia ludności (udział w ogólnej liczbie ludności).	23
Wykres 9. Małżeństwa na 1000 ludności.	24
Wykres 10. Ogólna liczba ludności.	26
Wykres 11. Struktura ludności wg grup wieku w latach 2009-2013.	27
Wykres 12. Liczba kobiet i mężczyzn.	27
Wykres 13. Osoby bezrobotne zarejestrowane w latach 2010-2013.	29
Wykres 14. Główne problemy klientów pomocy społecznej wg liczby rodzin.	38
Wykres 15. Powody udzielania pomocy społecznej w Powiecie Szydłowieckim.	48
Wykres 16. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2011-2013.	50
Wykres 17. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na przestrzeni lat 2011-2013.	58
Wykres 18. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2011-2013.	60

SPIS TABEL

Tabela 1: Podmioty wg sektorów własnościowych.	17
Tabela 2: Podmioty gospodarki narodowej w Powiecie Szydłowieckim.	18
Tabela 3: Gęstość zaludnienia na 1 km ²	20
Tabela 4: Przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę.....	25
Tabela 5: Przyrost naturalny w Powiecie Szydłowieckim.....	26
Tabela 6: Saldo migracji w Powiecie Szydłowieckim.....	28
Tabela 7. Struktura pracujących wg sektorów ekonomicznych powiecie szydłowieckim w latach 2009 - 2013.....	29
Tabela 8: Ludność na aptekę ogólnodostępną w Powiecie Szydłowieckim.....	31
Tabela 9. Wykrywalność przestępstw w Powiecie Szydłowieckim wg 7 kategorii.....	42
Tabela 10. Ludność korzystająca z oczyszczalni w Powiecie Szydłowieckim.....	44
Tabela 11. Odpady wytworzone w ciągu roku.....	45
Tabela 12. Liczba rodzin oraz liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2011-2013 w gminach powiatu szydłowieckiego.....	51
Tabela 13. Rodziny zastępcze spokrewnione.....	53
Tabela 14. Rodziny zastępcze niezawodowe.....	53
Tabela 15. Rodziny zastępcze zawodowe.....	53
Tabela 16. Stopa bezrobocia w latach 2005-2013.....	55
Tabela 17. Bezrobotni zarejestrowani w latach 2009-2013.....	55
Tabela 18. Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2009-2013. ..	56
Tabela 19. Bezrobotni według wieku w latach 2009-2013.....	57
Tabela 20. Bezrobotni według poziomu wykształcenia w latach 2009 – 2013.....	57
Tabela 21. Przemoc w rodzinie – ofiary przemocy.....	62
Tabela 22. Przemoc w rodzinie – sprawcy przemocy.....	62